The Daily Hebrew Journal

דער אידישער זשורנאל

אונזערע
טעלעפאן נומערן
זענען
6830
6831 טריניטי

אונזער
אפיס
איז אין
542
דאנדעס, וועסט

VOLUME XVII No 7408 | Monday, October 6th, 1930 | יום ב׳, י״ד תשרי, ערב סוכות, | טאראנטא, מאנטאג דער 6־טער אקטאבער, 1930. | PRICE THREE CENTS

N Y Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK N Y

NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
OCT 8 1930
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

46 טויט אין שרעקליכער טראגעדיע פון אר־101

שיף איז אריינגעפלויגען אין א בארג און האט עקספלאדירט צוליעב דעם צוזאמענשטויס. רעגען און שטורם האבען געצוואונגען דער שיף צו ארונטערלאזען זיך נידעריג און דאריבער איז זי אריינגעפלויגען אין בארג. — אכט פערזאן פון דער מאנשאפט האבען זיך געראטעוועט ווי דורך א נס.

דאס איז די גרעסטע לופט־טראגעדיע אין דער געשיכטע

אלאנן, פראנקרייך, אקט. 5.

די גרעסטע לופט־שיף אין דער וועלט, דער ענגלישער דיריזשיבל אר־101 וועלכע איז שבת אוונט ארויסגעפלויגען פון ענגלאנד נאך אינדיען, איז איצט ניט מעהר ווי א בארג פון חורבות, אלס רעזולטאט פון א שרעקליכען אומגליק וואס האט מיט דער שיף פאסירט ווען זי איז געפלויגען איבער'ן פראנצויזישען באדען, 12 שטונדען נאכדעם ווי זי איז ארויסגעפלויגען פון ענגלאנד.

צוזאמען מיט דער גרעסטער לופט־שיף זענען אויך אומגעקומען 46 פערזאן פון דער מאנשאפט און פאסאזשירען, וועלכע זענען פארברענט געווארען לעבעדיגערהייט בעת די שיף האט געברענט און דער מעטאל האט זיך געשמאלצען פון דער היץ.

דער טויטען־ליסט שליסט איין אזעלכע פערזאנען ווי לארד טאמסאן, לופט־מיניסטער אין דעם ארבייטער־קאבינעט; סער סעפטאן ברעקנער, דירעקטאר פון סיווילער אוויאציע; מיידזשאר דזש. ה. סקאט, וועלכער איז געווען א פאסאזשיר אויף דער לופט־שיף אר־100 בעת זי האט באזוכט קאנאדע מיט עטליכע מאנאטען צוריק, און אנדערע.

אכט פערזאן פון דער מאנשאפט איז געלונגען אויף אן אומפארשטענדליכען אופן צו ראטעווען זיך מיט זייערע לעבענס. צווישען זיי זענען געווען 4 אינזשענירען, א ראדיא אפריטאר און צוויי ,,ריגגערס". זיי געפינען זיך אין האספיטאל, וואו זיי דערהאלען זיך פון דער שרעקליכער קאטאסטראפע, און פון זיי דערווארטעט מען עס צו דערגעהן אלע איינצעלהייטען פון דער טראגעדיע.

וואס מען ווייסט שוין איצט איז, אז די קאטאסטראפע איז געווען א רעזולטאט פון א שטורם וואס האט געטראפען דער שיף גאנץ אונדערווארטעט. צוליעב דעם דאזיגען שטורם וועלכער האט דעם ,,קרו" איינגאנצען בלינד געמאכט אויף א מאמענט, איז די שיף אריינגעפלויגען אין א נידעריגען בארג, און דאס האט געבראכט צו אן עקספלאזיע, פון וואס די גאנצע שיף איז באלד געווען ארומגעכאפט אין פלאמען און שטיקער פון דער שיף זענען זוריסען געווארען און זיך פארנאנדערגעפלויגען איבער מיילען ווייט.

די שיף האט זיך ארונטערגעלאזען נידעריג צו דער ערד, מיט'ן מאטיוו כדי צו אויסמיידען דעם רעגען און דעם שטורם וועלכעס האט אפגעבראכען דעם עק פון דער שיף און אויך באשעדיגט אנדערע טיילען פון דער שיף.

די דאזיגע טראגעדיע ווערט באטראכט אלס די גרעסטע לופט־טראגעדיע אין דער וועלט. גאנץ באזונדערס איז די טראגעדיע גרויס, ווייל ענגלאנד האט געלייגט א סך האפנונגען אויף דער דאזיגער שיף, וועלכע איז געווען די מעכטיגסטע אין דער וועלט. זי איז געווען שטארק און אויך לוקסוסריג געבויט. אלע זענען געווען זיכער מיט דעם דערפאלג פון דער שיפ'ס לופט־רייזע, און דאריבער איז די גאנצע וועלט אזוי אויפגעטרייסעלט געווארען ווען די טראגעדיע איז באקאנט געווארען.

דער ענגלישער קעניג האט באלד נאך דער באקאנטמאכונג פון דעם אומגליק אפגעשיקט צו פרעמיער מעקדאנאלד א טעלעגראמע פול מיט טרויער און וועהטאג אויף ענגלאנד'ס גרויסען פארלוסט. דר. עקענער, דער קאמאנדיר פון דעם צעפעלין, האט אויך צוגעשיקט א טרויער־טעלעגראמע. אין גאנץ קאנאדע האט די נייעס וועגען דעם אומגליק געטראפען ווי א דונער פון א לויטערען הימעל. ענגלאנד און אלע איבעריגע טיילען פון דער ענגלישער אימפעריע געפינען זיך איצט אין אן אויפגערודערטען צושטאנד צוליעב דער שרעקליכסטער טראגעדיע אין דער לופט־געשיכטע.

ביז איצט איז געלונגען צו ארויסשלעפען כמעט אלע קערפערס פון אונטער די חורבות. דרייסיג קערפערס ליגען אין א קליינעם סקול־צימער אין דעם פראנצויזישען שטעדטעל אלאנן. ארום זיי זיצען מאנאשקעס און זאגען תפילות. די פויערים פונ'ם שטעדטעל זענען געקומען מיט צלמים און האבען אויך געבראכט ווייסע פארטוכער און לייליכער צו אויפהענגען פאר די נשמות פון די טויטע.

פון די לעבען־געבליבענע אכט פערזאן איז נאך דערווייל ניט געלונגען צו ארויסבאקומען אלע איינצעלהייטען וועגען דער טראגעדיע. אלע אבער גיבען צו אז דער שטורם און דער רעגען וועלכע האבען באשעדיגט די שיף און האבען איהר געצוואונגען צו ארונטערלאזען זיך ארונטער, זענען שולדיג אין דעם וואס זי האט מיט איהר ,,נאז" אריינגעשטויסען זיך אינ'ם בארג.

מרס. פערי האט איבערגעלאזען בלויז דרייסיג טויזענט דאלאר

האמילטאן אקט. 5.

אנשטאט א האלבען מיליאן דאלאר, לויט ווי מען האט פריהער געגלויבט, האט זיך ארויסגעלאזען אז דער גאנצער פארמעגען פון דער דערמארדעטער אידישער פרוי פון דעם איטאליענישען מאן ראקקא פערי, האט איבערגעלאזען ניט מעהר ווי דרייסיג טויזענט דאלאר.

עס ווערט פארשטאנען אז דער מאן פון דער דערמארדעטער ראקקא וועט באקומען ארום צוואנציג טויזענט דאלאר פון איהר פארמעגען און די איבעריגע צעהן טויזענט דאלאר וועלען איינגעטיילט ווערען צווישען איהרע צוויי אידישע טעכטער מרס. גערטרוד מעידענבערג און מרס. לאטי שעמי.

עס איז דערווייל נאך ניט באקאנט צו וועמען עס וועט געהערען איהר צירונג וואס ווערט אויף אפגעשאצט צו באטרעפען איבער פופציג טויזענט דאלאר.

טראץ דעם וואס די איינצעלהייטען פון דער צוואה וועלען ערשט פארעפענטליכט ווערען מארגען אדער איבערמארגען ווייסט מען שוין אבער אז דער פארמעגען וואס זי האט איבערגעלאזען באטרעפט ניט ווייט פון דעם אנגעגעבענעם ציפער, אזוי יעדענפאלס האט נעכטען פארזיכערט דער ,,סאליסיטאר פאר די עסטייט" מר. דזש. ר. ארייל.

מרס. פערי איז דערמארדעט געווארען פון א מיסטעריעזער האנט, אין דער נאכט פון דעם 13־טען אויגוסט בעת זי האט זיך אומגעקעהרט פון א "קארטען פארטי" צוזאמען מיט איהר מאן.

הכנות ווערען שוין געמאכט אין אטאווא פאר דעם צענזוס פון 1930

אטאווא, אקט. 5.

טראץ דעם וואס עס זענען נאך פאראן זיבען מאנאטען ווען קאנאדע וועט אנהויבען צעהלען איהרע איינוואוינער, פונדעסטוועגען איז די דאמיניאן ביורא אף סטאטיסטיקס שוין פארנומען מיט־צוגרייטונגען פאר דער ריזיגער אונטערנעהמונג.

דער צענזוס וועלכער וועט אנגעהויבען ווערען דעם 1־טען יוני 1931 איז איינע פון די וויכטיגסטע ארבייטען וואס האנארייבעל ה. ה. סטיווענס, מיניסטער פון האנדעל און קאמערץ, וועט האבען צו דורכפיהרען. אונטער זיין יורידיקציע וועט די צעהלונג געפיהרט ווערען. די ארגאניזאציאנס ארבייט פאר דער צעהלונג ווערט פון דער סטאטיסטישער ביורא איצט פולשטענדיג פארפערטיגט.

די וויכטיגסטע פראבלעם פאר דער ביורא איז צו באשטימען וואס פאר א פראגען עס זאלען געשטעלט ווערען אויפ'ן ,,סטאק־שיעט". די געוועהנליכע פראגען פון באשעפטיגונג, שפראך־אנהענגער שאפט און זייער גלייכען וועלען בלייבען ווי מיט צעהן יאר צוריק, אבער צוליעב די ענדערונג אין די אומשטענדען וואס זענען פארגעקומען אין לאנד אין פארלויף פון די פארגאנגענע צעהן יאר, זינט די לעצטע צעהלונג איז פארגעקומען, וועלען ווארשיינליך א צאהל נייע פראגען ארויפגעשטעלט ווערען. אזוי צום ביישפיעל וועט די פראגע פון ארבייטסלאזיגקייט מעגליך אויך ארויפגעשטעלט ווערען.

עס ווערט פארשטאנען אז אן ארמיי פון פופצעהן טויזענט פערזאן וועט אנגעשטעלט ווערען צו דורכפיהרען דעם ,,דזשאב" פון צעהלען די קאנאדער באפעלקערונג.

רוסלאנד'ס גערעטעניש באטרעפט 99 מיליאן טאן תבואות

ריגע, אקט. 5.

די אויסגאבע פון דער ,,מאסקאווסקאיא עקאנאמיטשעסקאיע זשיזן" וואס איז דא דערהאלטען געווארען מעלדעט, אז דער רוסישער ,,קראפ" באטרעפט הייגעטיגס יאר דעם קיילעכדיגען ציפער פון 99 מיליאן טאן תבואות.

פון דעם האט די רעגירונג קאלקולירט 25 מיליאן טאן פאר עקספארט־צוועקען.

לארד סעסיל אפעלירט צו פעלקער צו אויסמיידען מלחמות

זשענעווא, אקט. 5.

לארד סעסיל, דער בריטישער פארטרעטער ביי דער נאציאנען־ליגע, האט געהאלטען איינע פון זיינע שלום־רעדעס איידער די סעסיע פון דער אסעמבלי איז געשלאסען געווארען. אדרעסירענדיג די פארטרעטער פון די באטייליגטע פעלקער ביי דער ליגע־אסעמבלי, האט ער אפעלירט צו זיי, אז זיי זאלען זעהן אויסמיידען ווי ווייט מעגליך מלחמות.

ער האט דערביי דערמאנט דעם ,,שירער־פאל", אלס באווייז אז די אמוניציע מאגנאטען העצען אויף צו מלחמות פאר זייערע פראפיטען. שירער איז געווען אן אגענט פון אן אמעריקאנער שטאל־פירמע וועלכע האט אגיטירט אין זשענעווא פאר מלחמות.

סאציאליסטען וועלען שטיצען ברינינג'ס רעגירונג

בערלין, אקט. 5.

די פארלאמענטארישע פראקציע פון דער דייטשער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי האט אנגענומען א רעזאלוציע צו שטיצען קאנצלער ברינינג'ס קאבינעט, און אלע פינאנץ רעפארמעס וואס דער קאנצלער האט פארגעשלאגען.

די גרעסטע פאליטישע פארטיי פון דייטשלאנד האט באשלאסען צו העלפען ברינינג'ען אין דעם איצטיגען פאליטישען קריזיס, אום צו זיכערען די קאנסטיטוציע פון וואימאר און די דעמאקראטיע פון דער דייטשער רעפובליק.

מיט דער שטיצע פון די סאציאל־דעמאקראטען איז דער ברינינג קאבינעט געזיכערט מיט אזא גרויסער מעהרהייט אין רייכסטאג, וואס באפרייט איהם פון יעדער זארג איבער דער געגנערשאפט פון די עקסטרימיסטען.

אינדישע דעלעגאציע איז אפגעפארען קיין לאנדאן

באמבעי, אקט. 5.

מיט דער שיף ,,וויסראי אף אינדיא", זענען היינט אפגעפאהרען 22 אינדישע דעלעגאטען, כדי צו באטייליגען זיך אין דער ,,רונדע טיש" קאנפערענץ צו באטראכטען דאס פראבלעם — אינדיע. די נאציאנאליסטען האבען ניט קיין פארטרעטער.

דער פיהרער פון דער דעלעגאציע, סער טעי באהאדור סאירו, האט פאר זיין אפפאהרען דערקלעהרט, אז ער פיהלט זיך זיכער דאס אינדיע וועט באקומען דעם סטאטוס פון א דאמיניאן.

קיובא האט שוין אויך א דיקטאטאר

האוואנא, אקט. 5.

דער קאנגרעס פון קיובא האט ביי א ספעציעלער סעסיע וועלכע איז אפגעהאלטען געווארען נעכטען פריה, געגעבען דעם פרעזידענט גערארדא מאשאדא די פולע רעכט צו סוספענדירען די קאנסטיטוציאנעלע רעכט ביז נאך די נאוועמבער וואהלען.

דער קאנגרעס האט אנגענומען דעם דאזיגען פארשלאג וועלכער איז געמאכט געווארען פונ'ם פרעזידענט, דערקלעהרענדיג אז די אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען אין לאנד פאדערען עס.

אפשאפענדיג די קאנסטיטוציאנעלע רעכט מיינט עס, אז דער פרעזידענט איז געווארען דער אליין־הערשער אדער דיקטאטאר פון לאנד.

האלט עס ביי א מלחמה צווישען רוסלאנד און רומעניען ?

לאנדאן, אקט. 5.

מען דערוויסט זיך איצט, אז רוסלאנד גרייט זיך צו מאכען אן אנפאל אויף בעסעראביע אין פארלויף פון דעם קומענדען פריהלינג, און צונעהמען ביי רומעניען צוריק דעם דאזיגען געגענט. אלע פלענער און איינצעלהייטען וועגען דעם אנפאל זענען מיט מאנאטען צוריק אויסגעארבייט געווארען אויף א געהיימער קאנפערענץ וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין כארקאוו.

די רוסישע רעגירונג האט זיך איצט געווענדעט צו איהרע דיפלאמאטישע פארטרעטער אין לאנדאן און פאריז, מיט אן אנפראגע, ווי אזוי וועט אייראפא רעאגירען אויף א רוסיש־רומענישער מלחמה.

מוטער איז מודה אז זי און 4 מענער האבען דערווארגען איר קינד ווייל מ'האט געוואלט פון דעם פטור ווערן

ניו־מארטינסוויל, אקט. 5.

פיער מענער, פון וועלכע איינער איז אן אנגעשטעלטער פון דער אמעריקאנער רעגירונג, און א יונגע פרוי, די מוטער פון דעם דריי יאריגען גארלאנד בעילי, האבען זיך היינט אלע מודה געווען פאר דער פאליציי, אז כדי צו פטור ווערען פון דעם קינד האבען זיי אלע אזוי לאנג געדרעהט זיינע הענטלאך, פיסלאך און איבעריגע אברים און זיי האבען איהם אזוי לאנג געשטיקט ביז ער איז געבליבען טויט.

נאכדעם ווי דאס קינד איז שוין געווען טויט האבען זיי גענומען א שער צו אפשניידען ביים קינד איינציגע גלידער און עס ווארפען אין וואסער, אבער אזוי ווי זיי האבען קיין שער פונקט ניט געפונען, האבען זיי דעם קערפערל אזוי אריינגעווארפען אין וואסער. אין עטליכע טעג ארום איז דאס קערפערל ארויסגעשוואומען אויפ'ן אויבערפלאך, און די פאליציי האט אנגעהויבען אן אונטערזוכונג וועמענ'ס קינד דאס איז.

דאס גאנצע קערפערל איז געווען בלוי און גרין, און די ביינער זענען געווען צובראכענע אויף פיצלאך. נאך א קורצער אונטערזוכונג האט די פאליציי געפונען דעם קינד'ס מוטער וועלכע איז איצט צושיידט פון איהר מאן און איז 40 יאר אלט. זי האט דערצעהלט ווער די איבעריגע פיער מענער זענען. זיי זענען רעי העגרי, א רעגירונגס אנגעשטעלטער; זיין ברודער טשארלז; קלאיד מעקבי און דזשיימס דאנן.

דורכגעפיהרט געווארען איז דער דאזיגער ברוטאלער ,,דזשאב" לעצטען זונטאג בעת אלע אויסגערעכענטע זענען ארויסגעפאהרען צום אינזעל, פארברענגען אביסעל לעבען וואסער. און בעת זיי זענען געווען שיכור האבען זיי באשלאסען צו פטור ווערען פונ'ם קינד. ווען זיי זענען שפעטער צוריקגעקומען צו דער מוטער'ס היים, האבען זיי די גאנצע נאכט געשפיעלט אויף דער ראדיא און געטאנצט.

טאראנטא וועט האבען ערשטע אימפעריאלע געביידע

א קייט פון אימפעריאלע געביידעס אין מאנטרעאל, טאראנטא, וויניפעג און וואנקאווער, ווערט געפלאנט פון אן איסטערן סינדיקאט, וועמעס פארטרעטער, ע. ל. פעדלי, באריזט איצט קאנאדע פאר דעם דאזיגען צוועק.

דער צוועק פון די געביידעס דארף זיין צו אנטוויקלען מעהר אינטער־אימפעריאלען האנדעל. אין די געביידעס וועלען אויסגעשטעלט ווערען סחורות פון אלע טיילען פון דער בריטישער אימפעריע, און עס וועלען זיך געפינען אפיסעס פון בריטישע פירמעס. דורך וועלכע עס דארף זיך אנטוויקלען דער האנדעל צווישען קאנאדע און אנדערע טיילען פון דער אימפעריע.

די ערשטע געביידע פון דעם סארט וועט ווארשיינליך אויפגעשטעלט ווערען אין טאראנטא, און די צווייטע אין וויניפעג.

די הארבאר קאמישאן ווייזט א גרויסען ,,סורפלוס"

די סך הכל עסעטס פון דער טאראנטא הארבאר קאמישאן, לויט'ן באריכט פאר 1929 וואס איז נאר וואס פארעפענטליכט געווארען, באטרעפען איצט איבער פערציג מיליאן דאלאר, אדער צו זיין גענוי : $40.146.900. בעת דער סך הכל "סורפלוס באטרעפט קנאפע פערצעהן מיליאן דאלאר.

ביז לעצטען יאהר האט די שטאדט אוואנסירט צו דער קאמישאן אונטער א באנדס־גאראנטיע די סומע פון 2.126.405 דאלאר.

שיעלדס שוין אנגעקומען קיין ארץ ישראל

ירושלים, אקט. 5.

דרומאנד שיעלס, דער ענגלישער וויצע־קאלאניאל מיניסטער, איז היינט אין דער פריה אנגעקומען אהער אויף א באזוך פון צעהן טעג. ער איז ניט געקומען אהער מיט וועלכער עס איז ספעציעלער שליחות. דאס איינציגע וואס ער באצוועקט מיט זיין קומען, איז קריגען ערשט־האנטיגע אינפארמאציע וועגען די צושטאנדען אין לאנד, און אומאפיציעל וועט ער באגעגענען פיהרענדיגע פערזענליכקייטען און אונטערזוכען די צושטאנדען.

הערצל בייז־באל טיעם געווינט טשעמפיאנשיפ

דער הערצל בייז־באל האט איצט געוואונען די טשעמפיאנשיפ פון גאנץ אנטעריא, געווינענדיג ,,גיימס" אין האמילטאן און אין טאראנטא.

דער הערצל־טיעם האט שוין לאנג ארויסגעוויזען באגאבטקייט אין בייז־באל שפיעל.

"זיין פרוי'ס פארגאנגענהייט" ביידע טעג יום־טוב אין סטענדערד טעאטער

אין סטענדערד טעאטער האט מען זיך גאנץ באזונדערס צוגעגרייט לכבוד יום־טוב. דינסטאג און מיטוואך אוו. וועט געשפיעלט ווערען א פיעסע פון מ. ריכטער, מיט'ן נאמען ,,זיין פרוי'ס געליעבטע". דאס איז א לייכטע אבער דערפאר זעהר א הארציגע פיעסע, און עס איז זיכער אז דער עולם וועט זיך זעהר גוט אמוזירען און הנאה האבען פון דעם יום־טוב, באזוכענדיג דינסטאג און מיטוואך דאס אידישע טעאטער.

העגריעטא שניצער, די באגאבטע אידישע דראמאטיסטין, און משה פעדער, ווי אויך די גאנצע טרופע, האבען זיך צוגעגרייט פאר דער דאזיגער פיעסע מיט באזונדערן אינטערעס, און זיי האבען פארזיכערט אז יעדער איינער וואס וועט זעהן די פיעסע וועט זיכער הנאה האבען פון א פרעהליכען און אנגענעהמענעם אווענט.

דינסטאג און מיטוואך אווענט ווערט די פיעסע געשפילט.

שלום טאנין

אמעריקאנער פינאנסיר צו גאסט אין טאראנטא זאגט אז נאך א מלחמה איז אומפארמיידליך

עקאנאמישע קאנפליקטען אין אייראפא וועלען פיהרען צו נאך א מלחמה, זאגט ער. — גלויבט אז א ,,שטארקע האנט" איז נויטיג פאר דעם פרידען פון דער וועלט. — מיספארשטענדנישען צווישען אמעריקאנער מלוכות קאנען אויסגעגליכען ווערען ביי א סארט ,,אימפעריאלער קאנפערענץ", איז זיין מיינונג.

די וועלט מוז האבען א מוסאליני, זאגט ער

אין טאראנטא געפינט זיך איצט איינער פון די בארימטעסטע אמעריקאנער פינאנסיסטען, מר. א. דזש. רייט, מיט אפטיילונגען פון זיין פינאנץ־הויז אין ניו יארק, טאראנטא און אנדערע שטעדט. ער איז געקומען אהער אין דער באגלייטונג פון דער רוסישער פרינצעסין סאפיע גאגארין, וועלכע באגלייט איהם וואוהין ער פאהרט אדער געהט, ווייל ער איז בלינד.

אין אן אינטערוויו מיט צייטונגס־לייט האט ער אויסגעדריקט זיין גלויבען, אז נאך א מלחמה — באזונדערס אין אייראפא, איז איינע פון די אומפארמיידליכסטע זאכען. ער האט געלויבט דעם פלאן פון שאפען א פאראייניגטע אייראפא, אבער ער האט דערביי צוגעגעבען, אז דער דאזיגער פלאן וועט ניט קאנען אויף לאנג בלייבען קיין ווירקליכקייט אהן דער אייזערנער האנט פון א צווייטען מוסאליני.

די מלחמה אין אייראפא וועט מוזען אויסברעכען איבער די שטענדיגע עקאנאמישע קאנפליקטען צווישען די קלענערע און גרעסערע לענדער, האט ער געזאגט, און בלויז א ,,שטארקע האנט" ווי מוסאליני'ס, קאן עס פארמיידען.

וואס אנבאלאנגט וועגען די אנגעצויגענע באציהונגען צווישען קאנאדע און די פאראייניגטע שטאטען וואס איז לעצטענס ארויסגעקומען איבער די טאריף העכערונגען אין ביידע לענדער, קאנען בלויז אויסגעגליכען ווערן, לויט זיין מיינונג, ביי א ,,רונדען־טיש" קאנפערענץ אדער ביי א מין אימפעריאלער קאנפערענץ וועלכע זאלען איינשליסען אלע לענדער פון דעם נארט אמעריקאנישען קאנטינענט.

טראץ דעם וואס ער איז צום גונסטען פון א טאריף ־פאליסי, פונדעסטוועגען גלויבט ער, אז וואס עס אנבאלאנגט קאנאדע און די פאראייניגטע שטאטען, האט געדארפט זיין א געוויסע פרעפערענץ צווישען זיי, האט ער געזאגט, פאר אמעריקע וואלט אויך זעהר גוט געווען, האט ער ווייטער געזאגט, אז זי זאל זיך אויך באטייליגען אין דער לאנדאנער אימפעריאלער קאנפערענץ, אבער ער האט גלייך ארויסגעדריקט זיין צווייפעל אויב אמעריקע וואלט געלאדען געווארען צו דער אימפעריאלער קאנפערענץ.

מר. רייט איז, ווי געזאגט, בלינד, אבער עס איז זעהר שווער צו דערקענען, ווייל ער קוקט גלייך אין די אויגען אריין פון דעם צווייטען פערזאן מיט זיינע בלינדע אויגען, בעת ער פיהרט געשפרעכען, און דאס שאדט איהם אויך ניט צו זיין א דערפאלגרייכער פינאנסיסט. ער איז שוין 25 יאר בלינד.

וואל... סטריט

(א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישען אמעריקאנער לעבען היינט צו טאג. געבויט אויף די לעצטע פאסירונגען אין וואל סטריט)

— פון —

מארק סארדעל

איר קאנט זיין זיכער אז די קוואליטעט ענדערט זיך קיינמאל ניט

"SALADA"

TEA

"פריש פון די גערטנער"

(פארזעצונג)

פונדעסטוועגן האט דער פאליסמאן, צוקומענדיג נאהענט צו איהר, כמעט ארויסגעשריען אין איהר אויער אריין:

— ווער האט געשאסען?

און לארא האט זיך א טרייסעל געטאן, אזוי ווי אן עלעקטרישער שטראם וואלט דורכגעלאפען דורך איהר קערפער. דאן האט זי געענטפערט בלויז איין ווארט:

— איך!...

ס'איז געווארען א גערודער צווישען די מענשען וואס זענען געשטאנען ביי דער טיר מיט אויסגעשטרעקטע העלזער. דאס ווארט איז איבערגעגאנגען פון איינעם צום אנדערען, און פונ'ם צווייטען צום דריטען:

— זי האט איהם דערשאסען...

זי, האט מען שוין געוואוסט, אז דאס געהט אויף דער "בלייכער פרינצעסין", וועלכע האט זיך געהאלטען אזוי גרויס געגען אלע אנדערע.

און בערטא, וואלגערענדיג זיך אויפ'ן פלאר אין קארידאר, האט ניט אויפגעהערט צו גוואלדעווען:

— מארד! מארד!

דער עלטערער פאליסמאן האט זיך געווענדעט צום צווייטען:

— רוף דעם סטיישאן.

דער אנדערער איז ארויסגעלאפען, אויסצופאלגען דעם ארדער און דער פארבליבער פאליסמאן האט ארויסגענומען א ביכעל פון זיין קעשענע.

— ווי הייסטו? — האט ער זיך געווענדעט צו לארא'ן.

זי האט ניט געענטפערט. זי איז געזעסן פארשטארט אויפ'ן בעט און האט אויסגעקוקט מעהר טויט ווי לעבעדיג.

— איז דאס דער רעוואלווער מיט וועלכען דו האסט געשאסען? — האט ער ווידער געפרעגט.

לארא האט געשאקעלט מיט'ן קאפ און האט געלאזט ארויספאלען דעם רעוואלווער פון איהר האנט.

— זאג דיין נאמען — האט דער פאליסמאן ווייטער זיך געווענדעט צו איהר.

לארא האט אלץ געשוויגען.

דער פאליסמאן האט זיך געקראצט אין קאפ און האט אין גרוים פארלעגענהייט געקוקט ארום זיך, אזוי ווי ער וואלט ערווארט, אז אימיצער פון די מענשען ביי דער טיר זאל איהם ארויסהעלפען.

— ווייסט אימיצער ווי די פרוי הייסט? — האט ער געפרעגט.

קיינער האט ניט געענטפערט.

— ווייסט אפשר אימיצער פון אייך ווער די פרוי איז? — האט ער ווידער געפרעגט.

און ווידער האט קיינער ניט געענטפערט.

— ווייסט אפשר אימיצער ווי לאנג די פרוי האט דא געוואוינט? — האט דער פאליסמאן ווייטער געפארשט, אבער ווידער האט ער פון קיינעם קיין ענטפער ניט געקראגען.

ביז, ענדליך, האט אן עלטערע פרוי זיך ארויסגעשפארט פון צווישען די אנדערע און האט געזאגט:

— דא, אין צימער, וואוינט איינע בערטא. זי איז די איינציגע וואס ווייסט עפעס וועגען דער פרוי.

— בערטא? — האט איבערגעפרעגט דער פאליסמאן — וואו איז זי?

— דא, אין קארידאר.

— ברייננט זי אהער.

— זי איז משוגע — האט איינער געזאגט.

— ברייננט זי אהער! — האט דער פאליסמאן ווידער באפוילען.

— זי איז ווילד — האט אימיצער פון קארידאר געענטפערט.

בערטא'ס קולות האבען זיך ווידער געלאזט הערען. זי האט נאכאנאנד געשריען:

— מארד! מארד!

דער פאליסמאן איז צוגעקומען צו איהר.

— ווי הייסטו? — האט ער זי געפרעגט.

אבערבערטא'ס ענטפער איז געווען:

— מארד! מארד!

— וואוינסטו דא, אין דעם צימער? — האט דער פאליסמאן געפרעגט.

און בערטא, רייסענדיג זיך די האר פון קאפ, האט געהאט איין ענטפער:

— מארד! מארד!

— זי איז משוגע... — האט ווידער געזאגט אימיצער פון עולם.

— איז געריהרט פון זינען — האט געזאגט א צווייטער.

— זי איז ניט משוגע און ניט געריהרט פון זינען — האט געזאגט דער פאליסמאן.

— וואס דען איז זי?

— זי איז שכור, דעט'ס אל — האט געזאגט דער פאליסמאן.

אונטען, ביי די טרעפ, איז דערווייל געווארען א טומעל פון עטליכע קולות. עס האבען זיך דערהערט שווערע טריט עטליכע פאליסלייט האבען געקומען לויפען אויף די טרעפ. צווישען זיי האבען זיך געזעהן צוויי מענער אין ווייסע קליידער מיט א טראג בעטעל צווישען זיי. הינטער זיי איז געגאנגען אן עלטערער פאליסמאן מיט גרויע האר און אויגענגלעזער, דער פאליס־דאקטאר.

— מאכט פלאץ! מאכט פלאץ! — האט איינער פון זיי געשריען.

— אין אייערע צימערען! צוריק אין אייערע צימערען — האט דער ערשטער פאליסמאן באפוילען.

דער עולם ארום דער טיר האט זיך צוטיילט אין צוויי גרופען. מען האט זיך צוגעשפארט צו די ווענט פון קארידאר, אבער קיינער איז צו זיך אין צימער ניט אוועק.

— דער לענדלארד... ווער איז דא דער לענדלארד? — האט דער סארדזשענט געפרעגט.

דער דיקער איטאליענער, מיט א צושראקען פנים און בעטענדיגע אויגען, איז געשטאנען ביי דער זייט און האט, ווי א נעבאכעל, געבראכען די הענט.

דער פאליס דאקטאר איז דערווייל אריין אין צימער און האט אונטערזוכט דעם דערשאסענעם.

— טויט — האט ער געזאגט קורץ.

ער האט דאן ווייטער עקזאמינירט דעם טויטען.

— די קויל האט איהם געטראפען אין הארצען — האט ער געזאגט.

ער האט א וואונק געטאן צו די צוויי מענער, וועלכע האבען געהאלטען דאס טראג־בעטעל גרייט.

— אין מארג! — האט ער באפוילען.

נאכדעם ווי דער דערשאסענער איז געווען ארויסגעטראגען, האט דער סארדזשענט זיך גענומען צו דער האלב־פארשטארטער לארא. זי איז, ווי פריהער, געזעסן אויפ'ן בעט, מיט האלב־טויטע אויגען, וועלכע האבען געקוקט אזוי ווי צומישט פאר זיך. זי האט מיט ביידע הענט געגראבעלט די האר פון קאפ און האט געשטאמעלט אומפארשטענדליכע ווערטער פון צווישען האלב־פארקלעמטע ליפען.

דער סארדזשענט האט זי א טארע געטאן ביים ארבעל:

— ווי הייסטו?

לארא האט ניט געענטפערט.

דער סארדזשענט האט זי שטארקער א טרייסעל געטאן:

— ווער ביזטו?

קיין ענטפער.

דער סארדזשענט האט זיך געווישט דעם שוויס פון פנים און איז נעהענטער צוגעטראטען צו איהר:

— פארוואס ענטפערסטו ניט, ווען מען רעדט צו דיר?

לארא איז אלץ געזעסען, אזוי ווי פריהער, אין איהר האלב־פארשטארטער פאזע.

דער סארדזשענט האט הילפלאז א קוק געטאן צום דאקטאר.

— זי ענטפערט ניט... — האט ער געזאגט פארצווייפעלט. גלייך דער דאקטאר וואלט עס אליין ניט געוואוסט.

דער דאקטאר איז צוגעקומען נעהענטער און האט לארא'ן שארף אריינגעקוקט אין די אויגען.

— זי וועט זיין אלרייט — האט ער געזאגט אין א מינוט ארום.

— אבער זי רעדט ניט! — האט געזאגט דער סארדזשענט.

— נעמט זי אין פאליס סטיישאן — האט דער דאקטאר געזאגט — לאזט איהר איבערשלאפען די נאכט. זי וועט זיך בארוהיגען. וועט זי מארגען אומשטאנד זיין צו ענטפערען.

דער סארדזשענט האט זי ווידער א טארע געטאן ביים ארבעל.

— קום — האט ער געזאגט.

לארא האט, ווי אן אויטאמאט, זיך אויפגעהויבען פון בעט און איז געבליבען שטעהן.

(ווערט פארזעצט)

פארקויף פון קאנפיסקירטע געווער און פישינג זאכען

דעפארטמענט פון גיים און פישעריס

פארזיגעלטע טענדערס וועלען אנגענומען ווערען פונ'ם דעפארטמענט פון גיים און פישעריס ביז 5 א זייגער פארנאכט, מיטוואך, אקטאבער 8, 1930, פאר געוויסע לאטס פון קאנפיסקירטע געווער, פישינג־זאכען, טרעפס, און פארשיעדענע ארטיקלען, וועלכע וועלען געאפערט ווערען צום פארקויף, און זענען אפען פאר אינספעקציע פון 9.30 פרי, מאנטאג, אקטאבער 6, 1930, ביז דער צייט ווען דאס נעמען טענדערס וועט זיך שליסען.

באזונדערע טענדערס מוזען געמאכט ווערען פאר יעדען לאט נומער. דערפאלגרייכע טענדערערס מוזען עס גלייך אוועקנעמען ווען מען לאזט זיי וויסען, אז זייערע טענדערס זענען אנגענומען געווארען, און באצאלען מיט קעש אדער א געמארקירטען טשעק. דער העכסטער אדער וועלכער טענדער מוז ניט אנגענומען ווערען.

D. Mcdonald.

דעפיוטי מיניסטער.

טענדערס

פארזיגעלטע טענדערס אדרעסירט צום טשערמאן פון די טאראנטא עלעקטריק קאמישאנערס, וועלען אנגענומען ווערען ביז 5 א זייגער פארנאכט, דאנערשטאג, אקטאבער 9, פאר א צאל סקרעפ מעטאל, וואס די קאמישאנערס האבען צו פארקויפען.

טענדערס מוזען זיין אין די קאמישאנערס קאנווערטען, און מוזען זיין באגלייט פון א געמארקירטען טשעק אויף 10% פון דעם טענדער.

איינצעלהייטען קען מען באקומען פונ'ם אפיס פון דעם פורטשייזינג אגענט קארנער דאנקען און נעלסאן סטר.

דער העכסטער אדער וועלכער טענדער מוז ניט אנגענומען ווערען.

Toronto Electric Commissioners

רעקינג

BOARD OF EDUCATION

פארזיגעלטע טענדערס אדרעסירט צום ביזנעס אדמיניסטראטאר און סעקרעטער טרעזשורער, באארד אף עדיוקיישאן, אדמיניסטריישאן בילדינג, 155 קאלעדזש סטריט, אינדארסירט מיט'ן ווארט "טענדער", און אויך מיט'ן נאמען פון דער סקול בילדינג אדער באטרעפענדען טרייד, אדער ארטיקעל, וועלען אנגענומען ווערען ביז

דאנערשטאג, אקטאבער 9, 1930.

בראק עוו. סקול

צו רעקען די הייזער נומערען 117 - 115 - 113 - 404 - 394 - 392 בראק עוועניו.

קארלטאן סקול

די בילדינג אויפ'ן קארנער קאנאי און אסלער עוועניוס.

דזשארדזש סטר. סקול

די רעקינג פון דער סקול, און די גריידינג.

אדמיניסטריישאן דעפארטמענט

צו רעקען די הייזער נומער 257 - 255 - 253 - 251 - 261 - 259 מיקאל סטריט.

ספעסיפיקאציעס און קאנדיציעס פאר טענדערערס קענען געזעהן ווערען און אלע אינפארמאציעס באקומען ווערען אינ'ם אפיס פונ'ם ארכיטעקט פון דער באארד, 155 קאלעדזש סט. טעל. טריניטי 8200.

טענדערס מוזען זיין אינ'ם אפיס פונ'ם סעקרעטעריאל דעפארטמענט ניט שפעטער ווי פיער א זייגער נאכמיטאג פונ'ם אנגעגעבענעם טאג.

דער העכסטער אדער וועלכער טענדער מוז ניט אנגענומען ווערען.

ד. א. רענקין,
טשערמאן פראפערטי קאמיטע.

וו. וו. פיערס,
ביזנעס־אדמיניסטראטאר און סעקרעטער־טרעזשורער.

ראנינג רייסעס
אין
לאנג בראנטש
רייס טרעק
פון אקטאבער 1,
ביז'ן 8־טען, 1930

ספעשעל טריינס דורך סי. פי. אר. פון יוניאן סטיישאן, יאנג סטר. פארקדייל און וועסט טאראנטא סטיישאנס, דירעקט צום טרעק. — אויך מאטאר באסעס פון די דאונטאון דיסטריקטען דירעקט צום טרעק און צוריק.

ערשטער רייס 2 בייטאג
איינטריט $2.00
טעקס אייגענשלאסען
לאנג בראנטש דזשאקי קלוב
A. M. ORPEN
פרעזידענט.
FRED S. ORPEN
סעקרעטאר.

אויגען אנשטרענגונג

ווירקט שלעכט אויף דעם גאנצען קערפער

פאראורזאכט קאפשמערצען, שלעכטמוטיגקייט, נערוועזקייט, שלעכטע פארדייאונג.

ריכטיג צוגעפאסטע גלעזער באזייטיגען דאס אנשטרענגונג פון די אויגען.

עקזאמינירט אייערע אויגען ביי
דר. ס. וועבער
אפטאמעטריסט
550 קאלעדזש סט.
צווישען יוקליד און מענינג.
טעלעפאן טריניטי 8806.

פייפער הענגינג און פיינטינג

איך מאך די בעסטע דזשאבס אין פיינטינג און פייפערהענגינג. גוט און ביליג, בעסטע צופרידענהייט. טעלעפאנירט גלייך טריניטי W 7304.

מ. קירשענבוים 30 קאר סטריט.

פאטראנייזט די איינציגע אידישע ווינדאו קלינינג קאמפאני

NEW YORK WINDOW CLEANING CO

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז פעקטארי, אפיס און סטאר קלינינג בעסטע ארבייט צו די ביליגסטע פרייזען. מיר מאכען קאנטראקטען מאנאטליך, און יעהרליך. 422 בעי סטריט. טעלעפאן עדלייד 3087 נאך 7 אווענטען טריניטי M 6520

NEW YORK
WINDOW
CLEANING CO
422 BAY ST

חזן ב. וולאדאווסקי

היגיעניש - געשולטער סוירדזשען
מוהל
— אויך —
מאדערנער מסדר קדושין
סוירוויסעס אין ענגליש

עלטערען פון קינדער זאלען דאס נעהמען אין אנבעטראכט, ווייל דאס איז דער בענעפיט פון זייערע קינדער.

קאנטרי לייט קענען מיך אויך רופען צו זייערע שמחות. איך וועל סיינעם ניט אנטזאגען צו קומען.

וואוינונג 62 בראנזוויק עוועניו.
טעלעפאן קינגסדייל 8832.
פאר ארימע אומזיסט.

טשעסטערפילד סעטס

איבער־געפאלסטערד און איבער־געצויגען פאר 20 דאלאר און העכער. נייע טשעסטערפילדס געמאכט צו ארדער פון 75 דאלאר און העכער. עסטימייטס פריי.

ביינאכט און יום טוב טרינ. 5939F.

מר. וואלסטאף
טעלעפאנירט הארגרייוו 6133.

צו פאררענטען

35 דאלאר, צו פאררענטען איי 99 נעסאו סטריט, 5 רומיגען דופלעקס, אלע קאנוויניענס, ניי דעקארירט. וואש טעפ, ראד היטער בליינדס און פיקטשורס, בעק און פראנט ווארענדאס, פרעגען קענוואוד 2781.

1094-10-6

דריי אדער 4 רומיגען פלעט צו פאררענטען, בליינדס, פיקטשורס ניי דעקארירט, הארדוואוד פלארס. פרעגען 61 סאסעקס סטריט.

1100-9-6

צו פאררענטען א דריי רומיגען פלעט פאר 15 דאלאר א מאנאט און א 4 רומיגען פאר 24 דאלאר א מאנאט. הארדוואוד פלארס, סטים היט. פרעגען 54 קענזינגטאן עוועניו.

1099-9-6

צו פאררענטען א 6 רומיגען פלעט, שעהנע, גרויסע רומס, ניי דעקארירט. הארדוואוד פלארס, הייסע וואסער היטינג. פרעגען 1068 דאנדעס וועסט.

6839-9-6

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס, פאר א קליינע פאמיליע, אלע קאנוויניענס. פרעגען 50 סט. פעטריק סטריט.

1116-10-7

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס און סאנרום. הארדוואוד פלארס סטים היט. פרעגען 339 קראפארד סטריט, צווישען קאלעדזש און דאנדעס.

1109-10-6

צו פאררענטען א פארנישד רום. פרעגען שאר, 566 באטהורסט סטריט.

1123-10-6

צו פאררענטען א פלעט פון 4 שעהנע ליכטיגע רומס, סטים היט, הארדוואוד פלארס. אלע אנדערע קאנוויניענס. יעצט ליידיג. פרעגען 7 באלדען סטריט.

111510-10

צו פאררענטען אן 8 רומיגע הויז 895 דאנדעס סטריט וועסט. הארדוואוד פלארס דאונסטעירז. עלעקטריק פיקסטשורס. ניי דעקארירט. פרעגען טריניטי 6857 אדער 782 דאנדעס סטריט וועסט.

1125-10-6

5 רומיגען אפארטמענט צו פאררענטען ניי דעקארירט אין אלעקסאנדרא פארק אפארטמענט גרענדזש און רייערסאן סט. פרעגען ביים דזשעניטאר.

וועגען רענט, טעלעפאנירט טריניטי 2484.

1128-10-9

צו פאררענטען צוויי רומס, ביליג רענט. פרעגען 352 באטהורסט סטריט.

1127-10-6

צו פאררענטען 7 רומיגע הויז מיט קאנוויניענס. 246 פאלמערסטאן עוו. פרעגען 248 פאלמערסטאן עוו.

1101-10-6

צו פאררענטען א שעהנעם פלעט מיט אלע מעגליכע מאדערנע קאנוויניענס, גאראדזש אויב נויטיג. פרעגען 18½ נעסאו סטריט.

1145-10-6

צו פאררענטען א פלעט פון 3 אדער 4 רומס. אלע קאנוויניענס. סינק אין קיטשען. טעלעפאן צום נוצען. פרעגען 226 מיקאל סטריט.

1146

רעוו. פ. דאלגאף
דער גוט באקאנטער
מוהל
ספעציאליסט
ווינשט אלע אידען
א כתיבה וחתימה טובה.
413 Dovercourt Road
TELEPHONES:
Lombard 1220 Elgin 3086

חפץ איז איצט אין יוראפ!

זיין אפיס געפינט זיך אונטערן אויפזיכט פון טיכטיגע אנגעשטעלטע און מרס. חפץ, וועלכע זענען טעגליך אין פארבינדונג מיט איהם אין פוילען און רוסלאנד.

ווענדעט זיך צו חפצ'ס שיפס קאנטאר וועגען אלע אימיגראציע אנגעלעגענהייטען.

געלט געשיקט טעגליך. שיפסקארטען, סיטיזען פייפערס

DOMINION TICKET OFFICE
(עדלייד 5971)
143 קווין סט. וועסט
ווענדעט זיך צו חפצ'ן נאך ראט און טאט.

צו פארקויפען

גוטע געלעגענהייט פאר צוויי פעהיגע יונגעלייט וועלכע האבען ערפאהרונג צו פארקויפען הויז זאכען, אויף וועכענטליכע אויסצאהלונג. האב אויך פלאץ פאר א פרוי. פרעגען פאר לואיס גוראפסקי זשורנאל אפיס.

***

אתרוגים צו פארקויפען ביליג. ביי סיימאן מוכר ספרים 473 דאנדעס סטריט וועסט.

109510-6

סאליד בריק הויז. שנעלען בארגיין. הארדוואוד דורכאויס. אין בעסטען קאנדישאן, קיין מעסיגען אפער ענטזאגט. פרעגען 360 קראפארד סטריט. לאמבארד 0493.

107710-6

הויז פארניטשור צו פארקויפען. אייגענטימער פארלאזט טאראנטא. דיינינג רום סעט, סאליד וואלנאט מיט נאמאר פיניש. ליווינג - בעדרום און קיטשען פארניטשור. טשיינא דישעס. אינלייד לינאליאום. פיקטשורס, ראגס, פיאנא. קיין מעסיגען אפער אנטזאגט פרעגען 360 קראפארד סטריט. לאמבארד 0493.

107810-6

מוז גלייך פארקויפט ווערען ערשטע קלאס, 10 פיס דיינינג רום סעט. פרעגען קענוואוד J 9538.

2486-0-6

צו פארקויפען א העפי טאט סטאר, ראבער פלענט און אנדערע הויז ארטיקלען פרעגען 292 ראקסטאן ראוד.

1108-10-6

צו פארקויפען א גוט געהענדיגע לאנדרים רעדי טו וועהר ביזנעס אין בעסטען ביזנעס געגענד. אורזאכע מענופעקטשורינג. פרעגען טריניטי 2445.

2497-10-6

צו פארקויפען א וואלנאט דיינינג רום סעט. ביליג. פרעגען 16 ראס סטריט.

1053

איבערצוגעבען א גוט־געהענדיגע הענט לאנדרי ביזנעס, גאראנטירט צו מאכען פופציג אדער זעכציג דאלאר וועכענטליך ריינע פראפיט. שרייבט זשורנאל באקס 60. אורזאכע אויפ'ן פלאץ.

1147-10-9

שיפסקארטען

ווען איהר שיקט נאך אייערע פריינט פון אייראפא, אדער איהר ווילט פאהרען נאך אייראפא — דענקט וועגען דעם

קענעדיען פאסיפיק שיפען

דירעקטע שיפסקארטען, נאך און פון פוילען, רומעניען, ליטא, לאטוויא, עסטרייך, דייטשלאנד, איטאליען, יוגא און טשעכא סלאוואקיע, אונגארן, פראנקרייך און בעלגיען. יעדער איימיגראנט ווייסט דאס די קענעדיען פאסיפיק גיט סערוויס און צופרידענהייט. נאכפרעגען ביי אונזערע אויטאריזירטע לאקאלע אגענטען.

דזשיי. בי. מעקעי
גענעראל אגענט — פאסאזשיר דעפארטמענט.
1 קינג סטריט איסט, טאראנטא
עדלייד 2105

"פיעז" פוירנייסעס

יעדער איינער ווייסט אז די "פיעז" פוירניסעס זענען די בעסטע. און זיי דויערען פאר צוואנציג יאר צייט, און זענען גאראנטירט צו באהייצען דאס הויז, וואו מען שטעלט זיי אריין.

מיר שטעלען זיי אריין פאר אייך פאר קעש אדער מאנאטליכע אויסצאהלונגען. מיר פאררעכטען אויך אלע סארטען פוירניסעס. טעלעפאנירט דעם אידישען פארטרעטער.

מר. גאלדבערג
טריניטי J 4487
אדער קינגסדייל 8284.

אייערע סוטס
— און —
קליידער

און אלע אנדערע הויז ארטיקלען, געקלינט, געפרעסט און פארריכט פון א היימישען שניידער, וועלכער קען גוט די טרייד.

יעדע ארבייט געמאכט צו דער בעסטער צופרידענהייט. מיר קומען נאך אייערע ארטיקלען, און ברענגען זיי צוריק. מעסיגע פרייזען.

שלום ראזענבוים
הארבארד קלינערס
161 הארבארד סטריט
טעלעפאן טריניטי 3571

פארלאנגט

יונג גראדואירטע נוירס פארלאנגט א פאזישאן. ביי טאג אדער ביי נאכט ארבייט. פרעגען ביי טעלעפאן טריניטי 9584

***

פארלאנגט א מאן וועלכער איז ווילינג צו אינוועסטען פון 10 ביז 25 טויזענט דאלאר אין א גוט איסטאבלישר פירמע וועלכע מאנופעקטשורט ארבייט־מענס קליידער, וועלכע צאהלט פון 20 ביז 25 פראצענט. פאר פולע אינפארמאציע צו שרייבען זשורנאל באקס 58.

2480-10-6

פארלאנגט צוויי הונדערט אלערליי הינטלאך, העכסטע פרייזען געצאהלט. קינגסדייל 7104.

1081-10-6

פארלאנגט צו קויפען אלערליי הינטלאך. טעלעפאנירט טריניטי J 3155.

5668-10-6

די ביטי וואשינג מאשין קאמפאניע 388 דופאנט סטריט פארלאנגט א מאן צו פארקויפען זייערע מאשינען אויף גרינגע וועכענטליכע פיימענטס. פרעגען פאר מר. ריטשמאנד

***

פארלאנגט עקספיריענסד פאר אפערייטארס און קאטערס. פרעגען וועסט קענעדיען פאר 116 דאנדעס וועסט.

2485-10-9

געוועזענער לעהרער און דירעקטאר פון אידישער גימנאזיע אין בעסאראביע (רומעניען) גיט לעסאנס אין אידיש און העברייאיש.

זיך ווענדען ראזענבלאט, 505 יוקליד עוו. טריניטי J 5145.

1132-10-6

פארלאנגט א קענוועסער. מוז קענען ענגליש. פרעגען 514 קווין סטריט וועסט, צווישען 12 און 1.

111210-7

א דייטשער פיינטער און טראק דרייווער זוכט אלערליי ארבייט. ביליג. טעלעפאנירט מידוויי 2986.

112010-6

א דייטשע קאפעל זוכט ארבייט צו קלינען. פרעגען 12 באלדווין סטריט.

1105-10-6

פארלאנגט עקספיריענסד פרויען פינישערס און אפערייטארס פאר גוטע לייט סילק דרעסעס. פרעגען וועניטי פעהר דרעס קא. 317 ארדלייד סטריט וועסט.

2489

אויפמערקזאם

אויב איהר ווילט איינשפארען 100 דאלאר אויף א נייעם האדסאן סיעל קאוט טעלעפאנירט טריניטי 6193.

1042-10-6

פייפערהענגינג און פיינטינג

אייער אלטער באקאנטער פייפער הענגער און פיינטער נעמט אן קאנטראקט דזשאבס צו די ביליגסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט. קיין דזשאב צו קליין אדער צו גרויס. עסטימייטס פריי. רומס געפייפערט פאר 5 דאלאר און העכער מיט מיין פייפער.

סעם קאץ, 166 אסינגטאן עוועניו.
לאידברוק 2350.

691-9-28

קארפענטער
און דזשענעראל קאנטראקטאר
י. קאץ

נעהמט ארבייט פאר הארדוואוד פלארס, פענסי ארבייט, אלע סארטען ארבייטען און הויז אלטערייסשאנס, אויך אלערליי פעקטארי ארבייט.

79 מיידזשאר סט.
טעלעפאן קינגסדייל 8442. מיר מאכען ארבייט אויף אויסצאהלונגען אויך

רעוו. ש. ז. גרינגארטען

אנערקענט אין אלע האספיטעלער
אלס מוהל
פון ערשטען גראד
אויך אן
אינטעליגענטער
מסדר קדושין
ווינשט אלע אידען
א כתיבה וחתימה טובה.

רופט מיר אויף אייערע שמחות. איך וועל אייך דינען צו דער בעסטער צופרידענהייט.

פאר ארימע אומזיסט
מיין אדרעס:
395 מארקהאם סטריט
טעלעפאן טריניטי F 3406.

דער אמעריקאנער קריזיס האט וועניג אנגערירט די קרובים הילף דורך מאשינעס פאר די רוסישע אידען

א באדייטענדער טייל פון דער אירישער באפעלקערונג אין די אייראפייאישע לענדער האט געלעבט און לעבט נאך איצט אויך פון דער שטיצע, וואס זי באקומט צוגעשיקט פון די משפחה לייט און קרובים אין אמעריקע און אנדערע לענדער אויף יענער זייט ים (ארגענטינע, בראזיל, זיד אמעריקע, אויסטראליע). אויף אט דער דאזיגער קרובים שטיצע, וואס מאכט אויס ביי 20 מיליאן דאלאר א יאהר זענען אין די יאהרען פון נאך דער מלחמה און רעוואלוציע געווען אנגעוויזען ניט נאר די נאהענטסטע משפחה לייט, נאר אויך א סך ווייטע קרובים, פריינט און אפילו סתם לאנדסלייט.

איז די געזעלשאפט "ארט" וואס פארנעהמט זיך מיט פראדוקטיוויזירען די אידישע מאסען אין אייראפא געקומען צום געדאנק, אז אפילו אט די אינדיווידועלע שטיצע דארף אויך אויסגענוצט ווערען אויף אזא אופן, אז זי זאל אנהויבען צו טראגען א קאנסטרוקטיווען כאראקטער, ד. ה. אז אנשטאט צו שיקען דאלארען וואס ווערען שנעל אויפגעגעסען, זאל מען בעסער שיקען מאשינעס און געצייג אויף וועלכע מען זאל קענען זעלבסטשטענדיג ארבייטען און מאכען א לעבען.

דאס אויסנוצען די קרובים הילף אויף אזא פראדוקטיווען אופן איז געווארען באזונדערס וויכטיג פאר די דעקלאסירטע אידען פון סאוויעט רוסלאנד, וואו דער איבערגאנג פון קצבה צו ארבייט באדייט אויך דער איבערגאנג פון דער קאטעגאריע דעקלאסירטע צו דער קאטעגאריע קוסטארען און בעלי מלאכות, וואס זיינען אין סאוויעט רוסלאנד פריווילעגירט.

דערפאר האט דער דאזיגער געדאנק פון "ארט" געפונען באלד א ווארימען אפקלאנג צווישען די דעקלאסירטע אידען אין רוסלאנד, סיי צווישען די קרובים זייערע אויף יענער זייט ים. בפרט נאך אז לויט דעם אפמאך צווישען דעם "ארט" און דער סאוויעט רעגירונג זיינען די דאזיגע מאשינעס פריי פון טעקסעס.

פאר די צוויי יאהר 1928 און 1929 זיינען איבערגעשיקט געווארען דורך דעם "ארט" ביי דריי טויזענט מאשינעס. אפילו פאר די לעצטע 9 חדשים אזוינע שווערע אין אמעריקע איז דורך דעם "ארט" איבערגעשיקט געווארען קיין רוסלאנד 700 מאשינעס. דער אינטערעס פון קרובים איז זעהר גרויס.

יעדע וואך ווערט דער "ארט" באזוכט דורכשניטליך פון פופציג קרובים.

יעדען טאג קומען אן צעהנדליגער בריעף פון אלע עקען לאנד.

די קרובים אפטיילונג ביי דעם אמעריקאנער "ארט" אונטער דעם נאמען "טול סופליי קאמפאניע" איז געווארען איינע פון די פאפולערסטע אידישע אינסטיטוציעס.

אין דער האמילטאנער ארבייטער רינג שולע

עס ווערט פארגעזעצט די רעגיסטראציע פון שילער אין דער ארבייטער רינג שולע, וועלכעס ווערט אנגעפיהרט פון די לעהרער נ. בריק און י. אקון.

די לימודים קומען שוין פאר, און די עלטערען וועלכע האבען נאך ניט פארשריבען זייערע קינדער, דארפען צואיילען מיט דעם און אויסנוצען די געלעגענהייט, וואס דער לעהרער פערזאנאל האט זיך איצט פארגרעסערט אין שולע.

עס עפענט זיך א מיטעל שולע און עס ארגאניזירט זיך א כאר און א מאנדאלין ארקעסטער.

צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. ווארשאווער

(פארזעצונג)

— ניין, נישט אלץ, אז עס איז יא צו דייך געקומען וועגען דער דאזיגער מיידעל, וויל איך מיט דיר אויף אן אמת ריידען.

— נו, וואס א שטייגער? — איז יאקוב מיט אמאל געווארען נייגעריג.

— עס איז מיר שווער צו ריידען, וואס אן אמת. אבער דו ביזט דאך א דערוואקסענער מענש און נישט קיין נאר — וועסטו מיר, גלויב איך, פארשטעהן.

— אפשר. איך ווייס נישט.

— הער מיך אויס. דו ווייסט דאך, אז אן אנדערער אויף מיין ארט וואלט שוין לאנג חתונה געהאט. ווארים, וואס איז דאס פאר א לעבען פאר אזא איד, ווי איך, צו זיצען יאהרען אהן א ווייב. נישט מעהר — איך האב מיך גערעכענט מיט דיר און מיט דיין שוועסטער. איך האב איך נישט געוואלט געבען קיין שטיף-מאמע. א שטיף-מאמע איז זעהר נישט קיין גוטע זאך. איך האב גערעכענט, אז דיין שוועסטער וועט חתונה האבען און דו וועסט מיט מזל חתונה האבען — וועל איך דאמאלסט מיך ארומקוקען. די צייט אבער געהט, און נישט דו און נישט דיין שוועסטער האבען חתונה געהאט.

— מיר שטערען דיר דען חתונה צו האבען? — האט דער זוהן איבערגעריסען.

— איך ווייס נישט, צי איהר שטערט מיר יא, צי איהר שטערט מיר נישט. נאר עפעס האט זיך נישט געוואלט מאכען דעם דאזיגען ערנסטען שריט — ביז ווענען איהר נעפינט זיך אונטער מיין דאך.

— נו, און יעצט?

— יעצט ווילט זיך אויך נישט, אבער פון טאג צו טאג זעה איך איין, אז עס ווערט פון מיר א תל. איך האב נישט קיין היים, איך האב נישט צו וועמען א ווארט צו ריידען.

— האט מען חתונה און פטור.

— גרינג אפצוריידען זיך — האט מען חתונה, אבער מיט וועמען?

— מיט א פרוי, פארשטעהט זיך.

— וואו נעהמט מען די אמת'ע פרוי?

— איז שוין גאר נישטא פאר דיינעטוועגען קיין פרוי אין ווארשא?

— ס'איז דא אבער...

— וואס אבער?...

— אט דא טאקע הויבט עס זיך אן.

און ער האט אים דערציילט די גאנצע געשיכטע וועגען זיין שדכענען זיך צו אנקע'ן.

* * *

זינט יענעם אויפדערנאכט, ווען מאריא איז געלעגען ביים מאנ'ס פיס, אים אלעם דערציילט — און מר. וויטאלד, האט איהר א קלאפ געטאן אין פנים אריין — האט זיך אין הויז פון אדוואקאט סלופסקי אריינגעכאפט א שווערע, טרויעריגע שטילקייט, אזוי ווי אויף א בית-עולם.

זי, מאריא, איז געלעגען קראנק עטליכע טעג. ער, דער מאן, איז געזעסען ביי איהר בעט. ער האט חרטה געהאט, איבערגעבעטען זי און אפטמאל נישט אויסגעטאן זיך אפילו.

מאריא אבער האט געשוויגען. קיין איין ווארט האט דער אדוואקאט נישט געהערט פון איהר. נישט קיין גוטס און נישט קיין שלעכטס.

נאר איינמאל, ווען זיין קול האט זיך געבראכען פון יסורים און טרעהרען, ווען ער האט זיך געריסען די האר פון קאפ און געבעטען זיך ביי איהר: —

— מאריא! רייד צו [illegible] כאטש איין ווארט זאג מיר. —

האט מאריא מיט [illegible] פארטריקענטע ליפען שטיל ארויסגעמורמעלט:

— איך וועל אוועקגעהן! איך וועל נישט בלייבען אונטער דיין דאך.

דאמאלסט האט דער אדוואקאט נאך מעהר איינגעגראבען די הענט אין די האר, אויפגעהויבען זיך אויף די שפיץ-נעגעל און ממש געשלאגען זיך קאפ אן וואנט.

ס'איז פארגעקומען איז מיטען פון א נאכט. ארום זיי איז אלץ געשלאפען. בלויז זיי ביידע זענען געווען וואך און האבען זיך געפונען אין שלאף-צימער.

דאס פנים פון פרוי מאריא איז שוין אהן באנדאזשען. עס האט זיך נאך אנגעזעהן צייכענט פון דעם קלאפ, וואס דער מאן האט איהר אנומעלט געגעבען — צייכענס וואס האבען געשניטען דאס הארץ פון אדוואקאט, אזוי ווי מיט מעסערס.

בשעת ער האט זיך אזוי געריסען די האר און געווארפען זיך פון ווינקעל צו ווינקעל, ווי איינער, וואס איז קראנק אויף דער שווערער קרענק — האט זיך מאריא אויפגעזעצט אין בעט און אזוי זיך אנגערופען:

— וויטאלד! וויטאלד!

און געוועזן זענען די דאזיגע צוויי קלאנגען, אזוי ווי א בת-קול פון הימעל. ער האט אנידערגעקניהט ביים בעט און אויפגעשטעלט דאס פנים ארויף צו איהר.

— תקניה נישט פאר מיר — האט מאריא ארויפגעלייגט א שוואכע האנט אויף זיינס אן אקסעל — איך בין עס ניט ווערט. עס איז מיר נאר א שאד, וואס אין יענעם אויפדערנאכט האסטו מיך נים מיט דיין קלאפ נישט דער'הרג'עט אינגאנצען.

— מאריא — האט ער געקרעכצט — רייד נישט דערפון, דערמאן עס נישט. איך וועל משוגע ווערען פון בלויזען געדאנק. ווי אזוי האב איך דאס געקאנט טאן? איך האב צו דיר גארנישט. איך אויף דיין ארט וואלט נישט בעסער געווען און אפשר נאך ערגער. אבער הער מיך אויס. איך האב צו דיר איין בקשה — די לעצטע. מעהר וועל איך דיר גארנישט בעטען.

— בעט מיך נישט. איך וועל טאן פאר דיר אלץ. איך האב געגען דיר שרעקליך געזינדיגט.

— איך געגען דיר — נאך שרעקליכער. איך האב דיך אפגענארט מיט'ן ערשטען בעסטען. איז נאך וועניג געווען — האב איך נאך אריינגענומען זיין קינד צו דיר אין הויז און האב דיר געוואלט איינרעדען אז עס איז דיינס. איז דאס נישט דאס ערגסטע, דאס מיאוס'טע און נידערטרעכטיגסטע. וואס א פרוי קאן טאן? אבער וועגען דעם וועל איך ריידען שפעטער.

— רייד אינגאנצען נישט — האט דער מאן איבערגעריסען — איך ווייס שוין אלץ. איך האב עס אין מיר שוין איבערגעקרענקט און איבערגעליטען.

— ניין, איידעלער מענש. ריידען מוז איך, ווייל וויסען זאלסטו, אז עס וועט נישט זיין אזוי, ווי עס איז איצט. נישט איך וועל אזוי זיין, און נישט איצט. אבער צוערשט הער אויס מיין בקשה.

— יענער דארט איז ווערט דיין נקמה, אבער האב רחמנות אויף מיין שוועסטער. זאג זיך אפ פון דער "ספראווע" געגען איהם. נאכמעהר — זי האט זיך אין מיטען אפגעשטעלט. עס האט איהר פארפעהלט אטעם. אדער איז זי נישט דרייסט געווען און עס האט איהר פארפעהלט כח צו זאגען דאס, וואס זי האט געוואלט זאגען?

דער מאן איז אויפגעשטאנען פון דער פאדלאגע און האט זיך געזעצט נעבען איהר אויפ'ן בעט.

— נו, בארוהיג דיך — האט ער זיך געבעטען, און געצערטעלט איהרע ברוינע שמעקענדיגע הענט און אקסלען — רייד אינגאנצען נישט. איך וועל נישט ארויסטרעטען געגען איהם. זאל ער געהן צו אלדע רוחות.

מאריא האט טיעף אפגעצויגען דעם אטעם.

— איך דאנק דיר — האט זי געדריקט זיין האנט — אבער דאס איז נאך נישט אלץ. הער מיך אויס ווייטער. זיי נישט בייז אויף מיר. עס קאן זיין, אז דו וועסט מיר האלטען פאר א פארברעכערין, ווען דו וועסט געוואויער ווערען, וואס איך וויל דיר זאגען.

דאס אומגליק און אפשר גאר דאס בייזע מזל האט געוואלט — אז גראד אין איהם זאל זיך פארליבען מיין שוועסטער. נישט איך האב דערפיהרט דערצו, נישט קיינער. עס האט זיך אליין געמאכט.

— שטעל דיר פאר די לאגע — ניט ער ווייסט, אז איך בין אנקע'ס שוועסטער, און נישט זי, אנקע, ווייסט, וואס עס איז געווען צווישען מיר און צווישען איהם. פארשטעל נישט דאס פנים — איידעלער מענש — האט זי אין מיטען געענדערט איהר שטים, זעהענדיג ווי וויטאלד נעהמט די הענט צו די אויגען — פארשטעל נישט. איך זיץ פאר דיר אין גאנצען אן אפענע, אין גאנצען אן אונפארשעמטע. מיט דעם, וואס דו פארשטעלסט דיר דאס פנים — מיט דעם גיסטו מיר אפ כבוד, און איך בין צו דיין כבוד און צו דיין איידעלקייט נישט דערוואקסען. קוק אויף מיר ווי אויף א פראסטער גאסען-פרוי. עס וועט מיר זיין ליעבער און גרינגער צו דיר צו ריידען.

— מאריא! וואס איז מיט דיר געווארען? מאריא — דו ביזט דאך געווען מיין חלום, דו ביזט דאך געווען דאס איידעלסטע, דאס ריינסטע, וואס איך האב ווען עס איז געקענט.

— פארשאלטען בלוט רופט זיך אייביג אפ, מוז זיין, אז איך האב אזא בלוט אין מיר — ווייל קיין שום איידעלע, קיין שום אמתדיג-ריינע אידישע טאכטער שמד'ט זיך נישט. דאס איז קודם-כל. אויב אימיצער פון אידען — צי א מאן, צי א פרוי — געהט אוועק פון אידישען דת, איז א סימן, אז ער איז פעהיג א צומישונג. ביידע ווייסען נישט אלץ. האסט דאך דעם בעסטען סימן — א י ד!

אבער איך האב מיין בקשה נישט פארענדיגט. זיי, דאס הייסט, ער מיט מיין שוועסטער, האבען זיך ליעב. גאנץ ווארשא ווייסט פון זייער ליעבע. איך וואלט געוואלט, זיי זאלען, וואס גיכער חתונה האבען. איך וויל, מיין אומגליקליכער פאטער זאל כאטש האבען נחת פון איהר. איך האב איהם זיין נאמען פארשווארצט — טא זאל ער כאטש דערלעבען א גליקליכע מינוט פון איהר, פון אנקע'ן.

— איז מיין בקשה צו דיר די לעצטע בקשה. טו עס מיר אין נאמען פון מיין ערשטער, פון מיין ריינער ליעבע צו דיר. טו עס מיר אין נאמען פון אונזער ביידענס טאכטערל — טרעט יא ארויס אין דער "ספראווע" פון אנקע'ס חתן, אבער נישט פון דער באשולדיגונגס-זייט, נאר פון דער פארטיידיגונגס-זייט. פארטיידיג איהם.

— מאריא! צו ביזטו ביים קלארען זינען? — האט זיך דער אדוואקאט אזש אפגערוקט פון איהר.

(ווערט פארגעזעצט)

אפגעלעגט אויף צוויי וואכען

אונזער נייער ראמאן „דעם גענגסטער'ס געליבטע" וואס האט זיך היינט געדארפט אנהויבען צו דרוקען, וועט צוליעב טעכנישע אורזאכען אנהויבען צו דערשיינען

זונטאג דעם 19-טען

אקטאבער

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents

די פאליטישע וואך

פאר אונז אין קאנאדע, איז פארשטייט זיך די וויכטיגסטע פאליטישע פאסירונג פון דער וואך געוועזען די דערעפנונג פון דער אימפעריאלער קאנפערענץ אין לאנדאן.

די קאנפערענץ, ווי מיר האבען שוין געשריבען אין אונזער פאליטישען איבערזיכט פון פאראכטאגען, ווערט געהאלטען אויפ'ן זעלבען געהיימען אופן, ווי עס ווערען געהאלטען קאבינעט־זיצונגען. קען מען דעריבער אורטיילען וועגען איר נאר אינ'ם ליכט פון די אפיציעלע קאמוניקאטען, וועלכע ווערען ארויסגעגעבען פון צייט צו צייט. א מער אדער וועניגער באגריף קען מען אויך באקומען פון דער רעדע וואס עס האט געהאלטען פרעמיער מעקדאנעלד, וועלכע איז צושיקט געווארען דורך דער ראדיא, איבער דער גאנצער וועלט. און אין וועלכער ער האט געזוכט צו דערקלערען די צוועקען פון דער קאנפערענץ. ער האט אין זיין רעדע צווישען אנדערעס געזאגט:

”די קאנפערענץ איז ניט קיין סופער־קאבינעט מיט עקזעקוטיווער אויטאריטעט. און קען אויך ניט אננעמען קיין געזעצגעבונג. עס איז בלויז א פארזאמלונג פון פארטרעטער פון די רעגירונגען פון דעם לאנד, די דאמיניאנס און אינדיע, וועלכע זיצען ווי גלייכע, צו דיסקוטירען וויכטיגע פראבלעמען וועלכע באריהרען אלעמען, צו פארשטארקען דעם וואוילזיין פון די טיילען פון דער קאמאנוועלט אלס א גאנצע, און אויפצוהאלטען אונזער געמיינדע אלס א לעבעדיגע קאמבינאציע. אנטגילטיג קען די קאנפערענץ גאר ניט באשליסען. ווען די בארעטונגען וועלען זיין צו ענדע, וועלען די פרעמיערען און זייערע שטאטסלייט אפפארען מיט זיי, און עס איבערגעבען צו זייערע באטרעפענדע פארלאמענטען, וועלכע וועלען עס דארפען באשטעטיגען”.

מעקדאנעלד'ס דערקלערונג איז אן אלגעמיינע. אבער פון איר ווערט קלאר איין זאך. אז וואס עס זאל דארטען ניט באשלאסען ווערען, וועט עס פארהאנדלט ווערען אין די פארשידענע פארלאמענטען. אזוי אז אין קאנאדע, וועט דאס פאלק דורך זיינע דערוויילטע פארטרעטער אין פארלאמענט האבען דאס לעצטע ווארט.

און פונקט ווי עס איז אלגעמיין מעקדאנעלד'ס רעדע. אזוי זענען אויך דערווייל אלגעמיין די אפיציעלע קאמוניקאטען. די איינציגע ספעציפישע דערקלערונג איז געקומען האלב־אפיציעל פון האנארייבל דזשיי. ה. טאמאס, אז קיינער פרעגט ניט אפ דאס רעכט פון א דאמיניאן אפצורייסען זיך. א דערקלערונג וואס האט שוין אויך ארויסגערופען אן ענטפער פון האנארייבל וו. מ. יוהז, פרעמיער פון אויסטראליע, פראטעסטירענדיג געגען דער דערקלערונג.

און אזוי ווי די קאנפערענץ וועט אנהאלטען עטליכע וואכען, וועט נאך גענוג אויסקומען צו הערען וועגען דעם.

* * *

און ווידער האבען די פאשיסטען גענוג געלאזט הערען וועגען זיך. עס האבען וועגען זיך געלאזט הערען די היטלעריסטען אין דייטשלאנד. סטראשעט דער רעגירונג פון דאס ניי.

עס האבען אויך פון זיך געלאזט הערען די פאשיסטען אין עסטרייך.

די ”היימווער”, די פאשיסטישע ארגאניזאציע אין עסטרייך, וועלכע איז שטארק פארטראטען אין דער רעגירונג, האט לעצטע וואך פארעפענטליכט, אז זי וועט איינפירען א דיקטאטור, אויב די סאציאליסטען וועלען זיעגען אין די וואלען. וועלכע וועלען פארקומען דעם נייענטען נאוועמבער און דער קאמוניקאט רעדט גאנץ אפען וועגען דער דיקטאטור, זאגענדיג: —

”די ”היימווער” איז ניט אין דער רעגירונג כדי צו העלפען די קריסטליכע סאציאליסטען. נאר צו האלטען שטארק דעם רעגירונגס־רודער פאר דער ”היימווער” זעלבסט, וועלכע איז אייזען־פעסט באשלאסען עס ניט אויפצוגעבען. אפילו ווען די סאציאליסטען זאלען באקומען א מאיאריטעט”.

און פארזעצענדיג זייער דערקלערונג זאגען זיי: —

”מיר זענען היינט צו טאן גענוג איבערצייגט, אז עס איז ניט גענוג צו באשיצען דאס פאטערלאנד געגען די מאסקווער אטאקעס. מיר ווייסען, אז עס איז דא נאר איין וועג, צו פארכאפען דאס פאטערלאנד פאר אונזערע אידעען. פון פארטיידיגונג מוזען מיר איבערגיין צו אטאקירען. היינט זענען מיר אין דער רעגירונג, און מארגען מוזען מיר באזיגען דעם פארלאמענט. און ניט רוען ביז וואנען מיר וועלען אויפבויען א נייעם שטאט, א היימווער שטאט, אויף די רואינען פון אלטען פארלאמענט”.

דער פירער פון דעם ”היימווער” אין עסטרייך און וועלכער איז יעצט אויך אינערן־מיניסטער איז פרינץ ערנסט ראדיגער פאן סטארהעמבערג, און ער איז אדאלף היטלער'ס א נאענטער חבר און פריינט. און שטייט מיט אים אין שטענדיגער קאמוניקאציע. אזוי אז מען קען גלויבען, אז די עסטרייכישע פאשיסטען ארבייטען געמיינזאם מיט די דייטשע היטלעריסטען און דער זיעג פון די לעצטע אין די דייטשע וואלען, האט זיי זיכער צוגעגעבען מער מוט פאר זייערע פלענער.

דער עקאנאמישער קריזיס, וואס איז יעצט, חוץ אין פראנקרייך, גענוג שארף אין יעדען לאנד, גיט א פרוכטבארען באדען פאר די פאשיסטען מכל המינים, אז זיי זאלען זיך קענען מערען און פרוכפערען.

פאשיסטישע דיקטאטור — סטראשונקעס אין עסטרייך, געשרייען פאר א רעפובליק אין שפאניען, אויף וועלכע די מאנארכיע ענטפערט מיט ארעסטען, א וואל־קאמף אין פינלאנד, וואו אנטי־קאמוניזם איז געוועזען די הויפט־אישו, א פארזוך צו באגרענעצען אין קובא די קאנסטיטוציאנעלע רעכטען פון די בירגער, צוליעב די פארשטייענדע וואלען — און אזוי וואקסט דער פאליטישער קריזיס, וואס ציט זיין הויפט־יניקה פון דעם, וואס איבער דער גאנצער וועלט הערשט אזא עקאנאמישער קריזיס.

פון איין זייט שרעק פאר רעוואלוציע, פון דער צווייטער זייט מורא פאר דיקטאטור. און אזוי גייט פארלוירען דער מיטעלער וועג פון גלייכגעוויכט, דער וועג פון רוע און פריעדען.

ברענגען אזעלכע אומשטענדען צו איבערראשונגען פון ווערטען און באציאונגען. קומט יעצט אזא זאך פאר אין פוילען, למשל, וואו די רעפובליק ווערט באדראעט פון דעם פילסודסקי־פאשיזם, קומט דארטען פאר א פאראייניגונג פון די אלע, וועלכע שטעלען די זיכערהייט פון דער רעפובליק העכער פון אלעם. פירען זיך פארהאנדלונגען אין דייטשלאנד וועגען שאפען א קאאליציע רעגירונג. און בארעטונגען קומען אויך פאר אין ענגלאנד, וועגען שאפען א בונד צווישען די ארבייטער און די ליבעראלען.

ענגלאנד ווערט אמת ניט באדראעט ניט פון פאשיזם און ניט פון רעוואלוציע. דערפאר אבער האט זי פאר זיך אנדערע וויכטיגע פראבלעמען. און עס איז ניט געוועזען קיין איבערראשונג, ווען די ”יוניווערסאל סורוויס” האט לעצטע וואך מיטגעטיילט, אז שטילערהייט קומען פאר די פארהאנדלונגען. און אז עס איז מעגליך, אז סער הערבערט סעמיועל, לאיד דזשארדזש און סער דזשאן סיימאן זאלען אריינטרעטען אין מעקדאנעלד'ס קאבינעט.

די פיער מינים

פון הרב חיים גירען.

צווישען די פיעלע באשולדיגונגען וואס מען הערט אויף אונזער פאלק אזוי אפט פון פארשיעדענע זייטען, אום צו איבערצייגען די וועלט אז מיר זיינען ניט ווערט צו לעבען א זעלבסטשטענדיגעס לעבען אלס א נאציאן און צו זיין מיט פעלקער צוגלייך, און געגען וועלכע אידען פרובירען זיך פארענטפערען מיט אלערליי תירוצים אויפצווייזען זייער עקזיסטענץ בארעכטיגונג, און אזוי שפלדיג בעטען די הסכמה פון דער גויאישער וועלט אויף זייער רעכט, איז אויך די הויפט באשולדיגונג אז מיר זענען שונאים דער גאנצער וועלט פעלקער. מיר האלטען זיך בכיון אפגעזונדערט און ווילען זיך מיט זיי ניט ברידערען, ניט טהילען מיט זייערע פרייד און ליידען.

אז דאס איז דורכאויס פאלש ווייסט קיינער נישט ווי מיר אליין. אין געגענטייל א איד, ווייסען מיר, איז צו א גוי מעהר גענויגט ווי א גוי צום איד. מיר האבען נאר ניט ליעב די גוים וועלכע פארפאלגען אונז, פארשאפען אונז צרות און ליידען. קוים צייגט א גוי ארויס עפעס א סימן פון פריינדליכקייט טראגט מען דאך איהם שוין אין דער לופטען. מען ווייסט פשוט נישט וואס מיט איהם צו טאן. ער ווערט דאך באלד פארצייכענט אלס א ”חסיד של אומות העולם” און מיר גיבען איהם אוועק די גאנצע עולם הבא. מען דארף נאר בלויז דערמאהנען דעם נאמען באלפור, סעסיל סועל, מיט וואס פאר א יראת הכבוד זיי ווערען דערמאהנט. געוויס קען עס פאר קיין עולה זייטענס די אידען ניט בעטראכט ווערען, ווייל זעהר ווייניג אויפריכטיגע פריינד האבען אידען. מען קען אבער דעם איד פאר קיין כפוי טובה ניט האלטען. ער שעצט און עהרט זיינע פריינד אויפ'ן שעהנסטען און בעסטען אופן.

און די שונאים, אויך זיי ווינשען מיר קיין שלעכטס. מיר בעטען אויף זיי קיין פארניכטונג, ווי זיי וואלטען אונז וועלען זעהן. וואס מיר פארלאנגען איז, זאל זיך יעדערער געהן זיין וועג און אונז לאזען געהן אונזער וועג. כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ד'.

עס איז קיינמאל געוועזען אונזער אבזיכט ארויפצוצווינגען אונזערע אידעען, אונזערע איבערצייגונגען און מיינונגען אויף אנדערע, ווי עס איז דער פאל מיט אנדערע פעלקער וועלכע ווילען מזכה זיין די גאנצע וועלט מיט זייערע געדאנקען און זייערע מעטאדען. ווען אפילו עס האט זיך זיי נאך ניט איינגעגעבען זיך אליין צו איבערצייגען אין זייער ריכטיגקייט.

קיינער מעהר ווי דער איד איז פעהיג זיך מקריב צו זיין צוליעב אן אידעע (דאס האט בעוויזען די מארטערטום געשיכטע פון אידישען פאלק אין א משך פון יאהרהונדערטע אין גלות) און אן אידעאל. די אידעע מוז אבער זיין א ריכטיגע גוט אויספרובירטע אידעע. די אידעע פון אחדות הבורא (מאנאטהעאיזם) דער משיח אידעאל. אבער אויך דיזע געדאנקען שטרענגט ער זיך נישט אן אויף דער וועלט ארויפצווינגען. ער שטרעבט די וועלט אין דעם צו איבערצייגען די ריכטיגקייט, און נוצליכקייט דערפון. דער וועלט שלום ליגט אין גאנצען אין דער משיח אידעע פון ”וגר זאב עם כבש”. ווען א וואלף זאל קענען לעבען צוזאמען מיט דער שאף און איהר ניט שאדען, א בער מיט א קוה, א קליין קינד זאל קענען זיך שפיעלען מיט א שלאנג און אזוי ווייטער, נישט צו מאכען די גאנצע וועלט פאר שעפסען, און די וואלף און בערען, לייבען, העלפאנטען אין גאנצען פארניכטען. ניין דאס ניט. דאס קען ניט זיין. עס מוזען עקזיסטירען די גרויסע ווי די קליינע. אבער זיי מוזען זיך לערנען הארמאנירען איינס מיט דעם צווייטען. די גרויסע פעלקער די פארשיעדענע קלאסען פון דער מענשהייט מוזען ניט פארניכטעט ווערען, זיי זיינען אפשר אויך נוצליך פאר דער מענשהייט בכלל. זיי מוזען אבער זעהען אזוי איינצוארדנען הארמאניש אז דער קלענערער און שוואכערער זאל אויך קאנען עקזיסטירען. און איהם אויך געבען זיין רעכט צו לעבען אויף זיין אייגענעם שטייגער ניט געהינדערט און ניט געשטערט פון די גרעסערע און שטארקערע.

אט דער וואונדערבארער געדאנק ווערט זעהר ריכטיג ארויסגעבראכט אין דער מצוה פון די ארבעה מינים.

דער הויכער לולב מיט זיין גאנצען שטאלץ בויגט זיך ארונטער צום קליינעם אתרוג, און גיבט איהם נאך דעם פארצוג, אנערקענענדיג אז ער איז א חשוב'ערע פרי און מיט מעהר גענוס. דער שמעקענדיגער הדס פאראייניגט זיך מיט דער געשמאקלאזער ערבה און לעבען צווישען זיך בשלום. און די אלע 4 צוזאמען שטעלען אויף איין מצוה. זאל פעהלען איינס, מאכט ניט אויס וועלכעס. דער אתרוג פונקט ווי די ערבה דאן קען מען קיין ברכה ניט מאכען.

אום אבער צו געבען דער וועלט לעקציעס אין שלום מוזען מיר צו ערשט שלום מאכען אין אונזערע אייגענע רייהען.

(פארזעצונג אויף זייטע 5)

ציוניסטישע פאנען פלאטערען אין לאנדאנער הייד פארק

פון אונזער לאנדאנער קארעספאנדענט ש. קאלדאווסקי.

דער שטענדיגער יאריד פון פלאטפארמעס און דרשות אין הייד־פארק איז לעצטענס באריכערט געווארען מיט נאך עטליכע פלאטפארמעס — ציוניסטישע.

די פלאטפארמעס און דרשות אין דעם לאנדאנער הייד פארק זענען א דבר ידוע איבער דער גאנצער וועלט. די ערשטע זאך, וואס רייזענדע פון אלע עקען וועלט קומען זעהן אין לאנדאן, איז דער ”בייז־וואונדער אין הייד פארק”.

איר געפינט דא תמיד, און בפרט שבת און זונטאג, ביז שפעט אין דער נאכט, צעהנדליגער פלאטפארמעס, אויסגעשטעלט אין א גרויסען האלב־קרייז, פון וועלכע עס רעדען ארונטער פארשיידענע רעדנער, איבער די פארשיידענסטע פראגען, פילאזאפיעס, אידייען און סתם משוגעת'ן.

עס וואלט פארנומען צופיעל פלאץ אויסצורעכענען אלע פלאטפארמעס און רעדנער און איבערגעבען אפילו בקצור איבער וואס זיי רעדען. איר געפינט דא אבער די פארשיידענסטע סאציאליסטישע און קאמוניסטישע פלאטפארמעס, זייט ביי זייט מיט א גאנצער מענגע אנטי־סאציאליסטישע און פאשיסטישע — געוויינליך גוט באצאלטע ”מגידים”. איר געפינט דא אויך די פארשיידענסטע קירכען־פריידיגער פון די פארשיידענע דענאמינאציעס, קאטויליקען, פראטעסטאנטען, מיסיאנערען, סאלווישאן ארמיי'ניקעס, טשוירטש ארמיי'ניקעס, וועלכע פירען אן א קאמף צווישען זיך מכח א ”קוצו של יוד” אין דער ביבעל, און הארט נעבען זיי און צווישען זיי שטייען פלאטפארמעס מיט רעדנער פון פארשיידענע ”סעקיולאר” (וועלטליכע) געזעלשאפטען, וועלכע לייקענען אפ די עקזיסטענץ פון א וועלכער עס איז גאטהייט, און מאכען די קירכען און גלחים ”אויסצודרייען”.

פרייע רעדע אין ענגלאנד איז די עלטסטע און וויכטיגסטע טראדיציע, און הייד פארק איז דער אמת'ער סימבאל פון פרייע רעדע. יעדער איינער קאן דא דינגען א פלאטפארמע פאר איין שילינג א טאג, אדער מיטברייגען זיין אייגענע פלאטפארמע און רעדען און שרייען אויף גאר דער האלז על השם ועל משיחו.

ביז מיט צוויי צענדליג יאר צוריק איז הייד פארק מאנאפאליזירט געווארען כמעט אויסשליסליך פון סאציאליסטען, אנארכיסטען און אטהעאיסטען. צו יענער צייט פלעגען דא אפט ארויסטרעטען מיט רעדעס אזעלכע פערזענליכקייטען ווי בערנארד שאו, רעמזי מעקדאנאלד, הוונדמאן, קייר הארדי און פיעלע אנדערע גרויסע פערזענליכקייטען.

צוהערען זיך דאמאלסט צו די רעדעס אין הייד פארק איז געווען אן אמת'ער גענוס און מען האט געקאנט א סך לערנען.

היינט זעהט מען ניט אט די אלע גרויסע לייט אין הייד פארק. מעגליך, אז די יונגעלייט, וועלכע רעדען איצט דארטען וועלען אמאל ווערען גרויסע לייט. הגם, פארלאמענט דעפוטאטען פון פארשיידענע פארטייען קומען יא אהער גאנץ אפט און רעדען זיך אפ פון הארצען.

א חוץ דעם געפינט איר דא א גאנצע מענגע פון סתם ”קריינקס” און מאניאקעס, מענשען, וועלכע האבען זיך אריינגענומען עפעס א מאנקאליע אין קאפ און זוכען מיט דעם צו ”ראטעווען” אדער כאטש ”באריכערען” די ארעמע מענשהייט.

און אזוי קענט איר זיך דא אויסקלייבען צו הערען וואס אייער הארץ גלוסט: פארשידענע פילאזאפישע פלוגתות, שטארק געפעפערטע רעוואלוציאנערע רעדעס, אנטי־סאציאליסטישע דרשות, לאקריץ־זיסע מיסיאנערען און סתם פארשלעפטע קרענק מכל המינים.

און ארום די אלע פלאטפארמעס — ארום איינער מערער — א צווייטער ווייניגער — שטייען טויזענטער מענשען און הערען זיך צו, שטעלען פראגען, קיבעצען, אונטער ברעכען מיט פארשידענע אויסרופען, און עס איז לעבעדיג.

איז אט אין דעם יאריד פון פלאטפארמעס, אין דעם ווירר־וואר פון מענשליכע קולות און גזאנגען — מייסטענס קירכען לידער — זענען לעצטענס צוגעקומען נייע עטליכע פלאטפארמעס — ציוניסטישע.

איך האב זיך שוין לאנג געקליבען געהן אין הייד פארק און הערען וואס עס ווערט דארט גערעדט פון די ציוניסטישע פלאטפארמעס, ווער עס רעדט און ווי די ציוניסטישע רעדעס ווערען אויפגענומען פון דעם ברייטען ענגלישען עולם. און האב זיך אלץ ניט געקענט ארויסקלייבען.

לעצטען זונטאג פארנאכט, פארביי־פארענדיג הייד פארק, זעה איך איבער די קעפ פון א גרויסער מאסע מענשען ארום די פלאטפארמען, פלאטערען, צווישען רויטע, נאציאנאלע, אינדישע און אנדערע פאנען — דריי גרויסע, ציוניסטישע פאנען.

בין איך געוועזען א בעלן ארונטערצוגעהן פון באס און געוואויר ווערען וואס עס טוט זיך ארום די ציוניסטישע פלאטפארמען.

ביי דער ערשטער פלאטפארמע, מיט דער גרויסער ווייס־בלויער פאן, מיט'ן אויסגענייטען בלויען מגן דוד, איז געשטאנען אן עולם פון הונדערטער מענשען, מערער ווי ביי וועלכער ניט איז אנדער פלאטפארמע, און האט זיך אויפמערקזאם צו געהערט צו דעם רעדנער, וועלכער איז פון צייט צו צייט אונטערגעבראכען געווארען פון א פאר אראבער סטודענטען.

דער רעדנער, א יונגערמאן, וועלכער הייסט סאסון, א געבוירענער אין ארץ ישראל און דארטען דערצויגען געווארען, רעדט א פראכטפולען ענגליש און האלט די פארזאמעלטע ממש צוגעשמידט צו זיך.

קורץ און שארף, מיט אן איידעלען, אבער בייסיגען הומאר, דערציילט דער רעדנער די געשיכטע פון ארץ ישראל, פון זינט אברהם אבינו האט זיך דארטען באזעצט, ביז איצט. ער אילוסטרירט מיט לעבעדיגע פארבען די וויכטיגסטע מאמענטען פון דער געשיכטע און שטרייכט אונטער, אז אומעטום און צו אלע צייטען האט קיינער ניט געוואגט צו פארלייקענען ארץ ישראל אלס דאס אידישע היים־לאנד, ביז ער קומט צו דער צייט ווען אידען האבען זיך אנגעהויבען צוריקקערען אין זייער אלטער היים און וואס זיי האבען דארטען געפונען.

ער שילדערט אין בונטע פארבען וואס די אידען האבען דארטען אויפגעטאן אין צוריק בויען דאס לאנד פאר דער קורצער צייט זינט זיי האבען זיך אהין צוריקגעקערט, און וויפיעל די אראבער האבען דערפון גענאסען אין יעדער הינזיכט, ווי די מאלאריע איז פארטריבען געווארען, ווי דער אראבישער לעבענס־מצב איז געשטיגען, א. א. וו.

דא שלאגט אים איבער אן אראבער מיט'ן אויסרוף: ”מיר ווילען אבער אייערע טובות ניט האבען!”

ענטפערט אים דער רעדנער:

— מיין ליבער פריינט, ווען איר זייט געוועזען א קליינער אינגעל האט איר זיכער שטארק פיינט געהאט צו נעמען א באד, צו וואשען זיך, אייער מוטער האט אייך געמוזט צווינגען דערצו. מיר צווינגען אייך אויך צו נעמען א באד — צו האלטען זיך ריין, צוליעב אייער געזונט און צוליעב אונז אליין. לעבענדיג אין שכנות מיט אייך, מוזען מיר אפהיטען אייך און אייער געזונט, כדי זיך צו פארהיטען. מיר מיינען גאר ניט אזוי אייער טובה ווי . . .

— אבער די בריטישע רעגירונג וויל אייך דארטען אויך ניט האבען, — בורטשעט דער אראבער.

— שאראפ, בלעקי! (זיי שטיל, שווארצער) לאז אים רעדען! — הערען זיך אויסרופען פון אלע זייטען.

איך קוק זיך ארום, קיין אידען זעהט מען כמעט ניט צווישען עולם. דער עולם, דורכאויס ענגלענדער, פארהאלט זיך סימפאטיש צום רעדנער און הערט זיך צו מיט גרויס אינטערעס.

דער רעדנער, קענטיג, איז צופרידען מיט דעם אראבער'ס אונטערברעכונגען. זיי גיבען אים צו מער פייער, מער מאטעריאל צום רעדען.

פון דער פלאטפארמע געה איך איבער צו א צווייטער ציוניסטישער פלאטפארמע, איבער וועלכער עס פלאטערט אויך א גרויסע ציוניסטישע פאן, און געהענדיג טראכט איך, ”וואס פאר א גאלדענע מדינה ענגלאנד איז! אין וועלכער נאך מדינה וואלטען זיך אידישע יונגעלייט געוואגט אויפצושטעלען אין סאמע צענטער פון דער הויפט שטאדט און רעדען דרייסט און קלאר וועגען אונזערע נאציאנאלע שטרעבונגען, וועגען די עולות, וועלכע ווערען געגען אונז באגאנגען, און קריטיקירען דערביי די אייגענע רעגירונג מיט די ביטערסטע ווערטער און פארוואורפען?”...

ביי דער צווייטען און דריטער פלאטפארמע איז שוין אבער מיין נחת אביסעל פארשטערט געווארען, ניט דערפאר, חלילה, וואס דער ארום־שטעהענדיגער עולם האט זיך ניט גוט פארהאלטען צו די רעדנער, אדרבה, נאר — וואס אונזערע רעדנער האבען זיך ניט גוט פארהאלטען צום עולם... זייער ענגליש איז געווען שלעכט, זייער אויסזעהן און האלטונג ניט איבעריגענס סימפאטיש. און דער אינהאלט פון זייער רעדען איז געווען זייער קעסטעל־מעסיג און — וואולגאר.

נאכפרעגענדיג דערוויס איך זיך, אז די אלע ציוניסטישע פלאטפארמען אין הייד פארק, פון וועלכע עס ווערט גערעדט צו טויזענטער ענגלענדער, זענען ניט אונטער דער אויפזיכט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, דירעקט אדער אומדירעקט, נאר אז דאס ווערט געטאן פון א גרופע געוועזענע סאלדאטען פון אידישען לעגיאן.

דאס האט אבער מיין פארדרוס ניט געשטילט: רבונו של עולם, האב איך זיך געטראכט, אויב מיר האבען שוין יא אזא גאלדענע מעגליכקייט צו קומען אין בארירונג מיט ברייטע ענגלישע מאסען און דערצעהלען זיי מינדליך וועגען אונזערע אידישע ליידען און פריידען, פארוואס שיקען מיר ניט ארויס די בעסטע פון אונזער יוגענט צו רעדען צו די דאזיגע מאסען? אויב עס האט געפאסט בערנארד שאו און רעמזי מעקדאנאלד צו רעדען אין הייד פארק ווען זיי זענען יונג געווען; אויב עס פאסט איצט פארשיידענע פארלאמענט דעפוטאטען צו רעדען אויף פלאטפארמעס אין הייד פארק, פארוואס פאסט ניט מאנכע פון אונזערע גדולים אויסצונוצען די געלעגענהייט?...

על כל פנים קומט אבער א גרויסער יישר כח אונזערע לעגיאנערען פאר זייער גוטען אויפטו.

דער צדיק ר' אידע

(א מעשה נורא)

פון גרשוני

ס'איז טאקע יום־כפור,
אבער וועלט איז דאך וועלט,
האט זיך א טאג,
אויף דער ערד געשטעלט.

געגאנגען איבער דעכער
בכבודיג געלאסען,
מיט פראכט און מיט גלאנץ
געשפאנט איבער גאסען.

געשיינט און באלויכטען —
קיטלען און בערד,
דאס פענדעל פון שוהל
און אלץ וואס אויף דער ערד.

און עס וואלט אזא טאג
אזוי זיך אוועק,
שא און שטיל,
א סוף און אן־עק.

געחלש'ט וואלטען ווייבער,
געקלאפט זיך ”על חטא”,
אויף באגאנגענע זינד,
גאנץ פרי און גאנץ שפעט.

אידישע בערד
וואלטען זיך געצוואגען אין טרעהרען,
געוויינט און געבעטען:
”מען זאל זיך מערען און מערען!”

און דער טאטע אין הימעל
וואלט פארגעבען אינגאנצען, —
האט זיך אבער פארגלוסט דעם שטן, —
מיט ”ישראליק'ן” זיך צעטאנצען.

און מיט אמאל, א וויסטע מהומה,
מען ווייסט נישט פון וואו,
מען ווייסט נישט פון וואנען,
ערגעץ פון מדבריות,
פון ווייט ווייטע ימ'ען,
האט אין שול, א בשורה זיך געריסען,
געקלאפט אין די סטענדערס,
די מוחות צעביסען.

און עס האט דער צדיק
מורנו ר' אידע,
געמאכט א געוואלט,
געמאכט א מרידה:

”לאמיר וויינען אידען,
לאמיר ברידער קלאגען,
איך האב עס ברוח הקודש
געזעהן נאך פאראכטאגען, —

אז עס געהט אן אומגליק,
עס קומט א טרויער,
וואס שטעהט איר אידען, —
לאמיר זיין ווי א מויער.

וואו איז דער שם
וואס ברענט אין אייערע ביינער,
וואו איז אייער גבורה,
לאמיר אלע, אלע ווי איינער.

געוואלט לעשען דאס פייער,
פארטרייבען די זינד,
פארטיליגען די פושעים,
אפילו אן אייגען קינד!”

— — — — — — — — —

צווישען די געוועלבען שטעהט א טיש,
אויפ'ן טיש א זוהן פון א אידישען טאטען,
ער רופט טרינקען און עסען —
עס זאל חלילה דער תענית ניט פארשאטען.

ארום איהם א חברה, מיט פענער
אין די הענט,
רעדען פון ארבייט, רעדען פון בלוט,
זינגען מיט כח, זינגען מיט מוט —

לידער פון פרייהייט
פון מיה און פון מאטער
”מען ארבייט, מאכט זשע זאטער!”

און עס הויבען זיך פויסטען
קעגען הימעל דעם קלארען,
עס צעברענט זיך דער צארן
פון טעג און פון יארען,

און עס פלאטערען פענער —
רויט און רויטער,
און דאס קול פון מורנו'ס זינדעל,
ווערט אזוי לויטער:

”בשעת נעילה,
ווען עס עפענען זיך טויערען,
עס שפאלטען זיך הימלען
ציטערען מויערען.

פארהונגערטע הערצער
בענקען נאך ברויט,
וועלען מיר צערצינדען אונזער פאן, —
ווי די זון אזוי רויט —

און איבער דער שול,
איבער די אידען,
איבער ווייבער, איבער קינדער, —
וועט פאלען דאס ווארט פון
די אונטערצינדער:

”נישט אייערע תעניתים,
נישט אייערע תפלות,
נישט אייערע סליחות,
נישט אייערע מחילות.
דעם גאט פון ארבייט,
פון שער און פון אייזען,
אונזערע הערצער. אונזערע הענט —
זיי וועלען אים באווייזען.

אין אונז איז דאס לעבען,
מיר זענען די וועלט,
מיר האבען טישען
איבער גאסען צושטעלט.

א סעודה געמאכט
פאר נייער וועלט!

עס וועלען גוט זיין די טעג
און ליכטיג די נעכט, —
נישטא מער קיין האר
נישטא מער קיין קנעכט!”

— — — — — — — — —

ס'איז טאקע יום כפור
און וועלט איז טאקע וועלט.
האט זיך א נאכט
אויף דער ערד געשטעלט.

און דער מורנו ר' אידע,
האט א פלאקען א גרייטען,
צו'קלאפען אין דער ערד
פארן פאלק דעם צעשפרייטען.

מאכען א סוכה,
פארשפרייטען מיט סכך
און וואס־זשע, אז זיין זינדעל
איז אונטער דער ”וואך”.

מען שמידט אים אין קייטען
און מען שיקט אים אוועק,
עס ארט נישט, ר' אידען,
א סוף און אן־עק.

די סוכה איז גרייט,
דער רמז איז קלאר;
א פאלק איז צושפרייט
אויף לאנג לאנגע יאר.

און וואס זשע איז תפיסה,
און וואס זיינען גראטען,
אז מען ווערט א פושע
און מען לייקענט אין ”טאטען

און אזעלכע מחשבות
געטראכט האט ר' אידע
געקלערט פון עליה,
געטראכט פון ירידה, —

און אין דער נייער סוכה,
האט אבלות געלויערט —
איז ער שבעה געזעסען,
שטיל, און פארטרויערט.

”נישטא קיין זון
מען טאר נישט פארגעבען!”
אזוי האט ר' אידע
פארפינסטערט זיין לעבען.

— — — — — — — — —

ס'איז טאקע יום־כפור,
אבער וועלט איז דאך וועלט,
האט ווידער א טאג
אויף דער ערד זיך געשטעלט.

„ארץ־ישראל" אין פאריז

פון נ. פראנק

א נייע פיעסע וועגען אידישען לעבען אין פאלעסטינא, אויפגעפיהרט אין אוועניו־טעאטער, געשריבען דורך עדוארד העלסיי און זשאן בארטא.

נאכדעם ווי מיר האבען שוין אין פראנקרייך פיעל ראמאנען פון אידישען לעבען, פילמען, איז איצט גאנץ לאגיש געווען אז מיר זאלען אויך זוכה זיין צו האבען א פיעסע פון אידישען לעבען, און מיר האבען זי איצט — פון אידישען לעבען אין פאלעסטינא.

זי הייסט טאקע „ארץ־ישראל", און איז געשריבען פון באקאנטען פראנצויזישען פובליציסט עדואר עלסיי, וועלכער האט די פיעסע באארבייט פון דער סעריע ארטיקלען איבער פאלעסטינא, וועלכע ער האט געשריבען צוזאמען מיט זיין קאָלעגע זשאן בארטא.

און די אויפגאבע איז גארניט געווען קיין לייכטע.

לאווירען צווישען אראבער און אידען אין פאלעסטינא איז פאר א פראנצויז גארניט פון די לייכטע זאכען, און א פשיטא שוין געפינען א סצענישע פארמולע, און פארם פאר דיביידע נאציעס, וואס לעבען און קעמפען דארט. די אויפגאבע איז געווען א שווערע, און דערפאר טאקע האט זי אפשר צוגעצויגען דעם פראנצויזישען זשורנאליסט וואס האט פארבראכט אין פאלעסטינא, געזעהען, געהערט און זיך פאראינטערעסירט.

ער האט אויך ניט געוואלט מאכען פון „ארץ־ישראל" אן אפערעטקע, א פראווען פיעסע, הגם עס איז געווען לייכט צו שאפען למשל א קאנפליקט צווישען א אידישע פרוי און אן אראבישע. ערואר עלסיי האט געוואלט סיטואירען דאס פראבלעם פון „ארץ־ישראל"; זיך אריינטראכטען אין דער פראגע און דערצעהלען די פראצוויזען און אידען וואס ער האט דארט געזעהען און געהערט.

אן איראפעאישער זשורנאליסט ריהרט זיך ניט אין ערגיץ אהן זיין קאָדאק, און עלסיי האט אויך אין פאלעסטינא מיטגענומען זיין קאנאק.

איינענטליך איז קאדאק אביסעל וועניג, קאדאק פאטאגראפירט נאר, און עלסיי, פארשט, זוכט, גריבעלט זיך און פיהרט דורך דאס געזעהענע און געהערטע דורך זיין ספעציעלען טעמפעראמענט.

עלסיי'ס פיעסע הויבט זיך אן ביים כותל מערבי, בעת די אומרוהען. אלטע אידען וויינען, קלאגען, פארגיסען טרעהרען. דער אלטער אליעזר האט פיינט די ציוניסטען, די חלוצים. ווי א מין ירמיהו, קלאגט ער אויפ'ן חורבן. דארט ביים כותל געפינען מיר אויך א פאלעסטינער מיידעל סארא, וואס ארבייט ווי א מאן און איז שעהן ווי א פרוי. אראבער קומען און ווילען „צורעכט מאכען" דעם כותל. אליעזר שטעלט זיך זיי אנטקעגען, ווער האט רעכט אויפ'ן כותל? אראבער און אידען שטעהען פנים לפנים. די אראבער ווילען אנפאלען אויף אידען. און צווישען ביידען שטעהט דער ענגלישער קאלאנעל און בארוהיגט ביידען מיט די זעלבע פראזען. בויגט זיך צו צו איינעם און זאגט אויפ'ן אויער:

„מיר ברענגען דורך לופט פאליציי פון קאירא!"

בויגט זיך צו צום צווייטען און דערזעלבער פזמון:

„מיר ברענגען דורך לופט פאליציי פון קאירא!"

ביידען אויפ'ן אויער די זעלבע הבטחה.

און ביים כותל קומט אויך א פראנצויזישער רייזענדער, א פראנצויזישער איד פון פאריז, זשאק לעבעל. ער קומט אין ירושלים מאכען געשעפטען. דערזעהט ער סארא'ן. און אזוי ווי פראנצויז איז קיינמאל ניט גלייכגילטיג צו א שעהן מיידעל, ווערט ער צוליעב איהר א ציוניסט. (מיט א מינוט פריהער איז ער עס ניט געווען).

סארא אנטלויפט טאקע — פאריז רייצט זי ניט! — אבער אין צווייטען אקט איז זי שוין די פרוי פון פראנצויזישען איד זשאק לעבען — אזא „גבורה" האבען זיי שוין די פראנצויזען — ארבייטען זיי — ווי די חלוצים — אין א קאלאניע.

זשאק לעבעל איז דער ממונה אויף די הינער. שטעלט איהר זיך פאר ווי א פאריזער פראנצויזישער איד, וועלכער האנדעלט מיט שטאף, ווערט פלוצלונג א הינער־אויפזעהער? אבער דאס פאלעסטינער מיידעל סארא ארבייט שוין פאר צוויי.

אין דעם אקט באקענען מיר זיך מיט דעם אידישען לעבען אין די קאלאניעס און מיט דעם שטענדיגען געפאהר באפאלען צו ווערען.

עס קומט אויך צו א נייער פערסאנאזש: דאס איז א פארשטעהער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. ער מאכט אן איינדרוק פון א טפש'ל. (די פארשטעהער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע האבען, ווייזט אויס, אויף עלסיי'ן ניט געמאכט קיין סימפאטישען איינדרוק). דער דעלעגאט האלט אין איין רעדען בעת די אנדערע ארבייטען, און ווען מען זאגט אן אז די אראבער באפאלען די קאלאניע, איז ער דער איינציגער וואס וויל וואס גיכער אנטלויפען.

א וואלקען ווייזט זיך אויפ'ן הימעל. זשאק לעבעל, וועלכער איז פארזעסען אין ארץ ישראל, באקומט א טרויעריגע טעלעגראמע:

זיין פאטער איז געשטארבען אין פאריז. סארא, וועלכע וואלט זיך בשום אופן ניט געלאזט אויסרייסען פון פאלעסטינע, באט איהם אן, איהם צו באגלייטען קיין פאריז. זיי מאכען שוין די פעק. דא זאגט מען אן אז אראבער האבען ארומגערינגעלט די קאלאניע.

דער פראנצויז בלייבט. פון סכנה אנטלויפט ער ניט! גלייך מיט אלע וועט ער פארטיידיגען די קאלאניע.

און דער שעף פון דער קאלאניע, דער פועל סטייעף, קאמאנדעוועט:

„נאטאן אהער! ראנדאוסקי דא אין דער מיט! ראזען פון דער זייט! אלע גרייט צום קאמף!"

אין דער מלחמה באקומט זשאק לעבעל אן אראבישען מעסער אין רוקען. דאס מעסער דער'הרג'עט איין מענשען, דעם אלטען זשאק, און א נייער ווערט געבוירען — א ציוניסט.

אין דריטען און לעצטען אקט געפינען מיר זשאק לעבען און זיין פרוי סארא אין פאריז. א מאדנע איבערקעהרעניש איז געשעהן ביי זיי, זשאק איז געווארען א פארברענטער ציוניסט, און זיין פרוי סארא האט פארלוירען דעם ציוניסטישען בטחון. זשאק איז איצט דער הייסער, און סארא — די קיהלע. זי — וועלכע האט פריהער אזוי ניט ליעב געהאט פאריז מיט איהרע פארוויילונגען — פיהרט א פאריזער וועלטליך לעבען. קומט אויף בעלער, טאנצט. איהר מאן איז פארכאפט אין ציוניזם. ער האט אין פאריז געשאפען א ביורא „דער צוריקקעהר קיין פאלעסטינע", און רעקרוטירט יונגע אידען פאר פאלעסטינא. ער האלט שוין ביים הונדערטסטען אין איין יאהר. ער איז זיך פשוט מקריב פאר'ן ציוניזם. זיין ביורא איז פארוואנדעלט געווארען אין א מוזיי פון ציוניזם. הערצל'ס בילד שיינט אראפ פון דער הויך מיט זיין שעהנעם קאפ, און די גאולת־הארץ פושקעס לאזען אייך ניט פארגעסען וואו איהר געפינט זיך.

אזא פרוי ווי סארא האבען מיר שוין געזעהן פיעל מאל אין פאריז. וואס פאר א פרוי ווערט דאס ניט פארטומעלט פון פאריזער רויש? אזא פראנצויזישען איד ווי לעבעל האבען מיר נאך דא ליידער ניט געזעהן, וואו האט עלסיי געזעהן, אז א יונגער פראנצויז זאל זיך אזוי מקריב זיין פאר'ן ציוניזם? און זשאק — ער איז ניט ווי די פראנצויזען, וואס יענעם זאגט ער: „פאהר קיין פאלעסטינא" און אליין בלייבט ער אין פאריז. און מאכט זיך, אז יאקובאוויטש פאהרט ניט אין פאלעסטינע — צוליעב זיין פרוי סארא — לאזט זשאק איבער זיין יונגע שעהנע פרוי אין דער היים און אליין פאהרט ער אוועק קיין פאלעסטינא...

צוליעב פאלעסטינא זאל א פראנצויזישער איד פארלאזען זיין יונגע שעהנע פרוי — איז דאס ניט משיח'ס צייטען? עס איז פיעל לייכטער צו פארשטעהן אז צוליעב א פרוי זאל זשאק דער פאריזער ווערען א ציוניסט, ווי ער זאל צוליעב'ן ציוניזם פארלאזען זיין געליעבטע פרוי...

וואו האט עלסיי געזעהן אזעלכע הייסע פראנצויזישע ציוניסטען?

צווישען די פיעל פיגורען פון „ארץ־ישראל" איז פאראן אין פאריז אן אלטער באנקיר, בומאו, וועלכער איז נאך געוועזן א פריינט פון טעאדאר הערצל. אמאל איז ער געווען אן איבערצייגטער ציוניסט, היינט צווייפעלט ער אביסעל אין ציוניזם, אבער — ווי זאגט ער אליין — „אז מען האט שוין געגעבען 30 יאהר געלט, קען מען זיך ניט אפשטעלען ביים 31־טען!". און ער גיט ווייטער. ער גיט אפילו בלאנקע טשעקען — אויך א גרויסע רחבות פון א פראנצויזיש־אידישען באנקיר.

אין דער פיעסע זעהען מיר אויך אן אמעריקאנער זשורנאליסט סמוטס, וואס איז געשיקט קיין פאלעסטינא פון א באריהמטען אמעריקאנישען זשורנאל. ער פארמולירט אפשר די מיינונג פון עדואר עלסיי אליין. עלסיי רעדט אפשר אין זיין פיעסע מיט די ליפען פון סמוטס'ן. וועמען זאל א זשורנאליסט אנטרויען אזא מיסיע אויב ניט זיין קאלעגע א זשורנאליסט? און סמוטס איז גיכער איינשטימיג מיט סארא'ן ווי מיט זשאק'ן.

די פיעסע ענדיגט זיך מיט סארא'ס ווערטער:

„פאלעסטינא איז צו קליין! צו קליין!"

אבער איז ניט זשאק ארויסגעפאהרען קיין פאלעסטינא? ווער פון ביידען האט רעכט? די אוועקגעגאנגענע סארא אדער דער געקומענער זשאק?

דער קאנפליקט איז אפען. די פראגע איז ניט פארענטפערט אינגאנצען, הגם עדואר עלסיי און זיין מיטארבייטער בארטא, שיינען צו סימפאטיזירען גיכער מיט זייער העלדין, ווי מיט זייער העלד.

„ארץ־ישראל" איז עלסיי'ס דראמאטישער ערשטלינג און — א גאנץ געראטענע. די פיעסע איז פול מיט פיקאנטע באמערקונגען איבער'ן ציוניזם און די ציוניסטען וואס זענען גענומען פון געהערטע און פערזענליכע באאבאכטונגען.

די פיעסע איז אלענפאלס אן אינטערעסאנטע, און די אויפפיהרונג איז זעהר גוט. די דעקארען געמאלען דורך פראן נאהען זענען זעהר ענטשפרעכענד, און די שוישפילער, אלע אהן אויסנאהם, אינטערפרעטירען זייערע ראלען מיט קינסלערישען באוואוסטזיין.

א מתנה אויף סוכות

(א חסידישע סוכות מעשה)

פון מ. אינדריטץ

פון דעם באריהמטען חסידישען צדיק ר' אייזיק'ל מזידיטשעוו דערצעהלען חסידים, אז זיין פראווען דעם סוכות יום טוב איז נאך געווען מיט מעהר התלהבות און מעהר ברען ווי די ימים נוראים. אויב אין די פארכטיגע טעג איז ער געווען פלאם פייערדיג, איז זיין התלהבות סוכות געווען גאר חוץ מדרך הטבע'דיג. זיין דבקות אין סוכה איז געווען אזוי גרויס, דאס אפילו די בני בית פלעגען ניט וואגען אריינקומען צו איהם מיט די שווערסטע שאלות. ער האט ממש געלעבט אין די עולמות העליונים.

און דעם טעם דערפון איז פאר א סך חסידים קיין סוד ניט געווען, ווייל מען האט געוואוסט, אז ער אליין איז געווען א סוכות מתנה צו זיינע עלטערען. וגופא דעובדא הכי הוה.

כידוע איז דער פאטער פון דעם חסידישען צדיק, ר' אייזיק'ל, געווען דער באריהמטער רבי ר' בעריש, דער ברודער פון דעם מסד פון זידיטשעווער גזע ר' הירשעלע.

ווען דער רבי ר' בעריש, וועלכער איז געווען דער ממלא מקום פון זיין ברודער, האט חתונה געהאט מיט דער צדיקת עטיא, זענען אוועק עטליכע יאהר און קיין קינדער האבען זיי ניט געהאט. און הגם דער רבי ר' בעריש האט שוין דאן געוואוסט, אז זיין ברודער ר' הירשעלע איז דער גרויסער צדיק און ווייזט ממש נפלאות מיט זיינס א ברכה אויפגעריכט צו ווערען מיט זרע של קימא, האט ער אבער ניט געהאט ביי זיך די תקיפות צו געהן צו זיין ברודער בעטען א ברכה פאר זיך.

דער רבי ר' הירשעלע וועלכער האט זיין ברודער שטארק ליעב געהאט און געהאלטען פון איהם אן עולם ומלואה, האט גוט געזעהן דעם צער, וואס זיין ברודער האט, אבער ער האט געמאכט זיך כלומשט ווי ער ווייסט פון גארניט, ווייל ער האט געווארט, אז דער ברודער זאל איהם פון זיין ענגמת נפש דערצעהלען.

אזוי זענען אוועק נאך לאנגע חדשים, קיין קינדער זענען ביי דעם רבי ר' בעריש ניט געבוירען געווארען.

מאכט זיך איינמאל ערב ראש השנה, ר' בעריש קומט צו זיין ברודער ווינשעווען א כתיבה וחתימה טובה ווי ער פלעגט זיך תמיד־נוהג זיין, פרעגט איהם דער הייליגער צדיק עטליכע שאלות, ענטפערט ער און גיט א זיפץ דערביי.

— וואס זיפצט עפעס אונזער ברודער? — זאגט דער רבי ר' הירשעלע — זיפצען, עצבות, ווי קומט עס עפעס צום ברודער.

— עס זיפצט זיך — מאכט דער רבי ר' בעריש.

— ניין, אונזער ברודער דארף ניט זיפצען. אמת עס איז פאר דעם יום הדין, אבער דער רבונו של עולם איז א רחום וחנון, ער וועט ניט פארלאזען. א חסיד דארף זיין מלא שמחה.

— ווייס דען ניט דער ברודער — רופט זיך אן ר' בעריש ווייטער — אז מיר האבען וואס צו זיפצען.

— דהיינו, וואס איז אזוינס?

— אט זענען שוין אוועק עטליכע יאהר נאך מיין חתונה, — מאכט דער צדיק — און מיט קיין קינדער האט דער רבונו של עולם אונז נאך ניט באשאנקען.

— אזוי, אזוי — מאכט דער רבי ר' הירשעלע — און דערפאר זיפצט עס אזוי אונזער ברודער! נו, כעת עס איז ערב ראש השנה, מען דארף זיך מכין זיין צום יום נורא ורחיל, נישטא קיין צייט זיך אפצוגעבען מיט אזעלכע זאכען.

דער שפעטערדיגער רבי ר' בעריש האט מעהר קיין ווארט ניט געזאגט, האט זיך אפגעזעגנט און גענומען זיך לאזען צום טיהר.

— מחשבות'ן — האט דער רבי ר' הירשעלע פלוצלונג אויסגערופען — מיר האבען דיר עפעס צו זאגען, היינטיגען סוכות הבא עלינו לטובה האבען מיר צו קריגען א שעהנע מתנה; און אז מיר וועלען עס קריגען, וועלען מיר דאס אפגעבען צום ברודער.

מעהר האט דער צדיק גארניט געזאגט, און זיין ברודער ר' בעריש איז אוועק פון חדר א פאר'חידוש'טער. ער האט לחלוטין ניט פארשטאנען וואס דעם ברודער'ס דבורים וועגען דער מתנה האבען געמיינט.

ראש השנה איז דאך ראש השנה, די עשרת ימי תשובה און יום כפור איז דאך ניט שייך. ניט ער וועט אין אזא פארכטיגע צייט געהן געהן פרעגען זיין ברודער די כונה פון זיינע דבורים, ניט זיין ברודער וואלט איהם דערויף תשובה געגעבען. עפעס א קלייניגקייט, וואס אין אזעלכע טעג אין פאראן צו טאן! האלטען דאך טויזענטער חסידים געווענדעט זייערע אויגען, ער זאל פאר זיי מתפלל זיין צום בורא עולם אויף א גוט יאהר, האט דאך דער צדיק אין די דאזיגע טעג מתקן צו זיין א וועלט, וועט ער ר' בעריש געהן באמיהען זיין ברודער מיט שאלות, בפרט נאך, אז ער, דער רבי ר' בעריש איז שוין דאן אליין געווען דער גרויסער חסיד און אין די ימים נוראים איז זיין התלהבות און התרוממות הנפש דערגאנגען צו א געוואלטיגער מדרגה. אבער נאך יום כפור א טאג פאר סוכות, האט ער ווידער אפגעשטאט א באזוך ביי זיין ברודער.

— מיר זענען כעת זעהר טרוד — האט דער רבי ר' הירשעלע איהם געזאגט, מחמת מיר ברויכען זיך מכין זיין צו דעם הייליגען יום טוב סוכות. מיר בעטען אבער אונזער ברודער אונז באזוכען דעם ערשטען טאג חול המועד סוכות אין אונזער סוכה; מיר ווילען האבען די זכיה צו האבען אונזער ברודער מיט אונז צו סעודת שחרית.

פארשטעהט זיך, אז ר' בעריש האט דעם ערשטען טאג חול המועד סוכות ניט פארפעהלט צו קומען צו זיין ברודער אין סוכה. דער צדיק האט איהם אויפגענומען מיט גרויס חבה און האט א לאנגע צייט פארבראכט מיט איהם אין תורה, ווי נאר אזעלכע צוויי גדולים קענען.

נאך א פאר שעה משתעשע זיין אין תורה, איז דער רבי ר' בעריש אויפגעשטאנען און גענומען זיך זעגנען מיט זיין ברודער.

— יא — האט פלוצלונג דער צדיק ר' הירשעלע אויסגערופען — מיר האבען באלד פארגעסען צו זאגען, אז די מתנה, וואס מיר האבען געהאפט צו קריגען היינטיגען סוכות האבען מיר טאקע באקומען. מן השמים האט מען אונז געגעבען א גאר גרויסע הייליגע מתנה. דער רבונו של עולם האט אונזער תפלה אנגענומען און מען האט אונז גענעבען בתורת מתנה א טייערע הייליגע נשמה, וועמע'ס ליכט עס וועט פארשיינען די וועלט מיט תורה און יראת שמים. אזוי ווי אונזער ברודער איז א גרויסער נצרך האבען מיר גומר געווען דיזע מתנה איוועקצושענקען אונזער ברודער. נעהם ברודער אן די מתנה פון מיר, און השם יתברך זאל דיר העלפען זאלסט האבען נחת פון איהם.

די אויגען פון שפעטערדיגען רבי ר' בעריש האבען אויפגעלויכטען, ער האט שוין יעצט פארשטאנען, וואס דער צדיק האט מיט זיינע דבורים געמיינט.

נאך אין יענעם יאהר האט די רביצין עטיא, די אשה פון רבין ר' בעריש מיט מזל געבוירען א זוהן, וועמען מען האט א נאמען געגעבען אייזיק, און ער איז טאקע געוועזן דער באריהמטער צדיק ר' אייזיקעל מזידיטשעוו, וועמענ'ס נאמען איז געווען לשם ולתהלה איבער דער גאנצער וועלט.

די מתנה פון צדיק ר' הירשעלע איז שוין געווען איינמאל א מתנה. און דער צדיק אליין האט איהר באקומען אום סוכות. דער רבי ר' אייזיקעל האט פון דער דאזיגער מעשה געוואוסט, און דערפאר פלעגט ער יעדען סוכות פראווען מיט גרויס התלהבות, דאנקענדיג דעם רבונו של עולם פאר אראפשיקען זיין נשמה אין דער סוכה פון צדיק ר' הירשעלע ז"ל.

אין בראזיליען איז צרות, מעלדעט באריכט

מאנטעווידעא, ארוגוואי, אקט. 4.

א באריכט פון בראזיליען לויטעט, אז אין דעם שטאט ריא גראנדע דא סול, געהט אן א רעוואלוציאנערע באוועגונג געגען דעם נייעם פרעזידענט דזשוליא פרעסטעס, וועלכער דארף פארנעהמען זיין אמט דעם 25־טען נאוועמבער.

עס ווערט איבערגעגעבען אז די רעוואלוציאנערע ארמיי צעהלט ארום אכט טויזענט פערזאן.

ווערטלאך פון גוטע אידען

פון משה נאבעלמאן

איינמאל, מוצאי יום הכפורים, האט ר' לוי יצחק, דער בערדיטשעווער, געשיקט רופען איינעם פון די גרעסטע מעקלערס פון שטאדט.

— זאג מיר — פרעגט איהם רבי לוי יצחק — ביזטו א גוטער מעקלער?

— געוויס, רבי, ענטפערט דער מעקלער — מעקלעריי איז מיין פאך.

— האט זיך דיר געטראפען, פרעגט ווייטער רבי לוי יצחק, צו זיין א מעקלער ביי א מסחר, וואו עס שטעהט א גרויס פארדיענסט?

— זיכער, רבי — ענטפערט דער מעקלער — איך האב אויסגעפיהרט גרויסע מסחרים, וואס באטרעפען א סך טויזענטער רובעל.

— אויב אזוי — האט רבי לוי יצחק געזאגט — וויל איך דו זאלסט זאגען וויפיעל קומט מיר מעקלעריי. איך האב היינט דורכגעפיהרט א גרויס געשעפט צווישען כביכול און די אידען.

איך האב געמאכט אן אויסטויש פון „עונות, חטאים ופשעים" אויף „מחילה, סליחה וכפרה". וויפיעל קומט מיר מעקלעריי?

— רבי! האט דער מעקלער געענטפערט, איך בין ניט קלאהר אין אזעלכע געשעפטען.

— אויב אזוי, האט רבי לוי יצחק געזאגט, וויל איך פאר מיין מעקלעריי בני חיי ומזוני — און איך שענק זיי פון מיין טיעפען הארצען א מתנה צום כלל ישראל!

רבי יצחק אלחנן דער קאָוונער רב און רבי ברוך מרדכי, דער שעדליצער רב, האבען אין דער יוגענט געוואוינט אין וואלקאוויסק: ביידע זיינען געווען קעסט קינדער ביי זייערע שווערס טישען, זענען געזעסען אין בית המדרש, געלערענט תורה מיט התמדה און יעדער איינער האט געוואלט איבערשטייגען דעם צווייטען.

אז עס איז געקומען ערב יום כפור האט רבי ברוך מרדכי אנגעזאגט ביים שווער אין הויז, וועלכער איז געווען רייכער פון ר' יצחק אלחנן'ס שווער, אז מוצאי יום הכפורים, קומענדיג פון שוהל זאל אלעס זיין גרייט צום עסען און נישט דארפען פטר'ן אומזיסט קיין צייט.

מוצאי יום כפור, באלד נאכ'ן מחדש זיין די לבנה, האט רבי ברוך מרדכי זיך געאיילט אהיים. די גאנצע סעודה איז שוין געווען גרייט אויפ'ן טיש, האט ער שנעל אפגעגעסען און איז תיכף אוועקגעלאפען אין בית המדרש אריין לערנען.

קומענדיג אין בית המדרש האט ער געטראפען רבי יצחק אלחנן זיצען און לערנען מיט א זיסען נגון ,ווי זיין שטייגער.

— ווי אזוי האסטו אין אזא קורצער צייט געקענט געהן אהיים, אפעסען און זיך אומקעהרען אין בית המדרש אריין, האט ער געפרעגט.

— איך האב געוואוסט, אז דו ביסט א גרויסער זריז אין די זאכען, בין איך אפילו ניט ארויסגעגאנגען פון בית המדרש, — האט געענטפערט רבי יצחק אלחנן.

רבי חיים האלבערשטאם פון צאנז האט זיך נוהג געווען צו געבען א סך צדקה ערב יום הכפורים. טאמער פלעגט איהם אויספעהלען געלט, האט ער געליהען א גמילות חסדים ביי זיינע מקורבים.

האט אמאל געזאגט צו איהם זיין זוהן:

— טאטע, באמת, איז טאקע צדקה א גרויסע מצוה. אבער מיר געפינען נישט אין קיין פלאץ, אז א מענש איז פארפליכטעט צו לייהען געלט און טאן צדקה.

— וועה איז צו מיינע אויערען וואס הערען דאס — האט רבי חיים אויסגעשריען — האט מען דען אמאל געהערט, אז א קינד זאל ניט פארגינען דעם טאטענס לעבען? דו ווייסט גאנץ גוט, אז דיין טאטע, פארמאגט ניט, ניט קיין תורה און ניט קיין טראפען פון יראת שמים, בלויז איין מצוה פארמאגט ער, וואס האלט זיך שטארק אין זיין הינט — און אויך די דאזיגע מצוה ווילסטו פון מיר אוועקרויבען?...

ר' לוי יצחק דער בערדיטשעווער רב איז אמאל געקומען קיין בראדי גאליציע, צווישען ראש השנה און יום כפור.

ערב יום כפור האט איהם ר' אפרים זלמן מרגליות פארבעטען צו זיך בייטאג צו דער סעודה, איז ר' לוי יצחק געגאנגען עסען ביי איהם. האט ער איהם פארבעטען אויך צו דער סעודה המפסקת, האט ר' לוי יצחק ניט געוואלט געהן. ער האט אפגעגעסען אויף זיין סטאנציע און איז אוועקגעלאפען אין שוהל.

ער האט אנגעטאן דעם קיטעל מיט'ן טלית און האט זיך אנידער געשטעלט פאר דעם עמוד.

דער עולם האט זיך אנגעהויבען פארזאמלען אין שוהל, יעדער פארנעהמט זיין ארט, גיט זיך אפ א חשבון הנפש פון גאנצען יאהר, זענען אויף זיך מקבל דאס הייליגקייט פון טאג און קיינער באמערקט ניט דעם מאן, וואס שטעהט ביים עמוד.

עס איז געקומען די צייט פון זאגען „כל נדרי", דער חזן וויל צוגעהן צום עמוד, — דער עמוד איז פארנומען.

דער גבאי האט צוגעשיקט דעם שמש צום אורח ,ער זאל איהם הייסען פארלאזען דעם עמוד; ווען דער שמש איז געקומען נאהענט צו איהם איז אויף איהם געפאלען א פחד און האט זיך אומגעקעהרט צוריק. איז דער גבאי אליין געגאנגען — איז אויך געווען דאס זעלבע.

האט מען באשטימט, אז דער שמש זאל א קלאפ טאן, אין טיש און אויסרופען: „עס איז געקומען די צייט פון כל נדרי". וועט דער אורח פארלאזען דעם עמוד.

דער שמש האט אזוי געטאן, האט דער אורח אנגעפאנגען צו זאגען כל נדרי מיט א גרויס התלהבות. ביי דעם עולם איז געווארען א שטארקע התעוררות, אז יעדער האט אנגעהויבען מהרהר בתשובה זיין.

נאך מעריב — דער אורח פארלאזט אלץ ניט דעם עמוד. ער זאגט 'שיר היחוד' תהלים, און אלעס מיט גרויס כונה און מיט מתיקות. עס איז געקומען „חצות", דער עולם ווערט ווינציגער, אייניגע געהען אהיים און אייניגע לייגען זיך צו אויף א ווייל. שלאפען אויף דער שטרוי אין א ווינקעלע, בלויז דער אורח שטעהט ווי א פעלז ביים עמוד און ריהרט זיך ניט פון פלאץ.

אין דער פריה עס איז געקומען די צייט פון דאווענען שחרית, דער אורח שטעהט אויף זיין פלאץ. ער דאווענט מוסף, מנחה, נעילה און אלעס מיט השתפחות הנפש און מיט א זיסען קול — און קיינער ווייסט ניט ווער דער אורח איז און פון ווינען ער איז געקומען.

ער האט געענדיגט דאווענען מעריב, האט אויסגעטאן דעם טלית. האט ר' אפרים זלמן דערקענט זיין נעכטיגען גאסט...

א סך פון די חשוב'ע בעלי בתים פון שטאדט, האבען געוואלט האבען די עהרע צו פארבעטען דעם אורח צו זיך אהיים, נאר רבי אפרים זלמן האט זוכה געווען דעם אורח נאך פון נעכטען.

ר' לוי יצחק איז געגאנגען מיט ר' אפרים זלמן אהיים.

נאך הבדלה, האט ר' לוי יצחק אנגעהויבען צו שרייען:

— אוי, וועה, מיין הארץ ברענט אין מיר!

האט רבי אפרים זלמן איהם געגעבען אלע מינים געטראנקען צו לעשען דעם פייער, וואס ברענט אין זיין הארצען, אבער ר' לוי יצחק שרייט: „אוי, וועה, חיי!"... עס ברענט א פייער אין מיין הארצען! — האט מען געוואלט רופען א דאקטאר האט ר' לוי יצחק ניט געלאזען, און האט געהייסען מען זאל איהם געבען די מסכת סוכה.

איז ר' לוי יצחק געזעסען א גאנצע נאכט און געלערענט.

אין דער פריה איז ר' אפרים זלמן אריינגעגאנגען צו איהם און געפרעגט וואס ער מאכט מיט'ן געזונט.

— געלויבט איז דער רבונו של עולם — האט ר' לוי יצחק געענטפערט, עס איז מיר גרינגער אויף מיין הארצען, איך האב נאך אכט בלעטער צו ענדיגען די מסכת סוכה!...

דער רבי פון לונשיץ דער מחבר פון „עוללות אפרים" און „כלי יקר" האט אמאל געזאגט ראש השנה ביים דאווענען: „רבונו של עולם! הרם קרן משיחך — דו זאלסט אויפהויבען דיין „קרן" פון דעם פינסטערען גלות. ווארום טאמער וועסטו וועלען ווארטען אויף ריוח — טא זאלסטו וויסען, אז דו שטעלסט איין אין א גרויסער סכנה אויך דעם קרן!...

דער אפטער רב, ר' יהושע העשיל זצ"ל, פלעגט די ערשטע נאכט פון סוכות זיין וואכענדיג און ווארטען מיט אומגעדולד: „ווען וועט קומען די צייט פון בענטשען אתרוג".

אז עס איז שוין טאג געווארען איז ער שנעל געלאפען נעהמען דעם אתרוג מיט'ן לולב און האט אויף זיי געמאכט א ברכה מיט גרויסע התלהבות ממש עד כלות הנפש...

איינמאל ,דעם ערשטען סוכות אין דער פריה, איז דער רבי געלאפען ווי זיין שטייגער איז, צו נעהמען דעם אתרוג צום בענטשען.

דער אתרוג איז געלעגען אין א גלעזערנע קעסטעלע און דער צדיק איז געווען אזוי שטארק פארטיעפט אין זיינע הייליגע רעיונות, אז ער האט אפילו ניט געפיהלט ווען ער האט אויף געשווינד אויפגעשטרעקט זיין האנט ,האט צובראכען דאס גלעזערנע קעסטעלע און האט פון דארטען ארויסגענומען דעם אתרוג און בענטשענדיג האט ער באמערקט ווי עס רינט בלוט פון זיין האנט האט ער געזאגט: „ברכיך חיי!"...

די פיער מינים

(פארזעצונג פון פיידוש 4)

צווישען אונז אליין זיינען דאך דא אזוי פיעלפארטייען און פארטייעלאך וועלכע קריגען זיך צווישען זיך אזוי פיעל ארום אז ווען מיר זאלען קומען צו דער וועלט מיט א שלום פארשלאג, אונזער אייגענער משיח גערדאנק, וועט מען דאך אונז מיט רעכט מעגען זאגען „טול קורה מבין עניך", רייסט איהר צווישען זיך אליין ניט אזוי פיעל ארום...

אום יענעם צו לערנען דארף מען אליין זיין פאלקאם פערפעקט נו קענען מיר לערנען די זעלבע לעקציע פאר אונז אליין.

זאגט דאך שוין דער מדרש, אז פרי עץ הדר מיינט ישראל. אזוי ווי דער אתרוג האט א גוטען געשמאק און איז אויך גוט צום עסען. אזוי זענען פאראן אידען בעלי תורה ובעלי מעשים טובים. און דער לולב רעפרעזענטירט דעם טייטעל אזוי ווי דער טייטעל איז גוט צום עסען האט אבער קיין בעזונדערען געשמאק (מען קען עס נישט שמעקען) אזוי זענען פאראן אידען בעלי תורה, האבען אבער קיין מעשים טובים.

און אזוי ווי דער הדס האט א ריח מען קען עס אבער ניט עסען אזוי גיבט עס אידען מיט שעהנע מעשים, האבען אבער קיין תורה, און די ערבה רעפרעזענטירט די אידען וועלכע האבען קיין טעם און קיין ריח, קיין תורה און קיינע מעשים. ווען אלע מאכען איין אגודה, איין בונד, דאמאלסט וועלען זיי דערפילען זייערע פליכטען צו זיך אליין און דורך זיי צו דער וועלט.

בריעף קאסטען

חיים בן אברהם:

דער אדרעס פון דער וויניפעגער אידישע צייטונג איז:

איזרעלייט פרעס
165 סעלקוירק עוועניו,
וויניפעג, מאנ.

נעגער קריגט דזשייל און שמיץ פאר אטאקירען מיידעל

סט. קעטרינס אקט. 4.

דער 17־יאריגער נעגער ראססעל גרייווס, איז פארמשפט געווארען אויף 18 מאנאטען אין דזשייל און א חוץ דעם וועט ער אויך באקומען 20 שמיץ אויף א קלאגע אז ער איז באגאנגען א קרימינעלען פארברעכען איבער א 7 יאריגער ווייסער מיידעלע.

ריכטער רייני פון סופרים קאורט האט עס איהם אויסגעטיילט די שטראף.

די קינדער און זייער היים

איינער פון די וויכטיגסטע ערציהונגס ארבייטען, וועלכע ווערט אנגעפיהרט פון דער פעדעריישאן און קאמיוניטי סירוויס.

סוכות'דיגס

(במקום פעליעטאן)
פון אברהמ'ל

דער אתרוג

דער שעהנער געלער יחסן
— א פרי מיט א שם! —
וואס שטאמט פון ווייטען מזרח,
"לבם משלכם"!

ווי מען איז דאס אביסעל
מדקדק ביי דער וואהל
פון געלען "פרי עץ הדר",
וואס שטאמט פון ריינעם קוואל.

א גראציעזער פיטום
א הייטעל אהן א פגם,
און שמעקען מוז די פרי
מיט א גן עדן טעם.

מען האלט עס, ווי א ציערונג
נאר אין א זילבער־באקס,
וואס אויסגעבעט געדיכט איז
מיט וואטע אדער פלאקס.

א קלייניגקייט דער יחסן
פון קארפו און פון צפת!
עס בענשט זיך מיט איהם יעדער
אין סוכה, שוהל און גאס.

דער 'לולב' איז דאגעגען,
א פראסטער "באנטשע שווייג",
א "בליסט" מיט לאנגע שפאלטען,
פון טייטעלבוים א צווייג —

געפאנצערט מיט "הושענות"
און ווערבעס פון דעם טייך;
ער שטעהט זיך אין א ווינקעל
און קימערט גארניט אייך...

- - - - - - -

נאר ווען מען מאכט די ברכה
דערהויבען ווערט אין גייסט
דער לולב, ניט דער אתרוג
און געוואלדיג אדווערטייזט.

דער "על נטילת לולב"
זיך ־ נויגט אויף יעדען פראנט,
און ס'ווערט דער "פרי עץ הדר"
אין גאנצען ניט דערמאהנט...

- - - - - - -

דער נמשל איז גאר פשוט:
היינט הויבט מען איינעם אויף,
און מארגען אויף זיין טראהן שוין
א צווייטער געהט ארויף.

דער "יחסן" פון דעם נעכטען
פארגעסען ווערט שוין היינט,
און זיין משרת פלוצים
גאר אויבען־אן ערשיינט...

די סוכת שלום

עס ווערען שוין ממש דערעסען
די יום טוב געדאנקען אין שריפט,
וואס גלייכען די סוכה צום גלות,
און פילאזאפירען פארטיעפט.

אז אידישע הייזער, ווי סוכות,
נאר האבען א ווערטה אין דער פרעמד,
ווייל ציטערען מאכט זיי א ווינטעל,
און יעדער זיי ברעכט און צענעהמט.

די אמת'ע "סוכה פון פריעדען"
אין מזרח, וואס בויט זיך מיט שטאלץ,
איז אויך ניט אזוי שטארק, ווי אייזען,
און אפשר נאך שוואכער פון האלץ...

אהין אויך דערגרייכט האט דער שטורם
און האט אונזער פריעדען צושטערט,
און עס האט נאך דער ווינט ניט
פארענדיגט
אין חורבות זיין ווילדען קאנצערט...

עס שלאפען שוין קדושים אין פריעדען
באוואכט פון דעם הימעלס געצעלט,
אזוי האט אונז לעצטענס אין מזרח
די האפנונג א "סוכה" געשטעלט...

גענוג שוין מיט יום טוב געדאנקען
מיט שריפטען, ארטיקלען און ווערק,
וואס גלייכען די "סוכה" צום גלות!
דער משל איז אלט, ווי די בערג...

עס הינקט אבער, לידער, דער נמשל
און קען מעהר ניט מאכען קיין טראט,
ווייל סוכות פון אייביגען פריעדען
געפינט מען אין פעלד — הינטער
שטאדט . . .

דער ניסוך־המים

אין דער קאנגרעגיישאן פון 'אנשי
בערדיטשעוו" זיך קעהרען היינט
וועלטען . . .
א שמחה פון "נסוך המים"
געפייערט ווערט דארט גאר ניט זעלטען.

נאר היינט איז דער יום טוב גאר דאפעל
מען טרינקט און מען פרעגט ניט
קיין שאלות,
און יעדער פארבייסט דארט דעם תיקון
און קויפט זיך א שטיק "שיר המעלות"...

און שעפען זיך אויס די "מזמורים"
פון תהלים — איז אויך ניט צו
זארגען,
דאן נעהמען די חסידים פון "פייט"
די פסוקים געשמאקע זיך בארגען...

מען זאגט עס מיט טראפ און מיט ניגון,
און באלד ווערט באצאהלט די "עליה":
די פלעשער פון "ניסוך המים"
אליין וואקסען פון יעדער מציאה.

די שמחה פון "בית השואבה"
איז ניט פון די צוויי פאר א גראשען,
מען שעפט פון איהר רוח־הקודש,
דער פלאם זאל ניט ווערען פארלאשען...

עס ברענגען די לוסטיגע אויגען
מיט אמת'ער חדוה פון סוכות,
עס שפרינגען די רויטע געזיכטער
מיט פייער ,ווי יענע אבוקות.

וואס די "אנשי מעשה" אמאהל
פלעגען ווארפען ארויף כל הלילה
און שיקען דאס פייער פון הארצען
התלהבות'דיג כלפי מעלה . . .

עס ווינקען די פלעשער פון בימה
געפילטע מיט נסוך המים,
ווי זיי וואלטען ריידען צום קהל,
מיט הלל'ס גלייכווערטעל עד חוים :

"אויב איך בין דא קינדער, איז אלץ דא,
אי שמחה, אי טאנץ, אי אבוקות,
אי תיקון, עלית נשמה —
און האט מיר א פרעהליכען 'סוכות'"!

האט פרובירט פארשידענע מיטלען

דריקט אויס דאנקבארקייט צו קעללאגג קאמפאני פאר הילף

אויב איהר ליידט פון פארשטאפונג, וועט אייך אינטערעסירען דער בריף פון מר. דזשאן דזש. מאלליגאן, 800 סאוטה סיסערא עוועניו, שיקאגא, איל.:

„דאס איז בלויז אן אויסדרוק פון דאנקבארקייט פאר די וואונדערבארע רעזולטאטען וואס איך האב געקראגען דורך געברויכען קעללאגג'ס אלל־ברען.

„יאהרען לאנג, זינט איך בין געקומען צוריק פון פראנקרייך, האב איך געליטען פון פארשטאפונג און איהרע קראנקהייטען. איך האב פרובירט פיעלע מיטלען אהן ערפאלג. ענדליך, אלס לעצטער פארזוך, ניט וועלענדיג בלייבען א שקלאף צו אפפיהרמיטלען מיין גאנץ לעבען, האב איך גענומען פרובירען קעללאגג'ס אלל־ברען. די רעזולטאטען זיינען געווען מערקווירדיגע און שנעלע — פאקטיש אויפ'ן נעקסטען טאג האב איך אנגעהויבען פיהלען בעסער."

די קעללאגג קאמפאני האט ערהאלטען טויזענטער אזעלכע בריף לויבענדיג אלל־ברען, דער פראדוקט וואס איז פאזיטיוו גאראנטירט צו באזייטיגען צייטווייליגע און צוריקקעהרענדע פארשטאפונג.

עסט קעללאגג'ס אלל־ברען מיט מילך אדער קריעם . . . אין סופס, סאלאדס און פרוכט־זאפט . . . אין געקאכטע שפייזען און הייסע געבעקס. אייער גראסער האט אלל־ברען אין דעם רויטען־און־גרינעם פעקעדזש. סערווירט איבעראל. געמאכט פון קעללאגג אין לאנדאן, אנטעריא. קעללאגג'ס אלל־ברען איז אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

Kellogg's
ALL-BRAN

פארבעסערט אין געשמאק און טעם

לעסאנס אין ענגליש

א סטודענטין פון אוניווערזיטעט גיט לעקציעס אין ענגליש — פאר אנפאנגער ווי פאר אדוואנסד שילער — מעסיגע פרייזען —

טעלעפאנירט:

דזשאנקשאן
2018
שולמית ריינוויין

דער ווייבערשער רבי—א פארשוואונדענער טיפ פון אידישען לעבען

פון א פאכמאן.

צווישען די פארשיעדענע אידישע טיפען, וועלכע זיינען פארשוואונדען פון אידישען לעבען, אבער וועלכע האבען אמאל געשפיעלט אן אנגעזעהענע ראליע, קען פארעכענט ווערען אויך דער זאגענאנטער ווייבערשער רבי, וועלכער האט געהאט א גאנץ אנגעזעהענע אויפגאבע און איז געווען ביי די מעהרסטע אידישע פרויען פראסט א נויטווענדיגקייט. ספעציעל אין די גאטספארכטיגע טעג ראש השנה און יום כפור.

די אמאליגע אידישע פרוי איז געווען א געטרייע אידישע טאכטער, א געטרייע מאמע און א געטרייע ווייב. זי איז געווען העכסט רעליגיעז און גענומען איהרע רעליגיעזע אויפגאבען זעהר ערנסט, אבער די אידישע פרוי איז אמאל — און אונטער אמאהל מיינען מיר בלויז מיט עטליכע צעהנדליג יאהר צוריק — זעהר שטארק פארנאכלעסיגט געווארען בנוגע קענטשאפט אפילו אין אידיש. אמת אויך אמאהל זיינען געווען אידישע פרויען, וואס האבען געקענט פארהעלטניסמעסיק גוט אין די שווארצע פינטעלאך, אבער די מעהרסטע פרויען האבען ניט נאר ניט געקענט שרייבען און לייענען, נאר זאגאר אפדאווענען האבען זיי ניט געקענט. ספעציעל איז עס געווען אמת אין די קליינע אידישע שטעדטלאך. די אידישע ערציהונג וואס די פרוי האט באקומען איז געווען מעהר א פראקטישע ווי א טהעארעטישע. זי האט געלעבט אין א אידישע אטמאספערע סיי אין דער היים, סיי אין גאס. זי איז בעאיינפלוסט געווארען אין איהרע אנזיכטען פון איהר מוטער. וועלכע איז געווען דורכגעדרונגען מיט רעליגיעזע געפיהלען און זי האט איהרע אידישע פליכטען גענומען ניט פון בוך נאר פון דער טאג־טעגליכער האנדלונג. שיקען א טאכטער אפילו דאווענען איז געווען ניט א נויטווענדיגקייט. נאר אזוי צו זאגען א לוקסוס און ניט פיעלע האבען זיך אזא לוקסוס געקענט פארגינען. מאנכע פאטערס האבען בכלל ניט געדענקט אז מען דארף אויך די טאכטער לערנען דאווענען.

און דאווענען אין מיטען וואך האבען אידישע פרויען ניט געדאווענט. דערפאר אבער שבת און יום טוב, ספעציעל נאך ימים נוראים, זיינען די אידישע פרויען געגאנגען אין שוהל אריין. נו, מילא שבת און יום טוב האט זיך די אידישע פרוי, וואס האט ניט געקענט דאווענען, ווי עס איז אן עצה געגעבען. קדושה האט זי געקענט אויף אויסווענדיג, ווען זאגען א ברכו אדער ענטפערען אמן האט זי געכאפט פון א פרוי, וואס האט יא דאווענען געקענט. איז ווי עס איז אויסגעקומען, אבער וואס טהוט מען ימים נוראים? זיינען דאך די דאזיגע טעג אזעלכע מורא'דיגע. מען שטעהט צום משפט, דער שיקזאל הענגט אויף וואגשאלען, ווערט דאך באשטימט אין די טעג ווער עס זאל לעבען און ווער חלילה ניט, ווער עס זאל זיין רייך אדער חלילה ארים, און ניט נאר אום איהר, די פרוי אליין, נאר אויך אום איהר מאן און קינדער האנדעלט זיך עס, טא ווי קען מען אין אזא צייט זיצען מיט פארלעגטע הענט און ניט זאגען א היילג ווארט? דאס הארץ איז פארביטערט, די אויגען גיסען טייכען טרעהרען און אליין איז מען שטום! און עס ווילט זיך אזוי ריידען צום טאטען אין הימעל, אויסגיסען פאר איהם דאס אנגעוועהטאגטע הארץ, ארויסזאגען וואס עס האט זיך אנגעקליבען אויפ'ן געמיטה אין לויף פון יאהר און פיעל מעהר ווילט זיך בעטען אז דער מאן, די קינדערלאך זאלען זיין געזונט, זי זאל שוין מעהר ניט וויסען פון קיין צרות און פון קיין דאגות, זי זאל קענען באצאהלען שכר לימוד פאר די קינדער, זאל קענען די קינדער ווינטער ארויסשיקען אין חדר ווארים אנגעטאן און אזוי ווייטער און ווייטער. מאלע וואס א מוטערס הארץ האט וואס צו בעטען פאר זיך און פאר איהר פאמיליע.

און די ימים נוראים אין שוהל, וואלטען איהר זיכער ניט איינגעגאנגען, ווען ניט דער ווייבערשער רבי. א איד א שטיקעל יודע ספר, וועלכער פלעגט א גאנצען דאווענען שטעהן אויבען אין דער ווייבערשער שוהל און זאגען די תפלות הויך אויפ'ן קול, כדי די ווייבער זאלען קענען אין דער שטיל נאכזאגען די ווערטער.

דער דאזיגער ווייבערשער רבי איז ניט געווען סתם א שטעדטעלשער איד, וואס האט פארשטאנען די גייסטיגע ליידען פון דער אידישער פרוי און געוואלט זי ארויסהעלפען. ניין, ער איז געווען ספעציעל אין דער דאזיגער "פראפעסיע" אדער ווי מען וואלט זיך אויסגעדריקט יעצטיגע צייט — דאס איז געווען זיין ביזנעס.

געוועהנליך איז דער ווייבערשער רבי גאר געווען פון אן אנדער שטאדט, א שטעדטעלשער איד וואלט, ווי ארים ער איז ניט געווען, ניט געוואלט מען זאל איהם א גאנצען יאהר אפשר אויפווארפען אז ראש השנה און יום כפור האט ער ניט געדאווענט אין שוהל צווישען די מענער, נאר גאר צווישען ווייבער. א גאנצן יאהר האט זיך דער ווייבערשער רבי געלעבט אין זיין שטעדטעל און געצויגען זיין ארימע חיונה פון שרייבען תפלין און מזוזות, אדער גאר געווען א דרדקי מלמד, נאר אויף ימים נוראים פלעגט ער זיך אוועקלאזען אין אן אנדער שטעדטעל און דארטען זיין דער ווייבערשער רבי. אזוי ווי חזנים פלעגען זיך אפזוכען שטעלעס אין אנדערע שטעדטלאך צום דאווענען פאר'ן עמוד, אזוי פלעגט זיך דער ווייבערשער רבי אפזוכען א שטעלע אין א שטעדטעל. אבער געוועהנליך פלעגט שוין אזא איינער קוים האט ער זיך אפגעזוכט א שטעדטעל, געהאלטען זיך ביים זעלבען פלאץ כסדר פאר יאהרען און יאהרען. זיין געצאהלט איז געווען ניט קיין גרויסער. אבער עטליכע קערבלאך האט עס געבראכט, די ווייבער האבען מיט דאנקבארקייט אנערקענט די גוטעס וואס ער טהוט פאר זיי און אין די עשרת ימי תשובה, ווען ער פלעגט זיך ארויסלאזען איבערן שטעדטעל, האבען זיי איהם בעלוינט נאך זייער מעגליכקייט. אויף יום טוב פאר זיין פאמיליע האט ער שוין געהאט.

אנגעטאן אין א קיטעל, דעם טלית אריבערגעצויגען איבערן קאפ, ער זאל אויף נשים ניט קוקען, איז דער ווייבערשער רבי א גאנצען דאווענען ביידע טעג ראש השנה און א גאנצען טאג יום כפור געשטאנען אין מיטען ווייבערשען שוהל אנגעשפארט אויף א סטענדער און הויך אויף א קול געזאגט די תפלות גלאטען און ניט געכאפט. דאס האט ער געטאן כדי די ווייבער זאלען קענען קלאהר הערען און נאכזאגען די ווערטער אהן גרייזען, הגם ניט אלע מאהל האט זיך עס איהם איינגעגעבען און ניט ווייניג גרייזען זיינען געזאגט געווארען. אין דער צייט פון לייענען פלעגט ער זאגען פאר די ווייבער אויך מאנכע תחינות אין אידיש, און די ווייבער פלעגען עס מיט הארץ נאכזאגען הויך אויף א קול פארגיסענדיג דערביי טייכען טרעהרען...

דעם שרייבער פון דיזע צייל'ען געדענקט זיך נאך אזא ווייבערשער רבי. אן אויסגעדארט אידעל, וואהרשיינליך פלעגט ער דורכ'ן יאהר גאנץ אפט אונטערפאסטען, מיט א גראהער בארד, א הויכען שטערען און האלב רויטע אויגען. איז ער געשטאנען ביים סטענדער און געזאגט די תפלות. ארויפגעהענדיג אויף דער ווייבערשער שוהל געוואויר ווערען די מוטער זיינע ווי אזוי זי פיהלט זיך אין תענית האט דער שרייבער זיך אפגעשטעלט באטראכטען דעם ווייבערשען רבי צו וועמען די ווייבער האבען זיך באצויגען מיט אזוי פיעל אכטונג און דאנקבארקייט און קיינמאל וועט ניט פארגעסען דעם אויסדרוק פון טרויער און צרות, וואס איז געלעגען אויף דעם פנים פון ווייבערשען רבין. אבער עלענד האט ער זיך ניט געפיהלט, ווייל ער איז געווען זיכער, אז דעם רבונו של עולם פארשאפט ער נחת מיט דעם, וואס ער העלפט די ווייבער דאווענען און זאגען א היילג ווארט.

פאר די פרויען אבער האט דער ווייבערשער רבי געשפיעלט א גרויסע ראליע. די מוטער פון דעם שרייבער פון דיזע שורות, וועלכע האט גראדע געקענט גוט דאווענען און צום רבין ניט געדארפט אנקומען, האט אויך מיט דאנקבארקייט גערעדט וועגען איהם, ווייל ער ברענגט גליקזעליגקייט צו יענע וואס קענען ניט דאווענען און ווילען דאווענען. און זי האט אויך געפיהלט אלס חוב צו געבען א ביישטייערונג פאר דעם ווייבערשען רבין.

א פארשוואונדענער טיפ פון אידישען לעבען, איז ער אבער אין זיין צייט געווען א נויטיגע אינסטיטוציע פאר די אידישע פרויען.

די סטענאגראפיסטקע זאל זיך ניט לאזען בלאפען ווען דער באס דערצעהלט איהר, אז ער האט פיינט זיין ווייב!

פון מאריא אייבערהעמס

עס ליגען פאר אונז א פאר בריעף פון סטענאגראפיסטקעס, וועלכע פרעגען עצות, ווי אזוי זיי זאלען רעאגירען אויף די קאמפלימענטען פון זייערע באסעס, ווי אויך אויף די פארזיכערונגען פון די דאזיגע דזשענטעלמענלייט, אז זיי האסען זייערע פרויען.

יעדע פון די צוויי נאאיווע שרייבערקעס, וועלכע דיענען, ווייזט אויס, ערשט א קורצע צייט אלס סעקרעטארקעס אין זייערע אפיסעס, שילדערט כמעט איין און דיזעלבע געשיכטע.

דער באס טראקטירט זיין סטענאגראפיסטקע עטליכע מאל אין טאג מיט שמייכלהאפטע באמערקונגען וועגען איהר שעהנעם פנים און מאיעסטעטישער פיגור. ווען דער אפיס ווערט פריי פון באזוכער זעצט זיך דער באס נעבען איהר און דערצעהלט איהר מיט א רחמנות־פנים אלע זיינע פערזענליכע פאמיליען אנגעלעגענהייטען, און באזונדערס, אז ער קען ניט אריבערטראגען זיין ווייב'ס קאפריזען און משוגעת'ן. ער שווערט איהר, אז ער האט פיינט זיין פרוי פאר איהרע קריינערייען און איהר יאכנע־שפראך, פאר איהרע „נארישע" אייפערזוכט־סצענעס און אייביגע אומצופרידענהייט. ער האסט זי, וואס זי וויל איהם ניט פארשטעהן און דערגעהרט איהם די יארען. קורץ, ער איז נעבאך א קרבן פון אן אומגליקליכען שידוך, און איז אריינגעפאלען אין א פאסטקע פון א מרשעת, אזוי ווי אן אומשולדיג לעמעלע...

ווי גליקליך וואלט ער זיך אבער געפיהלט — זאגט ער דערביי — ווען אזא מלאך און גוטע־נשמה, ווי די סטענאגראפיסטקע, שענקט איהם אביסעל סימפאטיע און טרייסט איהם אין זיין אייביגען אומגליק ר"ל!

אט אזוי האקט א טשאיניק דער באס זיין סעקרעטארקע, און עס פעהלט נאר א האר, ער זאל זיך פאר איהר צובליפען ווי א בייבי...

די ווייכהארציגע סטענאגראפיסטקעס זענען שוין גרייט געווען צו „רחמנות האבען" אויף זייערע שלים־מזל'דיגע באסעס און צו גלויבען זיי אויף זייער פארפלוכטען „הערן ווארט". צו באדויערען האבען זיי אבער אין עטליכע טעג ארום, נאכדעם ווי די באסעס האבען פאר זיי אפגעשפיעלט די „טראגעדיעס", דערפאהרען, אז אזוי נעבאכדיג באקלאגען זיך די די באסעס אויף זייערע פלונית־טעס בלויז בייטאג אין אפיס, אבער אין די אווענטען נעהמען זיי אויס זייערע „פארהאסטע" ווייבער אויף א ראיד, אדער אין טעאטער, און איבעראשען זיי יעדען מאנטאג און דאנערשטאג מיט נייע מתנות, ווי קליידער, דזשולערי, בלומען, קענדי א. אז. וו.

דאס איז די לייכטזיניגע סטענאגראפיסטקעס געווארען זעהר אויפגעפאלענט, און זיי פרעגען איצט, צי מען מעג דעם באס גלויבען בכלל און אפילו אויסהערען, ווען ער באדערט זיין פרוי.

ניין, קינדער! די באסעס בלאפען אייך! באריידען די אייגענע פרוי און באקלאגען זיך אויף איהר רשעות, איז איינע פון די אפטע און באקאנטע טריקס, מיט וועלכע א באס זוכט צו פאנגען דאס ווייכע הערצעלע פון זיין שעהנער און יונגער סטענאגראפיסטקע, וועלכע איז ניט קיין „גאלד דיגער", און דער באס האט ניט קיין אנדערע פערזענליכע אטראקציעס, מיט וואס צו געווינען איהר אויפמערקזאמקייט, — ספעציעל דאן ווען דער באס איז שוין מעהר ניט קיין יונגער שפיעל־פויגעל, וואס זאל קענען אפפירען מיט זיין איינדרוקספולער אויסערליכקייט.

איבערהויפט האבען די מייסטע אפיס־באסעס א טבע צו פארטרויען דער סטענאגראפיסטקע אלע אומאנגענעהמע באגעבענהייטען פון זיין פאמיליען־לעבען, אזוי ווי די סעקרעטארקע וואלט ניט געהאט קיין אייגענע צרות, און וואלט מחויב געווען צו טראגען אויף זיך, אויסער די אפיס פליכטען, אויך א טייל פון זיינע פערזענליכע טראבעלס... א קלוגער מיידעל, וועלכע קען אביסעל דאס לעבען, דארף אזא טאקטלאזע האנדלונג און באנעהמונג פון באס זיין ניט בלויז אויפאלענד, נאר אויך אומאנגענעהם, און זי דארף איהם תיכף אויפמערקזאם מאכען, אז זיינע פערזענליכע זארגען און טראבעלס אינטערעסירען איהר ניט. זי דארף בלויז פינקטליך אטענדען צו זיין געשעפט, און איז ניט מחויב צו הערען רכילות אויף דער פרוי פון באס, ווער עס זאל איהר אזעלכע „פאטשטען" ניט אונטערטראגען!

ניט אלע אפיס־מיידלאך האבען אבער גענוג מוט צו אזא אפענעם פראטעסט געגען דעם באס און זיין מיאוסער טבע.

דאן, איז די גלייכסטע זאך אויסצוהערען איהם א פאר מאל, שווייגען און האלטען אן אויג אויף דעם צו וואס דער כיטרער פרינציפאל ציעלט. אדער צו פארדרעהען דעם געשפרעך אויף ריין־געשעפטליכע ענינים, און דערמיט צייגען איהם, אז מען איז ניט נייגעריג צו וויסען אלע זיינע פאמיליען־טראבעלס, ווייל 9 פון יעדע 10 אזעלכע פארשוין דערצעהלען מעשיות פון דער הפטורה, און שפילען טעאטער, אום צו ווירקען אויף א נאאיווער מיידעל, און ארויסצורופען ביי איהר סימפאטיע. ווען א באס אין די מיטעלע יאהרען און א טאטע פון היבשע קינדער דערצעהלט איהר, אז ער האט פיינט זיין ווייב און קען מיט איהר ניט אויסקומען, שטעלט זיך די פראגע, וואס האט ער אזוי לאנג זיך „געמוטשעט" מיט איהר און האט זי'ן ניט גע'גט, אויב זייערע כאראקטערען הארמאנירען ניט? און דאן צו וואס זוכט ער הילף און עצות געגען זיין „אומגליק" ביי א יונגער אומערפאהרענער מיידעל, און ניט ביי קיין אפיס־באי, אדער נאך בעסער — ביי א לאיער? פון וואנען נעהמט זיך ביי איהם איבערהויפט אזא צוטרויען צו א פרעמד מיידעל, וואס ארבייט ביי איהם גאר ניט אזוי לאנג, ער זאל קענען איהר כאראקטער, ווערענד ער האט זיין אייגענע פרוי אזוי שפעט ערשט דערקענט?

און נאך אזעלכע פראגען מוז זיך אליין דאס מיידעל שטעלען, איידער זי איז געניינט צו העלפען דעם באס „באווינען" זיין ביטער מזל! — דעריבער איז אונזער דרינגענדער ראט צו ביידע סטענאגראפיסטקעס און צו פיעלע אנדערע פון זייער פראפעסיע: גלויבט ניט אייערע באסעס, וועלכע דערצעהלען אייך, אז זיי האסען זייערע פרויען, ווייל דאס איז א פארס, און א מאנעוור פון א בעל־עבירה'ניק צו געווינען אייער מיטגעפיהל און קענען אייך ארויסנעמען פאר א „טשיינדזש" אויף א „גוד טיים", ווייל פון רחמנות ביז ליעבעס אינטערעס איז ביי א נאאיווער מיידעל, וואס קריגט נאך מתנות דערצו, בלויז א שפאן, און אין דער היים האט זי פון אזא גוטען טאג ניט געוואוסט.

יעס, קינדער! די כיטרע באסעס בלאפען אייך, און האלט אן אויג אויף זייער ניט אריגינעלען טעאטער שפיל!

די מיידלאך מיט וועלכע באנדיטען פארנארען זייערע קרבנות

דיזע מענער שטעהען אויף די קארנער און ווינקען צו מענער וועלכע ווערען שפעטער בארויבט.

עס פאהרט פארביי אן אויטאמאביל וואס ווערט געטריבען פון א יונגען מאן. אויפ'ן סיידוואק שטעהט א יונג מיידעל און ווארט. דער יונגערמאן גיט א קוק צו דער מיידעל, דאס מיידעל ענטפערט דעם בחור מיט א שמייכעל און די מאשין שטעלט זיך אפ. אין א מינוט ארום זיצען זיי שוין ביידע אין דער מאשין. דער בחור פיהרט אפ דאס מיידעל אהיים. ווען ער קומט צו צום הויז, באגעגענט איהם א האלד אפניק מיט א רעוואלווער אין דער האנט און נעהמט ביי איהם צו אלץ וואס ער פארמאגט. דאס מיידעל איז געווען א מיטעל צו פארנארען דעם קרבן אין א ווינקעל, וואו דער האלד אפ'ניק האט געקענט טאן זיין ארבייט אומגעשטערט פון דער פאליציי אדער זייטיגע באאבאכטער.

אין דעם „אינקווייערער" ווערט דערצעהלט, אז לויט דער אינפארמאציע וואס צוויי געגנסטער־באנדעס וועמעס פארהער זענען ניט לאנג צוריק געבאפט געווארען, געפינען זיך הונדערטער אזעלכע מיידלאך אין יעדער וויכטיגער שטאדט פון אמעריקע, וועלכע קריגען באצאהלט פאר אריינגנארען קרבנות אין דער נעץ פון האלד אפ'ניקעס. די באנדיטען טוען עס דערפאר ווייל זיי וויסען, אז א פארהייראטער מאן וועלכער איז פארנארט געווארען פון אזא מיידעל, וועט זיך שעהמען פאר דער עפענטליכער מיינונג, און וועט מורא האבען פאר זיין ווייב, אויב דער סוד וועט ארויס, און דערפאר, ווען ער פאלט א קרבן, פאהרט ער אהיים און מאכט א שווייג, ניט דערצעהלענדיג דער פאליציי וועגען דעם וואס עס האט מיט איהם פאסירט.

עס האבען זיך אבער געפונען צוויי מוטיגע מענער, איינער אין ניו יארק און א צווייטער אין נוארק, וועלכע האבען קיין מורא ניט געהאט צו דערצעהלען ווי אזוי שעהנע מיידלאך האבען זיי אריינגענארט אין דער פאסטקע פון האלד אפ'ניקעס, און א דאנק זייער מוטיגען ארויסטריט איז געלונגען דער פאליציי צו ארעסטירען די קעפ פון די געגנסטער־באנדעס וועלכע האבען פאר דעם צוועק באשעפטיגט צעהנדליגע מיידלאך אין ניו דזשוירזי און ניו יארק סטייטס. איינער פון דיזע צוויי מענער, דזשייקאב לאנראו, א דראגיסט, פון איסט ארענדזש, ניו דזשוירזי, האט דערצעהלט, אז ווען ער איז דורכגעפאהרען אין זיין אויטאמאביל אויף איינער פון די נוארקער גאסען, האט א שעהן מיידעל געשמייכעלט צו איהם. זעהענדיג, אז א מיידעל שטעהט אויפ'ן קארנער און ווארט, איז ער געווען זיכער אז זי דארף ערגעץ פאהרען, און ער האט זי געפרעגט צי זי וויל אז ער זאל זי אפפיהרען אהיים. דאס מיידעל האט איהם כמעט מיט טרעהרען אין די אויגען באדאנקט פאר זיין העפליכקייט, און איהם געבעטען ער זאל זי אפפיהרען קיין עליזאבעט. לאנדראו האט גלייך חושד געווען אז עפעס איז ניט גלאט, ווייל דאס מיידעל האט איהם געפיהרט אויף א פינסטערען וועג, אבער איידער ער האט נאך אוספייעט זי א פרעג צו טאן וועגען דעם, איז ווי פון אונטער דער ערד אויסגעוואקסען א מאן מיט א געלאדענעם רעוואלווער, וועלכער האט איהם אויסגעליידיגט די קעשענעס. דער באנדיט האט דאן דאס מיידעל איינגעלאדען צו זיך אין קאר, און זיי זענען ביידע אוועקגעפאהרען. לאנדראו איז צוריקגעפאהרען קיין נוארק, און האט וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי. נאך א קורצער אונטערזוכונג איז די ארבייט פון דיזער גענג אויפגעדעקט געווארען.

טשיף אינספעקטאר דזשאהן דזש. סאליוואן, פון דעם ניו יארקער פאליס־דעפארטמענט, באטראכט דיזע מיידלאך וועלכע שטעהען אויף די קארנערס און שמייכלען צו אויטאמאביל דרייווערס פאר אזא געפאהר, אז ער האט פארעפענטליכט א צעטעל אין וועלכען ער ווארענט ווי פאלגט:

1) אויב איהר לאזט זיך פיהרען פון א שמייכלענדיגער מיידעל, קענט איהר נאך א מאל אייער לעבען פארלירען.

2) דאס מיידעל וואס שטעהט אין מיטען וועג און פאכעט צו אייך מיט איהר טיכעל, קאן אמאל זיין אנגעשטעלט פון אייער ווייב'ס לאיער צו שאפען באווייזען געגען אייך פאר א גט.

3) געדענקט, אז אויב אזא מיידעל פאהרט אין אייער אויטאמאביל און עס פאסירט אן עקסידענט, זיינט איהר פאראנטווארטליך פאר איהר אויב זי ווערט פארוואונדעט, און זי קאן אייך קלאגען פאר דעמעדזשעס.

4) ווען אזא מיידעל זיצט לעבען אייך און שמייכעלט צו אייך, קענט איהר פארלירען דעם קאנטראל איבער'ן רודער, און דאס קאן נאך פאראורזאכען אן עקסידענט אין וועלכען איהר זאלט אייער לעבען פארלירען.

5) די פאליציי האט באוויזען, אז מיידלאך וועלכע האבען געהאלטען ביים ווערען מוטערס פון אומגעזעצליכע קינדער, האבען אויף אזא אופן אריינגענארט מענער אין זייער נעץ, און האבען פון זיי ארויסגעפרעסט ריזיגע סומען געלט, סטראשענדיג צו דערצעהלען דער וועלט, אז דיזע מענער זענען די טאטעס פון זייערע אומלעגאלע קינדער.

6) אויב איהר לאזט זיך פארפיהרען פון אזא מיידעל, וועט איהר ווערען א קרבן פון בלעקמיילערס.

7) איהר דארפט שטענדיג האבען אין זינען, אז אויב אזא מיידעל וועט אייך פאנגען אין איהרע נעגעל, וועט איהר ניט אפקומען בלויז מיט א האלד אפ. זי וועט פארשרייבען דעם נומער פון אייער אויטאמאביל לייסענס, און וועט אייך אפט באזוכען אין אייער היים ביז וואנען איהר וועט איהר מוזען צאהלען לא יחרץ געלט.

דערשלאגענקייט

"איך בין יעצט אן אנדער פרוי"

"צוויי יאר צוריק בין איך געווארען ווי דערשלאגען, און אלעס איז פאר מיר געוועזען נאר טראבעל. איך בין געוועזען א פלאג פאר מיר און אלע ארומיגע. פריינט האבען מיר געראטען צו נעמען קלאובער זאלץ, וועלכע האבען געזאגט, אז עס איז דאס זעלבע ווי קראשען, אבער עס האט מיר ניט געטאן קיין גוטעס. אזוי אז מיין מאן האט מיר צולעצט געקראגען א פלעשעל קראשען און מען קען גאר ניט פארשטיין, ווי אזוי איך בין געווארען אן אנדער פרוי. צוויי יאר צייט ווי איך נעם בסדר קראשען. איך מיין טאכטער קען ניט זיין אן דעם. איך האב איך געמאכט מיין שכנה צו נעמען קראשען, און זי האט אויסגעפונען די ווערט דערפון, ווייל זי פילט זיך גאר ווי אן אנדער פרוי."

(מרס. דזשי. איי. ק.)

דער אפטנסטער פאל פון דערשלאגנקייט איז טיילוויזע פארשטאפונג, א זאך פון וועלכע דער ליידענדער ווייסט צומאל ניט. עס מיינט די לאנגזאמע אנזאמלונג פון גיפטען אין קערפער, וואס פארטרייבען דעם מוח, דערשלאגען דעם גייסט, צאפען אויס די נערוון, און פארקלענערען די גאנצע וויטאליטעט.

קראשען זאלצען מאכען אוממעגליך פארשטאפונגען. דעריבער ווען איר האלט זיך ביי אייער קראשען, ווייסט איר קיינמאל ניט דעם טייטש פון מעלאנכאליע, איר פילט קיינמאל ניט נערוועז אדער דערשלאגען.

מאכט אייער דרוק־ארבייט אין זשורנאל

קענט איר קענעדע
???
ווייסט איר די געשיכטע פון די קאנאדער אידען?

באקענט זיך מיט אייער היים, און מיט דער געשיכטע פון די אידען אין אייער יעצטיגער היים, לייענענדיג פאלגענדע צוויי ביכער פון א. ריינוויין.

1. קאנאדע און איר געשיכטע
(פרייז 75 סענט)

2. דער איד אין קאנאדע
2 בענדער געבונדען צוזאמען
(פרייז $2.00)

צו באקומען אין אפיס פון
„זשורנאל"

״יעס ביי אונז אין שטאדט״

ביים פרויען פיאנערען קלוב

ווידער איז, נאכ'ן זומער איבעררייס, באנייט געווארען די ארבייט אין פיאנערען קלוב. דאס ערשטע אויפ'ן טאג ארדנונג איז אויפגעבראכט געווארען די פראגע וועגען דורכפיהרען דעם „קעש קאמפיין" פאר די חלוצות אין ארץ ישראל, וואס האט זיך אנגעפאנגען דאנערשטאג דעם 25־טען סעפטעמבער.

זיכער איז יעדען איינעם גענוי באקאנט די גרויסע נוצען, וואס די געשאפענע געלדער ברענגען פאר די פארשטארקונג און ענטוויקלונג פון די פרויען ווירטשאפטען אין ארץ ישראל, און מיט'ן טיפען גלויבען אין דער ווארימסטער מיטהילף פון דער גאנצען טאראנטאר אידישער באפעלקערונג איז דער קאמפיין קאמיטעט, באשטעהענד פון מרס. קאלדאוו, מערין, סימענאוו, הורוויטש, קרעמער, קייז און כייקיס צוגעטרעטען צו אט דער וויכטיגער און פאראנטווארטליכער ארבייט.

דעם זעלבען אווענט וואס דער קעש קאמפיין איז פראקלאמירט געווארען, זענען אויך פארגעקומען וואהלען פאר באאמטע פאר'ן נייעם יאהר און פאר דעלעגאטס צו דער דריטער קאנפערענץ פון דער פיאנערען פרויען ארגאניזאציע, וואס וועט אפגעהאלטען ווערען אין דעטראיט ענדע חודש אקטאבער. די חברות מערין און הורוויטש ווערען דעלעגירט צו דער קאנווענשאן.

די ניידערוועהלטע עקזעקוטיווע באשטעהט פון די חברות קאלדאוו — פראטאקאל סעק., סימאנאוו — קארעס. סעק., קייז — פינאנס סעק., פ. מענסען, קירשענבוים, איזראעלסאן, קרעמער, פיינגאלד, הורוויטש, כייקיס, שאפירא, וואלער און קעטשוק.

א ברייטע און אינהאלטסרייכע פראגראם פון קולטורעלער טעטיגקייט ווערט געפלאנט דורכצופיהרען דאס יאהר.

די אפיציעלע דערעפנונג פון קלוב־ארבייט וועט געפייערט ווערען דורך א סכות פארוויילונג ביי ח. קייז אין הויז, 449 גרייס סטריט, וואו עס וועלען אויך אויך אינסטאלירט ווערען נייע מיטגלידער פון קלוב.

די מיטינגען קומען פאר יעדען מיטוואך 9 אין אווענט, אין פארבאנד הויז, 24 סיסעל סטריט.

יעדע פרוי, וועלכע די ארץ ישראל ארבייט איז נאהענט און טייער איז געבעטען צו קומען און רעגיסטרירען זיך.

חיים גודמאן, א היגער טאראנטאר בחור, יעצט א סטודענט פון אידישען טעאלאגישען שעכטער סעמינאר אין ניו יארק, האט דעם ראש השנה און יום כפור גערעדט פאר די הילקרעסט דזשואיש קאנגרעגיישאן. מר. גודמאן איז א באגאבטער רעדנער און האט פיעל אויסגענומען מיט זיינע אינהאלטסרייכע „סוירמאנס".

מר. גודמאן איז א קאלעדזש גראדואירטער פון שיקאגא. ער איז א געוועזענער תלמיד פון שיקאגאר ישיבה, וואו ער איז פאר א צייט געווען דער הויפט רעדאקטאר און ישיבה ענגליש־העברעאישען מאנאטשריפט „המעין". לעצטען יאהר איז ער געווען דער איינציגער אין זיין קלאס אין סעמינאר, צו געווינען א סקאלארשיפ.

זענען געוועזען צו גאסט אין שטאדט

דזשיי. גאלדשטיין, וועלכער פראקטיצירט מעדיצין אין סינסינעטי'ער אידישען האספיטאל, און דייוו גאלדשטיין, וועלכער פראקטיצירט לאו אין ניו יארק, זענען געוועזען צו גאסט ביי זייערע עלטערן די ימים נוראים.

זיי זענען צוריק אפגעפאהרען פארזעצען זייער פראקטיק.

ארעסטירט צוויי יונגע חברה פאר גנבה

צוויי יונגע חברים, אכטצעהן און ניינצען יאהר אלט, זענען ארעסטירט געווארען פון דעטעקטיווס אויף דער קלאגע פון איינברעכען זיך אין גאבלינ'ס קאפע, ספעדיינע עוועניו און קאלעדזש סטריט, און דארט דורכפוהרען א גנבה.

איינער פון די צוויי חברה ווערט באשולדיגט אז ער האט דורכגעפיהרט עטליכע גנבות אין דרעס שעפער, און אז מען האט די דרעסעס געפונען ביי איהם.

וועלען עפענען א ברעס און קופער פאבריק

אן אפליקאציע איז אונטערגעשריבען געווארען פון א גרופע פערזאנען, וועלכע בעטען ערלויבעניש צו עפענען א ברעס און קופער פאבריק אין וועלכער עס זאלען זיין באשעפטיגט הונדערט מענשען.

די פאבריק ווערט ערעפענט צוליעב דעם טאריף וועלכער איז לעצטענס ארויפגעלייגט געווארען אויף די ארטיקלען.

מען גלויבט אויך אז די אפליקאנטען זענען אמעריקאנער, וועלכע קענען איצט ניט אריינברענגען זייערע סחורות און ווילען אזוי ארום פאבריצירען די זעלבע ארטיקלען אין קאנאדע.

יונגע מיידעל פרובירט באגעהן זעלבסטמארד

בלויז א וואך אין שטאדט, האט א יונגע מיידעל מיט דעם נאמען ראזי קראפט, שוין פרובירט באגעהן זעלבסטמארד, טרינקענדיג א פארציע גיפט.

דאס מיידעל איז בלויז 24 יאר אלט. זי איז געקומען אין שטאדט און גראדע באקומען א שטעלע אלס א דינסט, און די אורזאכע פאר איהר טאט איז ניט באוואוסט.

די באלעבאסטע האט דערהערט איהרע געשרייען. און ווען זי איז אריין אין איהר צימער האט זי איהר געטראפען אין א שטערליכען צושטאנד. זי איז צוגענומען געווארען אין דזשענעראל האספיטאל. קיין אורזאכע פאר איהר טאט האט זי ניט אנגעגעבען.

יונגער אינגעל מאכט אויף זיך א האלד אפ

א שעהנער שפיל איבער זיך אליין האט געשפילט העררי היטש, בלויז 22 יאר אלט, וועלכער האט אויף זיך אליין דורכגעפיהרט א האלד אפ.

דער יונגער העררי האט ניט געוואלט ארבייטען, פאר זיינע עלטערן האט ער אבער דערצעהלט אז ער ארבייט, און אז ער באקומט געהאלט איין מאל אין פיער וואכען.

צו די פיער וואכען האט ער זיך זעלבסט געבונדען די הענט, איבערגעדרעהט די קעשענעס, און געלאזען וויסען דער פאליציי, אז איבער איהם איז דורכגעפיהרט געווארען א האלד אפ, און אז מען האט ביי איהם צוגענומען זיין פארדינסט.

די פאליציי האט איהם צוערשט געגלויבט, נאכהער אבער האט דער דעטעקטיוו זיך געכאפט אז דער בחור האט איהם געפיהרט אין באר אריין.

ער איז אבער דערפאר ניט ארעסטירט געווארען.

געשטארבען פון די וואונדען

אין וועסטערן האספיטאל איז געשטארבען מרס. מארגארעט מעקאלום, פינף־און־פערציג יאר אלט, נאכדעם ווי זי איז אומגעווארפען געווארען פון אן אויטאמאביל.

נייע סטודענטען

1427 נייע סטודענטען האבען זיך רעגיסטרירט צו געהן לערנען אין אוניווערסיטעט, פיעלע פון זיי נעהמען דעם מעדיצינישען קורס.

אין די פאבליק סקולס זענען צוגעקומען 1499 קינדער וועלכע האבען אנגעהויבען צו געהן דאס ערשטע יאר.

ווען די בייבי נאגט איך

אז איר קענט ניט אפטאן אייער ארבייט

— איר ווערט נערוועז — מאכט א קאפ

טיי — עס איז א גרויסער „אויפטוער".

זעצט זיך אנידער אויף עטליכע מינוטען —

איר וועט דאן פילען בעסער.

RED ROSE TEA

„איז גוטע טיי"

צוויי סארטען — רעד לייבעל און ארענדזש פיקא

שיקט אייערע קינדער, אינגלאך און מיידלאך לערנען אין 139 גרייס סטריט.

לובעצקי'ס שולע

טעלעפאן טריניטי 1342.
פראגראם פון לערנען:

1. העברעאיש לעזען און שרייבען
2. אידיש לעזען און שרייבען.
3. אידישע געשיכטע.
4. תרגומי תפלות.
5. חומש און רש"י.
6. תנ"ך.
7. אידיש און העברעאיש געזאנג.
8. קריאת הטעמים.

אויסער די למודים ווערען אויך געפייערט די אידישע ימים טובים אויף זעהר אן אנציהענדען שטייגער, און עס ווערט ערקלעהרט דעם אינהאלט פון די אידישע ימים טובים.

עס איז פאראן א ספעשעל איווונינג קלאס, פאר דערוואקסענע אינגלאך און מיידלאך וואס ווילען לערנען העברעאיש און אידיש. און אויך פאר קינדער וואס ווילען זיך צוגרייטען צו בר מצוה, אויסלערנען מפטיר, די סדרה לייענען און א סיפיטש אין אידיש, העברעאיש און ענגליש צו די גרעסטע צופרידענהייט.

די אויפגאבע פון מיין שולע איז צו געבען די אידישע־קינדער אן אמת'ע אידישע נאציאנאלע און רעליגיעזע ערציהונג צו דערנעהענטערען זיי צו זייערע עלטערן, צו זייער פאלק און זייער טראדיציאן.

מיין לאנג יעהריגע פראקטיק אויפ'ן געביט פון קינדער ערציהונג איז א גאראנטי פאר סוקסעס. קינדער ווערען אנגענומען אלע טאג אויסער פרייטאג און שבת און מען לערנט 6 טעג א וואך. דער צימער פאר דער שולע איז א גרויסער און א לופטיגער.

מיט ציונס גרוס,
חיים לובעצקי.

אמעריקאנער „הדסה" גרייט זיך פאר זעהר א טעטיגען יאר

ניו יארק.— איבער'ן לאנד זענען צושפרייט איבער דריי הונדערט טשאפטערס פון הדסה, די ציוניסטישע פרויען ארגאניזאציע אין אמעריקע. יעדער טשאפטער מאכט יעצט שטארקע אנשטרענגונגען צו פארגרעסערען די מיטגלידערשאפט, כדי צו זיין אמ בעסטען פארטראטען אויף דער קומענדיגער זעכצעהנטע יעהרליכע קאנווענשאן, וואס וועט אפגעהאלטען ווערען אין באפאלא, דעם 26־טען, 27־טען און 28־טען אקטאבער. העררי סנעלל, פראמינענטער ארבייטער מיטגליעד אין ענגלישען פארלאמענט, און וועלכער האט זיך באטייליגט אין דער שאו קאמיסיע אויף אונטערצוזוכען די ארץ ישראל'דיגע אונרוהען פון לעצטען זומער, וועט אדרעסירען די קאנווענשאן ביי דער ערעפענונג. וויכטיגע באשליסע וועגען דער באציהונג פון הדסה צו אנדערע ציוניסטישע ארגאניזאציעס און וועגען פראגען, וועלכע ריהרען אן הדסה געזונטס־טעטיגקייטען אין ארץ ישראל וועלען אנגענומען ווערען אויף דער קאנווענשאן.

דער הדסה בודזשעט פאר מעדיצינישע און געזונטהייטס ארבייט אין ארץ ישראל וועט פאר'ן נייעם יאהר באטרעפען איבער $500,000. אום צו שאפען דיזע באדייטענדע סומע וועלען די טשאפטער דארפען זעהר אינטענסיוו ארבייטען.

די אכט הונדערט נעה־גרופען אונטער'ן אויפזיכט פון דער הדסה קליידער־און־זאכען אפטיילונג ביורא גרייטען זיך אויך פאר א זעהר אקטיווען סעזאן. היישעריקען און פעלד מייז זענען באפאלען די פעלדער דעם זומער און האבען אנגעטאן זעהר פיעל שאדען. דער קומענדיגער ווינטער איז ערווארטעט צו זיין א שווערער, און א גרויסער לאגער פון בעטגעוואנט, ווארעמע דעקען, וועש־צייג און קליידער איז נויטיג אום צו באזארגען די באפעלקערונג. זעכצעהן קאסטענס וועש־צייג און קליידער זענען ניט לאנג ארויסגעשיקט געווארען; 9 — צו דער הדסה מעדיצינישע ארגאניזאציע, און 7 — צו דער הסתדרות נשים עבריות, וועלכע האט די אויפזיכט פאנאדערצוטיילען די זאכען צווישען הדסה אנשטאלטען און אויך באדערפטיגע פריוואטע פערזאנען.

נייע קורסען זענען צוגעגרייט געווארען פאר די הדסה קולטור גרופען אין אמעריקע. ע איז אויסגעארבייט געווארען א פראגראם אויף צו שטודירען די גאנצע יעצטיגע לאגע אין ארץ ישראל גרינדליך.

א גרינדליכער קורס וועגען ציוניזם. נאך א קורס איז צוגעגרייט, וועלכער באהאנדעלט די רעליגיעזע שטרעמונגען אין אמעריקאנעם אידענטום — ארטאדאקסישע, רעפארם און די קאנסערוואטיווע. אויך די באוועגונג, אנגעפיהרט פון דר. מרדכי קאפלאן — „אידענטום אלס ציוויליזאציע". א פאמפלעט וועלכער באשרייבט גענוי אונזערע ימים טובים איז ארויסגעגעבען געווארען.

דזשורילייט דארפען זיין אינטעליגענט זאגט געוועזענער ריכטער

לאנדאן, אנט. אקט. 4. דער געוועזענער טשיף דזשאסטיס פון האי קאורט דיוויזשאן האנ. ר. מ. מערעדיט, וועלכער האט זיך לעצטע וואך צוריקגעצויגען פון זיין אמט, נאכדעם ווי ער איז 40 יאהר געווען ריכטער, האט דערקלעהרט אז די דזשורים אין אנטעריא זענען אונטער דער נויטיגער אינטעליגענץ און די מערסטע זענען פראפעסיאנעלע דזשורי לייט.

די דזשורי־סיסטעם, אן און פאר זיך, איז זעהר נויטיג, האט ער געזאגט, אבער די דזשורי־לייט דארפען באזיצען מעהר אינטעליגענץ ווי די ביז איצטיגע.

ארבייט וועט אנגעהויבען ווערען אין ראדיום־מינע

די דירעקטארען פון דער אנטעריא ראדיום קארפארײשאן האבען נעכטען אויסגעדריקט זייער האפנונג, אז אין פארלויף פון א יאר צייט וועלען זיי זיין בכוח צו קאנען פראדוצירען פון דער ניי־אנטדעקטער ראדיום־מינע אין דער האליבורטאן קאונטי, גענוג ראדיום אז עס זאל זיין גענוג פאר דעם גאנצען געברויך פון דער פראווינץ, און דורך דעם זאל דער פרייז אויף ראדיום באדייטענד בילינער ווערען.

אונטערזוכונגען פון וויסענשאפטליכע אינסטיטוציעס באווייזען, אז דער ווערט פון דעם ניי־אנטדעקטען ראדיום־אוצר אין אנטעריא איז ניט אפצושאצען.

—האלט קיך געשיר בלאנק ווי ניי!

באן אמי פאודער מאכט לייכט צו האלטען קיך געשיר אנגענעהם, ריין און בלאנק.

א טרייסעל פון דעם ווייכען שנעע־ווייסען פאודער אויף א נאסע טיכעל—אייניגע לעבהאפטע רייבען—און יעדער שפור פון פלעקען אדער פעטס פארשווינדעט אויגענבליקליך.

אין קאנטראסט צו זאמדיגע און אבשאבענדע רייניגונגס־מיטלען, מעקט באן אמי אפ די שמוץ. עס לאזט איבער קיינע אונבאמערקבארע קראצען וואס מאכען מיט דער צייט שווערער און שווערער צו רייניגען אייערע געשיר. און באן אמי מאכט קיינמאל רויט די הענד.

פארגעסט ניט דעם אלטען **באן אמי שטיק**, אמעריקא'ס ליעבלינג־רייניגער פאר פענסטער און שפיגלען כמעט פערציג יאהר!

באן אמי
פאודער און שטיק

BON AMI, LIMITED, MONTREAL

—יעדע הויז דארף ביידע

עס האלט ביי א שווארצע דיקטאטור אין פינלאנד אויך

העלסינגפארס, פינלאנד, אקט. 4. אלס רעזולטאט פון לאנד־וואהלען וואס זענען פארגעקומען אין פינלאנד, איז די פאשיסטישע פארטיי, אדער ווי זי איז באקאנט אלס די „לאפוא" באוועגונג, ארויסגעקומען זיעגרייך, כאטש קיין פולשטענדיגע מאיאריטעט אין פארלאמענט האבען זיי ניט. עס ווערט פארשטאנען, אז א שווארצע דיקטאטור איז איצט זעהר מעגליך.

די סאציאל־דעמאקראטען האבען באקומען ארום 70 פלעצער, און די קאמוניסטען האבען געליטען א שטארקע מפלה.

האט אין זינען אז מיר האבען שטענדיג גענוג קעש — איהר קאנט לייען וועלכע סומע איהר ווילט אויף סורצען נאטיס און אויף זעהר גינסטיגע טערמס צו אויסצאהלען.

דאנדעס און ספעדיינע ברענטש
514 דאנדעס סט. וועסט.
CENTRAL FINANCE CORPORATION
BRANCH OFFICE
514 Dundas St. West cor. Spadina, Trinity 4862
C. I. BENJAMIN, Manager

קארפענטער

יעדער סארט קארפענטעריי ארבייט אנגענומען. קיין דזשאב צו קליין אדער גרויס צו די מעסיגסטע פרייזען די בעסטע ארבייט גאראנטירט און צופרידענהייט.

הארדוואוד פלארס געלייגט פורענטש טיהרען געמאכט. פייער דזשאבס געפיקסט. בילינ.

טעלעפאנירט:

א. געלמאן

989 דאנדעס וועסט.
טריניטי 3934

CROWN LIFE INSURANCE Co.

סעה ראבערט בארדן
פרעזידענט.

חזן מ. קאפלאן און זוהן

ספעציעלע פארטרעטער.

קאפלאן קאסטאמס בראוקערס
אויטאריזירט פון דער רעגיערונג.

57־55 יאנג סט.
טאראנטא.
טעלעפאנען עלגין 7, 6, 8155.

חזן קאפלאן און זוהן

רעפרעזענטירען די בעסטע קאמפאניס פאר אלע סארטען אינשורענס, צופרידענהייט גאראנטירט.
אויך קאסטאמ'ס בראוקערס.
וואוינונג
41 ראוז פארק דרייוו
טעלעפאן היילענד 1960

אונטערזוכט אייערע אויגען, און קריגט די ריכטיגע גלעזער. דער איינציגער ספעציאליסט, וועלכער איז אויטאריזירט פון גאווערנמענט אלס האבען זיך פאראייניגט צו מאכען א

אפטאמעטריסט
און אפטישען

דר. העגרי העריס

279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדיינע)
אפען ביז 9 אוהר אין אווענט.

Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St., near Spadina
Open until 9 p.m.

ליידט איהר פון עקזימא, רינגווארם, סארייעסעס, אנדערע שלעכטע הויט־קראנקהייט, איהר האט אלעס געטאן, און עס האט ניט געהאלפען, דאן נוצט

קאנגא סעוו

דער נייער מעדיצינישער זאלב, וואס טוט אויף וואונדער. מאכט די לייב קלאר, צארט און ריין ווי ניי־געבארען. דער בעסטער מעדיצין פאר אלע הויט־קראנקהייט.

פרייז 1 דאלאר

ביי סינגער ברידער (דראגיסטען)
26 קווין איסט. עלגין 7512
SINGER BROS., DRUGGISTS
26 Queen St. E. Elgin 7512
מיר דעליווערען און שיקען אויך ביי מעיל, פאסטיידזש פריי.

פארשענערט אייער היים

מאכט אייערע פלארס שענער ווי געוועגליך מיט דאמיניאן אינלעיד לינאלעאום. קלייבט אויס פונ'ם סעזאנ'ס קאלירפולע ארטיסטישע דעזיינס, די וועלכע פאסען פאר אייער צימער.

דער מעסיגער קאסט פון דעם וועט אייך איבעראשען, און דער רעזולטאט וועט זיין דער קוואל פון אומענדליכער צופרידענהייט. יעדער צימער וועט גלאנצען מיט קאליר. עס וועט אוועק די נויטווענדיגקייט פאר שווערען קערען און רייניגען. איר וועט זיך מער ניט דארפען שרעקען, אז מען וועט אויסטרעטען מיט'ן גיין.

דאמיניאן אינלעיד לינאלעאום מיט דעם ליעבליכען וועיד־גלאנציגען דאמאלאק פיניש איז פערמאנענט. פאר דער ליווינג־רום, דיינינג־רום, בעדרום אדער קיטשען.

אנדערע שענע

דאמיניאן פלארס

דאמיניאן פרינטעד לינאלעאום און דאמיניאן לינאלעאום ראגס אפערען ליעבליכע און פאסיגע דעזיינס פאר יעדען צימער. דויערנד, פראקטיש, ארבייט־איינשפארער, און ווערען פארקויפט, פארשטייט זיך, צו פאפולערע פרייזען.

אין הויז־פורנישינג און דעפארטמענט סטארס.

געמאכט אין קאנאדע ביי די פאבריקאנטען פון דעם בארימטען דאמיניאן בעטעלשיפ לינאלעאום.

דער אילוסטרירטער דעזיין איז דאמיניאן מארבעל טייל אינלייד לינאלעאום נומ. 7606, צו באקומען אין דריי פארשידענע קאלירען.

STANDARD THEATRE

א. עקסלער, מענעדזשער. טריניטי 4310. משה שאר דירעקטאר.

די אידישע אקטיארען יוניאן פרעזענטירט **הענריעטא שניצער** צוזאמען מיט א קאמפאני פון לויטער סטארס.

דינסטאג ביינאכט
מיטוואך ביינאכט

ביידע טעג יום טוב

הענריעטא שניצער.

„זיין פרוי'ס פארגאנגענהייט„

פון מ. ריכטער.

פרויען: — הענריעטא שניצער, חנה טייטעלבוים, אסתר נעראסלאווסקי, גוירטי שטיין, מאדאם גוטענטאג, איווא זימאנד.
מענער: — משה פעדער, שלום טאניז, ראובן ווענדראף, טשארלס נאטאנזאן, סאלאמאן קרויזע, קארל גוטענטאג, סווערלאוו.

אין פארבארייטונג לכבוד סוכות "זיין ווייב'ס פארגאנגענהייט"

בילעטען שוין צו באקומען אין באקס אפיס פון טעאטער.

IMPERIAL

יאנג און דאנדעס סט. ר. ק. א. וואדעוויל
די גאנצע היינטיגע וואך.

דזשארדזש ארליס

אין גאלסווארטי'ס בארימטער דראמע פונ'ם לעבען און די ראמאנסען פון אן אלטען בחור, וועלכע זענען נאך אינטערעסאנטער ווי "דיזראעלי".

„אלד אינגליש"

דזשעס ארטור פרעזענטירט זיין נייעסטען וואונדערבארען ספעקטאקעל — "לענטערנס"

מיט אל. מיטשעל, טאמי וואנדער, וואלצער און דאיער, די ענדרעסענס, און די אימפעריאלעטס.

שפארט געלט — זעט די גרויסע שאו פאר בלויז 25 סענט, פון 11 פרי ביז 1 נאכמיטאג — איר קענט שאפען נאך דער שאו.

SHEA'S HIPPODROME

א וואך פון גרויסע עטרעקשאנס.

„דער ים גאט"

מיט ריטשארד ארלען, פעי רעי און יודזשין פאלעט

אויף דער בינע — גרויסער אר. ק. א. וואדעוויל

ארט. פרענק — באב האל — מארדזשי און איפס לוסיל — מערי בלענק

נייס און שעיס — דער בעסטער וואדעוויל טעאטער אין שטאדט

מעטינים 30 סענט, חוץ שבת. אווענטען 60ס.

מאכט אייער דרוק ארבייט אין דער דרוקעריי פון „אידישען זשורנאל"

תלמוד תורה

9 בראנזוויק עווניו

קינדער ווערען יעצט פארשריבען

א נייער אנפאנגער קלאס וועט זיך עפענען באלד נאך סוכות

די תלמוד תורה שטרעבט צו געבען אידישע קינדער פון אלע קלאסען א גרינדליכע, מאדערנע נאציאנאל־רעליגיעזע ערציהונג.

שיקט אייערע קינדער אין תלמוד תורה יונגערהייט און האלט זיי דארט אזוי לאנג ווי זיי גערהען אין סקול.

קאלעדזש אסעמבלי האל

7 בראנזוויק עוו.

איז צו פארדינגען פאר חתונות, בר מצוה'ס, פארטים און באנקעטען, צו פאלגענדע פרייזען:

קוקט זיך צו, איר האט א סעפערעט רום פאר כשר מאכען, א גרויסע קיטשען, א דיינינג רום וואס נעמט אריין 400 פערזאן, און די בעסטע לינען און דישעס און ראדזשערס סילווער. אלעס כשר. נאכ'ן עסען געהט איר אין א שעהנעם טאנץ זאל זיך אמוזירען בלויז **פאר 50 דאלאר.**

ווער עס וויל נעמען 1 פלאר, מיט די זעלבע באקוועמליכקייטען, קאסט **בלויז 25 דאלאר.**

טעלעפאן טריניטי 7461, אדער וויווערלי 2211.
מיר פארדינגען אויך פאר מיטינגס און דענסעס.

לערענט זיך טאנצען

טאנצען מוז היינט יעדער קענען. יונגע און עלטערע, ווערט ניט פארשעמט, ווען איהר קומט צו א שמחה, אדער א דענס.

אייזען ברידער

די באוואוסטע און אנערקענטע טאנץ לערער, האבען געעפענט זייער טאנץ זאל אין

קאלעדזש אסעמבלי האל

בראנזוויק און קאלעדזש סט.

דער פערמאנענט רײדיא ארקעסטער איז אראנזשירט פאר א גאנצען ווינטער פאר יעדען מיטוואך און שבת.

טיקעטס: לײדיס 25ס. מענער 35ס.

סטודיא פאר לעסאנס אין זעלבען האל.

קלאס לעסאנס 3 מאל א וואך: דינסטאג און פרייטאג פון 7 ביז 11 אווענט. שבת פון 2 ביז 6.

בלויז $2.00 איינצאל און $1 א וואך.

פריוואטע לעסאנס אויך אין זעלבען פלאץ.

ספעשעל פאר עלטערע מענשען און די וואס קענען ניט קומען אין קלאס.

פאר אינפארמאציעס און אפאינטמענטס רופט אפ:

קינגסדייל 8488

פריוואטע לעסאנס $1.00 א לעסאן, 6 לעסאנס פאר $5.00.

מיר לערנען אויך פארשידענע סטיידזש דענסינג.

מיר אראנזשירען א גרויסען דענס חול־המועד סוכות, פרייטאג דעם 10־טען אקטאבער, אין קאלאמבוס האל.

דזשעק עוואנס מיט זיין ארקעסטער איז אנגאזשירט צו שפילען פון 8.30 ביז 2 פארטאג. טיקעטס 50 סענט.

מארטגיידזשעס אויף 6 פראצענט

דייוו שער

מארטגיידזשעס געקויפט און געליהען

מיר גיבען עצות פריי.

301 סענטראל בילדינג
45 ריטשמאנד סט. וועסט

טעלעפאן
עלגין 7600.

ווען איהר באשטעלט אייערע

פרינטינג

ביי אונז, זייט איהר זיכער מיט די בעסטע ארבייט!

טעלעפאנירט טריניטי
6830 — 6831

און אונזער א פארטרעטער וועט אייך קומען זעהן.

„זשורנאל" פרעס לימיטעד

542 דאנדעס ווענסט

LOEWS

די גאנצע וואך ביז פרייטאג
דזשאאן קראופארד
— און —
„אונזערע שעמענדיגע כלות"
די גאנצע פארשטעלונג אויפ'ן סקרין.

סייפט דאקטוירים און דראגיסטען בילם

ביים באנוצען זיך מיט דעם ניי איבערגעפיקסטען מאדערנעם

סענטער עווענין רוסישע באד

וועלכעס איז איצט דאס בעסטע שוויץ־באד אין שטאדט

אפען פאר מענער
פרייטאג, שבת נאכט און זונטאג
פאר פרויען
פרייטאג און זונטאג אווענטען

36 סענטער עוו.
טעלעפאן עדלייד 3646.

תלמוד תורה

בית יצחק יעקב ריינעס

175 יוקליד עוועניו

עס ווערען אריינגענומען קינדער אין תלמוד תורה אלע טאג פון 3 ביז 10 ביינאכט און זונטאג א גאנצען טאג.

מיר מאכען אויפמערקזאם אז א חוץ די רעגולערע קלאסען וועלכע זיינען דא אין תלמוד תורה אין וועלכע מען לערענט עברי, חומש, העברעאיש, אידיש, היסטאריע זיינען ביי אונז יעצט פאהאן

צוויי ספעציעלע קלאסען

1) א ספעציעלער עברי קלאס פאר קינדער וועלכע זיינען שוין באלד 12 יאהר און קענען אפילו קיין עברי ניט, אזא קינד וועט בלייבען א פראסטער עם הארץ און וועט אפילו דאווענען ניט קאנען.

אין דיעזען קלאס ווערט געלערענט אלע טאג נאר עברי, דאווענען מיט איבערזעצונג אין אידיש. 2 לעסאנס א וואך אידישע היסטאריע, אידיש לעזען, 1 לעסאן א וואך מפטיר זאגען. ער זאל קאנען זאגען אלע הפטרות ניט נאר וועלכע מען לערענט איהם פריהער אויס.

2) א תנ"ך־גמרא קלאס פאר גרעסטע קינדער. אין דיעזען קלאס ווערט געלערענט חומש און רש"י, נביאים, העברעאישע ליטעראטור, אידישע געשיכטע, משנה און גמרא.

ז. באסין, פרעזידענט.
א. שובין, פרינציפאל.

לאיער מאריס ש. מילסטאן

בעריסטער, סאליסיטאר און נאטארי פאבליק.

סטענדערד טעאטער בילדינג

287 ספעדיינע עוו. טעל. טריניטי 4666

אפען אווענטען. דאון־טאון אפיס, 394 בעי סט. טעלעפאן עלגין 6002.
רעזידענץ טעלעפאן טריניטי W 4022.

הענרי ס. ראזענבערג

און קאמפאני

בעריסטערס, סאליסיטארס א. ז. וו.

703—702 פעדעראל בילדינג.. 85 ריטשמאנד סטריט
טעלעפאנס: עדלייד 1387 — 1386. אווענטען: היילענד 9415.

און אז איצט זענען פארבונדען מיט איס

האריים ג. בריסטאן און לעאנארד ס. סמיט

הערמאן מאסקאוויטש און הערי ר. מאסקאוויטש

בעריסטערס, סאליסיטערס א. ז. וו.
וועלכע פראקטיצירען אונטער'ן נאמען

מאסקא און מאסקא

האבען זייער אפיס אין

901 קאנקורס בילדינג 100 עדלייד ווענסט
וויווערלי 7794. רעזידענץ טריניטי 2349.

ערשטע און צווייטע מארטגעדזשעס צו מעסיגע פרייזען.

לאיער ניומאן

אפיס: 4 ריטשמאנד סטריט איסט ELGIN 1305

רעזידענס 874 עווענױ ראוד. טעלעפאן היילאנד 6840.

טעלעפאן עדלייד 9768, הויז טעל. טריניט W 3195

לאיער דזשאזעף מ. גארדאן

בעריסטער, סאליסיטאר, נאטארי פאבליק.
האט געמופט זיין אפיס אין:

300A דאמיניאן בילדינג

465 בעי סטריט, בעי און אלבערט סטריטס

אפיס:
45 ריטשמאנד סט. ווענסט
705 סענטראל בילדינג

אפיס טעלעפאן:
וויווערלי 2211
הויז טעלעפאן טריניטי 7461.

לאיער ב. ווײנבערג ב.א.

בעריסטער, סאליסיטאר, נאטערי פאבליק

געלט צו לייען אויף מארגיידזשעס.

מארגיידזשעס געקויפט.

לאיערס דזש. דזש. גלעס און אי. פי. דיסלעה

— פון —

גלעס, דיקלער און קא.

רום 501 דאמיניאן בילדינג, 465 בעי סט.
אפיס טעלעפאן עלגין 5512.

אלגעמיינע, ציווילע און קרימינעלע לאו־פראקטיס.
געלט געליען און אינוועסטירט אויף מארטגעדזשעס.

בראון און סמיט

בעריסטער און סאליסיטאר

אנאנסירען אז זיי האבען אויפגעגעבען זייער פארטנערשיפ. מר. בראון זעצט פאר זיינע לאו־ביזנעס אין 394 בעי סטריט, טאראנטא, אונטער נאמען —

א. ה. בראון

און מר. סמיט אונטער דעם פירמע־נאמען —

סמיט און פרענקעל

אין 594 ספעדיינע עוו., טאראנטא.

א אידישער גאראזש אין אידישן דיסטריקט

מיר פיקסען אלסדינג אין א קאר, אלע מאדעלס קארס. די בעסטע ארבייט גאראנטירט און צו מעסיגע פרייזען. שנעלע סורוויס, פרייע טאאינג. $1 וואש. אלעמייט, געז, אויל, טייערס, טיובס, "פרעס א לייט" בעטערים. אפען 24 שטונדען.

CRANGLES GARAGE

קאלעדזש און מארקהעם סטס. טעלעפאן טריניטי 3868.

איך ווינש אלע מיינע פריינד און קאסטימער א גאלדען ניי יאה

$100
דיימאנד רינג
אריסטאקראטישער דעזיין, אמת'ע קוואליטעט, גרויסער בארגיין

ווערדינג רינג
נייער, שעהנער דעזיין מיט דיימאנדס
$12.75 און העכער.

$35.50
26 שטיק קאמיוניטי פלעיט
נייעסטער און שענסטער דעזיין, אילוסטרירטער פעטרן, דע לוקס סטעינלעס מעסער, דאס שענסטע און בעסטע.

אייער קרעדיט איז גוט

$37.50
מענער וריסט וואטש
15 דזשועלס, 14 קערעט גאלד, פארשידענע לייטעסט מאדעלס צום אויסקלייבען.

די שענסטע לייכטער און זילבערווארג צו באשיינען אייער יום טוב טיש, צו האלבע פרייזען, ספעשעל לכבוד יום טוב.

אפען אווענטען קיינע ברענטשעס

קלינג בראדערס 338½ יאנג סט.

טעלעפאן עדלייד 1357